

Programmabegroting 2023

INHOUDSOPGAVE

Programmabegroting 2023.....	1
Inhoudsopgave	3
Financiële positie	4
Uiteenzetting financiële positie	4
Programma 1. Duurzame en gezonde samenleving	11
Programma 2. Leefbare en bereikbare samenleving	15
Programma 3. Interactie met de samenleving.....	21
Programma 4. Inclusieve en participatiesamenleving	23
Programma 5. Werkende en lerende samenleving	30
Programma 6. Informatie en kennissamenleving	35
Programma 7. Financiën en bedrijfsvoering.....	37
Programma 8. Algemeen bestuur	40
Algemene dekkingsmiddelen, VPB, onvoorzien en mutaties reserves	42
Paragrafen.....	44
I. Lokale lasten	44
II. Weerstandsvermogen en risicomanagement	54
III. Onderhoud kapitaalgoederen	63
IV. Financiering.....	70
V. Bedrijfsvoering	73
VI. Verbonden partijen.....	78
VII. Grondbeleid.....	88
Financiële begroting	93
I. Financiële gevolgen bestaand en nieuw beleid.....	93
II. Overzicht baten en lasten 2023.....	96
III. Structureel begrotingssaldo.....	96
IV. Incidentele baten en lasten	97
V. Vergelijking met voorgaande begrotingsjaren.....	99
VI. Reserves en Voorzieningen	104
VII. Arbeidskosten gerelateerde verplichtingen	106
VIII. Geprognosticeerde balans	106
IX. EMU-saldo	107
X. Nieuwe investeringen 2023-2026	108
XI. Baten en lasten per taakveld.....	112

FINANCIËLE POSITIE

Uiteenzetting financiële positie

Algemeen

In dit hoofdstuk schetsen wij het financiële beeld voor de periode 2023-2026.

Wij informeren u over de omvang van het begrotingsresultaat, het structurele begrotingsresultaat en over de verschillen ten opzichte van de Kadernota. Vervolgens gaan we in op de vermogenspositie van Overbetuwe, hoe deze zich verhoudt tot het geactualiseerde risicoprofiel en de BBV-indicator solvabiliteit. Het hoofdstuk wordt afgesloten met de gehanteerde uitgangspunten en een recapitulatie van de lasten en baten 2023.

Begrotingsresultaat 2023-2026

Het begrotingsresultaat voor periode 2023 - 2026 geven we in onderstaande tabel weer.

Begrotingsresultaat 2023-2026

(bedragen x € 1.000)		2023	2024	2025	2026
Begrotingsresultaat 2023-2026		0	1.322	4.085	-4.857

De jaarschijf 2026 kent een structureel tekort van € 4,9 miljoen. Dit tekort wordt veroorzaakt doordat vanaf 2026 gemeenten zelf meer belasting mogen heffen. De Rijksoverheid heeft hierop vooruitlopend alvast een korting opgenomen in het gemeentefonds.

Op welke wijze de gemeente vervolgens haar inkomsten mag verhogen, is nog niet duidelijk. Op advies van onze toezichthouder, de Provincie Gelderland, laten we het tekort nu zichtbaar zien. Vervolgens hebben we doorgerekend wat het begrotingssaldo zou zijn, als we de uitgangspunten van 2025 doortrekken naar 2026. Het structurele begrotingssaldo bedraagt dan licht positief.

De resultaten zijn gebaseerd op de uitgangspunten uit de Kadernota 2023, aangevuld met een aantal nieuwe ontwikkelingen. In onderstaande tabel zijn de effecten weergegeven.

Begroting 2023 t.o.v. Kadernota 2023

(bedragen x € 1.000)		2023	2024	2025	2026
Financieel perspectief Kadernota 2023		2.679	3.178	4.959	454
Meicirculaire 2022		5.230	6.059	6.886	3.658
Verhoging onroerende zaakbelasting met IMOC		192	192	192	192
Extra areaal onroerende zaakbelasting		180	180	180	180
Financiële consequenties Uitvoeringsprogramma 2023-2026		-4.979	-5.420	-5.095	-5.735
Autonome ontwikkeling Wet Maatschappelijke Ondersteuning		-1.287	-1.581	-1.784	-2.251
Pensioenpremiestijging en fuwa		-587	-587	-587	-587
Stijging energiekosten		-300	-300	-300	-300
Autonome posten Uitvoeringsprogramma 2023-2026		-278	-143	-143	-143
Aanpassingen rente en afschrijving		-243	-26	-35	-128
Mutaties 2e bestuursrapportage 2022		-212	-157	-157	-157
Aanpassingen onderwijshuisvesting		-120	-25	-25	-25
Doorschuiven heroververging 1.14 rationaliseren welzijnssubsidies		-100	0	0	0
Hogere bijdrage Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden		-97	-97	-97	-97
Afschaffing toeristenbelasting		-70	0	0	0
Overige afwijkingen		-10	48	90	81
Saldo begroting 2023		0	1.322	4.085	-4.857

Toelichting op de belangrijkste afwijkingen

Meicirculaire 2022

Het voordeel van de Meicirculaire 2022 ad € 5,2 miljoen betreft de reguliere stijging van het accres. De raad is hierover afzonderlijk reeds geïnformeerd.

Verhoging onroerende zaakbelasting met IMOC

De gestegen opbrengsten van de Onroerendzaakbelasting (OZB) conform verhoging IMOC 2,3% ad € 192.000.

Uitvoeringsprogramma 2023-2026

De financiële consequenties van het Uitvoeringsprogramma bedragen in de jaarschijf 2023 € 5 miljoen. In het Uitvoeringsprogramma worden de uitgaven per programma toegelicht. Deze uitgaven zijn opgenomen in onderdeel 'I. Financiële gevolgen bestaand en nieuw beleid' van de financiële begroting.

Autonome ontwikkeling Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO)

De aanvullende uitgaven voor de WMO van € 1,3 miljoen ontstaan doordat het voorspelmodel van de VNG aangeeft dat de verwachte uitgaven zullen stijgen door demografische ontwikkelingen in Overbetuwe waaronder de vergrijzing.

Pensioenpremiestijging en Fuwa

De aanvullende uitgaven van € 0,6 miljoen bestaan uit de uitgaven van de pensioenpremiestijging conform de autonome ontwikkelingen en de effecten van de functiewaarderingen.

Energiekosten

Als gevolg van het nieuwe afgesloten contract per 1 januari 2023 bij een nieuwe energieleverancier, zullen de kosten naar verwachting met € 0,3 miljoen per jaar stijgen.

Duiding begrotingsresultaat en financiële positie

Voor een goede duiding van het begrotingsresultaat is het inzicht in de structurele lasten en baten, het verloop van het eigen vermogen (algemene reserve) en het risicoprofiel van belang.

Structureel begrotingsresultaat

Het saldo van de begroting bestaat uit incidentele en structurele lasten en baten. Wanneer we de incidentele lasten en baten buiten beschouwing laten resteert het structurele begrotingsresultaat. Op deze manier wordt inzichtelijk of de structurele lasten gedekt kunnen worden door de structurele baten.

Het saldo van de incidentele lasten en baten is gespecificeerd in onderdeel 'IV Incidentele baten en lasten' van de financiële begroting. De incidentele baten à € 2,1 miljoen in 2023 betreffen met name de inzet van de bestemmingsreserve sociaal domein ad € 1.965.000 (laatste jaar). De incidentele lasten bedragen € 2,3 miljoen in 2023, die grotendeels gerelateerd zijn aan het Uitvoeringsprogramma. In 2024 is het saldo van incidentele baten en lasten € 985.000, waarvan de meeste posten voortvloeien uit het Uitvoeringsprogramma.

Structureel begrotingsresultaat 2023-2026

(bedragen x € 1.000)		2023	2024	2025	2026
Begrotingsresultaat 2023-2026		0	1.322	4.085	-4.857
Saldo incidentele lasten en baten		146	985	75	0
Structureel begrotingsresultaat 2023-2026		146	2.307	4.160	-4.857

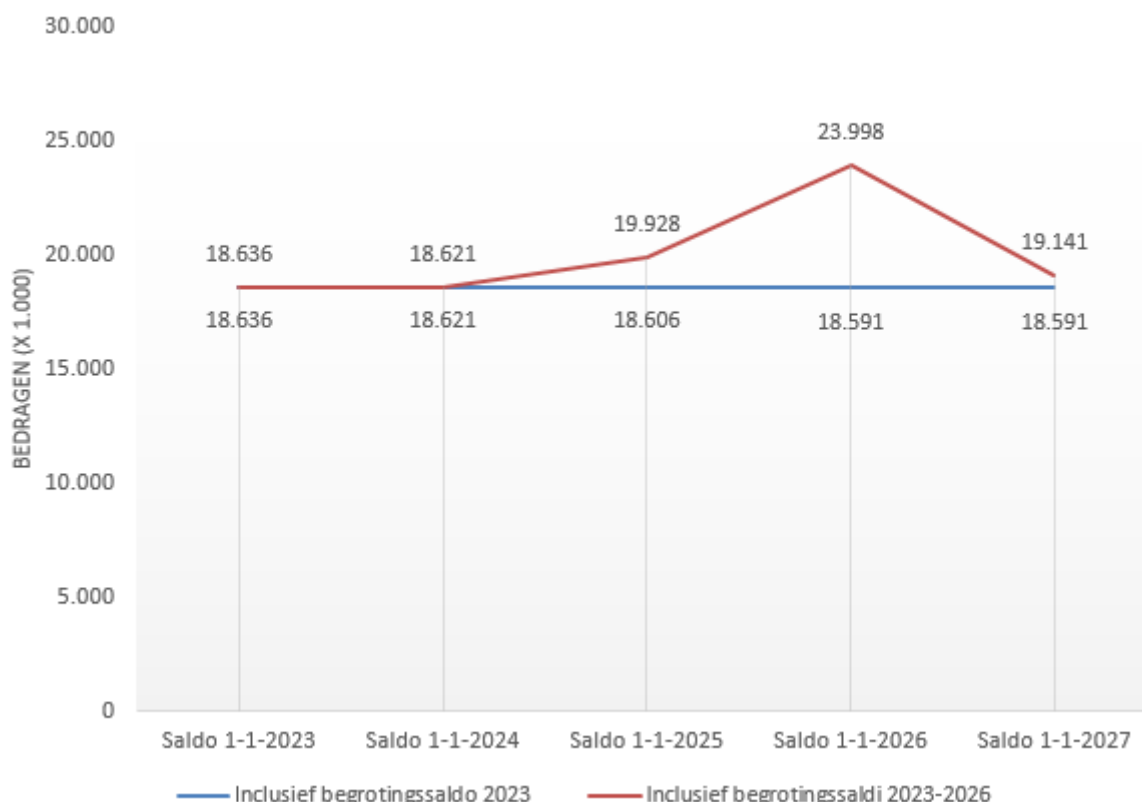
Algemene Reserve

De omvang van de algemene reserve is als gevolg van het jaarrekeningresultaat van 2021 toegenomen. De noodzakelijke omvang van een algemene reserve is afhankelijk van de kwaliteit van het risicomanagement, de begrotingsdiscipline en de ruimte om binnen de begroting onverwachte

risico's op te kunnen vangen.

Op 1 januari 2023 is de verwachte omvang van de algemene reserve € 18,6 miljoen, deze neemt in 2023 licht af in verband met een begrote onttrekking van € 15.000. In onderstaande grafiek blijkt dat wanneer de verwachte begrotingsresultaten van 2024 en 2025 gerealiseerd worden, de algemene reserve groeit naar zo'n € 23,6 miljoen in 2025. In 2026 zien we vooralsnog een fors begrotingstekort, hierdoor zakt de verwachte omvang van de algemene reserve weer terug naar 19,1 miljoen. De verwachting is echter dat dit begrotingstekort nog opgelost zal worden zodra duidelijk is hoe de nieuwe financieringssysteem vanaf 2026 vorm gegeven zal worden.

Verwacht verloop Algemene Reserve 2023-2027

Risicoprofiel

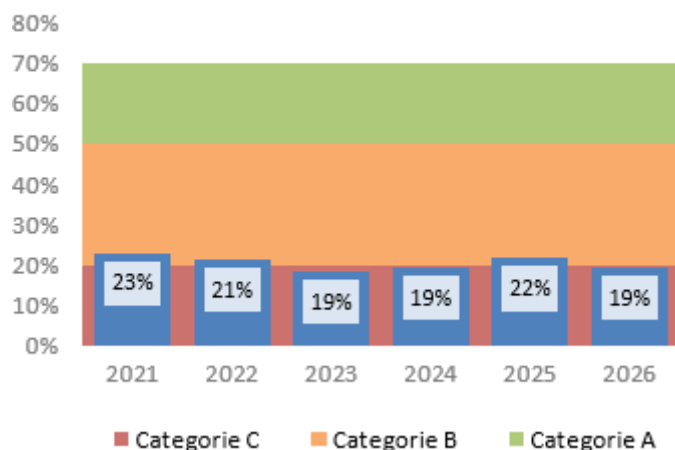
Het risicoprofiel is geactualiseerd en gebaseerd op de nota Risicomanagement 2018. Deze actualisatie leidt tot een risicoprofiel dat in lijn ligt met de begroting 2022 en de jaarrekening 2021. Dit risicoprofiel (€ 4,6 miljoen) afgezet tegen de algemene reserve van € 18,6 miljoen levert een weerstandsratio van 4,1. Bij deze ratio hoort de kwalificatie 'uitstekend', deze kwalificatie is hoger dan de na te streven bandbreedte van 1,4 tot 2,0.

Solvabiliteit

De solvabiliteitsratio geeft een beeld van de verhouding tussen het eigen vermogen en het totale vermogen. Zo wordt zichtbaar of een gemeente voldoende eigen vermogen heeft om aan alle financiële verplichtingen te kunnen voldoen.

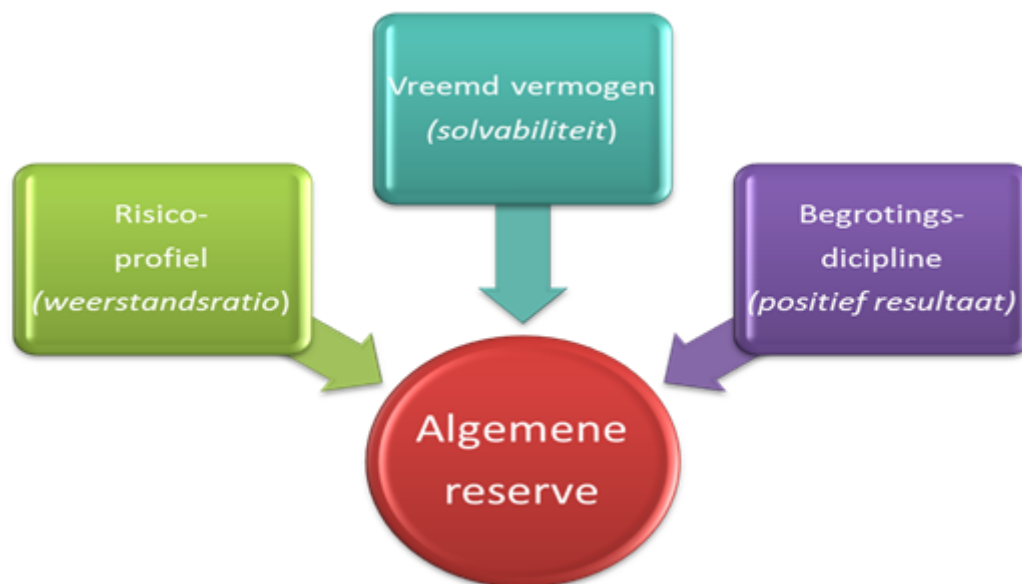
In de hieronder geplaatste grafiek is deze ratio voor de komende vier jaar in beeld gebracht. In de berekening van deze ratio wordt rekening gehouden met de verwachte begrotingssaldi in 2023-2026.

2. Solvabiliteitsratio

Wat betekent dit voor de algemene reserve?

Met het jaarrekeningresultaat 2021 en het verwachte resultaat 2022 is de algemene reserve fors gegroeid. Dit komt ook tot uiting in de weerstandsratio en de solvabiliteitsratio. De benodigde omvang van de algemene reserve hangt van verschillende factoren af, deze factoren hebben ook nog een onderlinge samenhang. De factoren waar het om gaat zijn de ontwikkeling van de risico's (risicoprofiel), de ontwikkeling van de financieringsbehoefte (vreemd vermogen) en het vermogen om op rekeningbasis daadwerkelijk het positieve resultaat te realiseren (begrotings-discipline).

Een stijging van de weerstandsratio wordt in gang gezet door te sturen op een groei van de algemene reserve en/of een daling van het risicoprofiel. Bij de solvabiliteit ligt de relatie tussen het eigen vermogen, dat is inclusief de bestemmingsreserves, en het vreemd vermogen. De sturingsmogelijkheden op dit kengetal zitten dus niet alleen in de omvang van de algemene reserve. Daling van de bestemmingsreserves of een groei van de investeringsbehoefte als gevolg van bijvoorbeeld nieuwe investeringen hebben een negatief effect op deze ratio.

Uitgangspunten van deze begroting

In deze begroting hanteren we de onderstaande uitgangspunten, die onder andere zijn ontleend aan de eerder door de Raad vastgestelde kadernota. Ter toelichting op deze uitgangspunten, merken wij op dat we voor de prijsinflatie uitgegaan zijn van de Index Materiële Overheidsconsumptie 2023 van 2,3% (per maart 2022). In het perspectief van de huidige ontwikkelingen, waarin de inflatie sterk is gestegen, is de verwachting dat deze Index ook mee zal stijgen. Dit zou ook aanvullende consequenties kunnen hebben voor de Algemene Uitkering en voor onderdelen van onze begroting. Zodra de effecten van de septembercirculaire 2022 bekend zijn, zullen we de Raad informeren, zodat deze uitkomsten meegenomen kunnen worden in de beschouwingen bij de behandeling van de begroting 2023. In deze begroting hebben we op onderdelen rekening gehouden met prijsstijgingen die bekend zijn. Zo is bijvoorbeeld een bedrag van € 300.000 structureel opgenomen in de begroting ter dekking van de gestegen energielasten als gevolg van het nieuwe inkoopcontract.

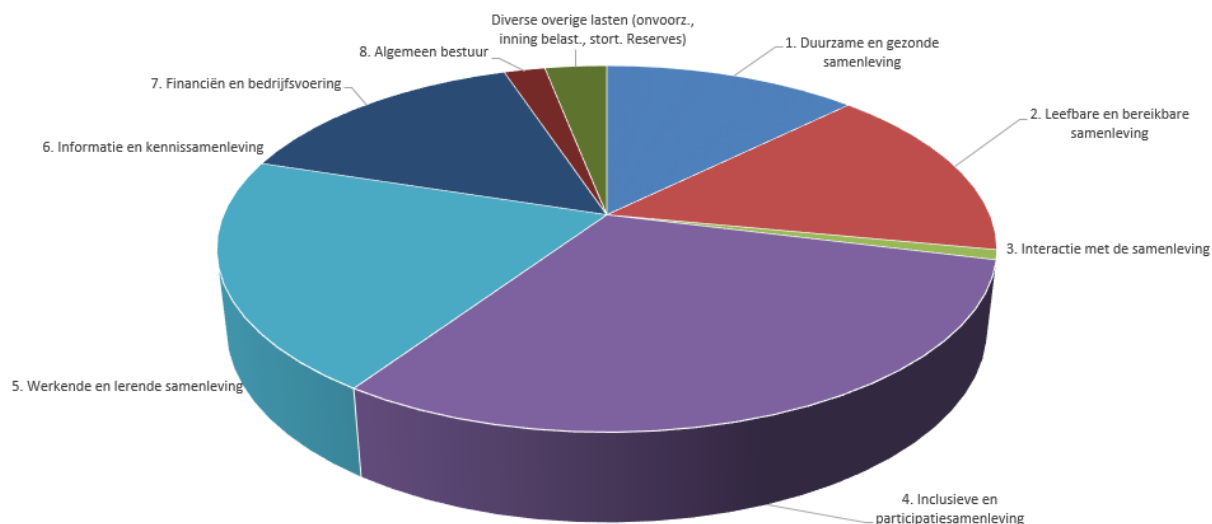
Beleidsmatige uitgangspunten		
1	Ramingen zijn realistisch en volledig	
2	Structurele lasten worden met structurele baten gedekt	
3	Nieuwe uitgaven worden getemperd en zijn alleen mogelijk als bestaand beleid in gelijke mate wordt ingeperkt	
Financiële uitgangspunten	Voorstel	Waarde
1	De algemene uitkering is gebaseerd op de decembercirculaire 2021 + ontwikkelingen maartbrief 2022	
2	De meerjarenramingen zijn gebaseerd op constante lonen en prijzen	
3	Aantal inwoners op 01-01-2023	Werkelijk aantal op 01-01-2022 plus inschatting groei in 2022 op basis van woningbouwprogramma
4	Rente	48.711
	- investeringen	Conform BBV
	- grondexploitaties	Conform BBV
	- kortlopende leningen	Inschatting gebaseerd op de actuele marktrente
	- nieuwe langlopende leningen	Inschatting gebaseerd op de actuele marktrente
5	Formatie en salarissen	
	- Formatie	Gelijk aan 2022 (d.w.z. incl. de besparingen in dat jaar)
	- salarissen	Verwachte cao ontwikkeling incl. de verwachte stijging sociale lasten
	- sociale lasten	
6	Prijsinflatie	Index Materiële Overheidsconsumptie (IMOC)
7	Bijdrage verbonden partijen	Op basis van conceptbegroting verbonden partij. Indien de begroting ontbreekt geldt de prijsinflatie
9	Belastingen	
	- Onroerende Zaak Belasting	Verhogen met Amendement A9 Begroting 2022 + prijsinflatie
	- Hondenbelasting	Verhogen met prijsinflatie
	- Precariobelasting	Verhogen met prijsinflatie
10	Heffingen	
	- Marktgelden	Verhogen met prijsinflatie
	- Begraafrechten	Verhogen met prijsinflatie
	- Leges	Verhogen met prijsinflatie
	- Rioolrecht	100% kostendekkend
	- Afvalstoffenheffing	100% kostendekkend
11	Huuropbrengsten	Conform opdracht Vastgoedvisie 2018

Recapitulatie lasten en baten

Hieronder is een recapitulatie opgenomen met de uitgaven per programma en de belangrijkste inkomsten voor de gemeente in 2023. Per saldo is er dus sprake van een sluitende begroting (saldo inkomsten en uitgaven is nul).

In 2023 wordt ca. € 121 miljoen uitgegeven aan de tien programma's en bijbehorende projecten. In onderstaande tabel ziet u hoe dat bedrag over de verschillende programma's is verdeeld.

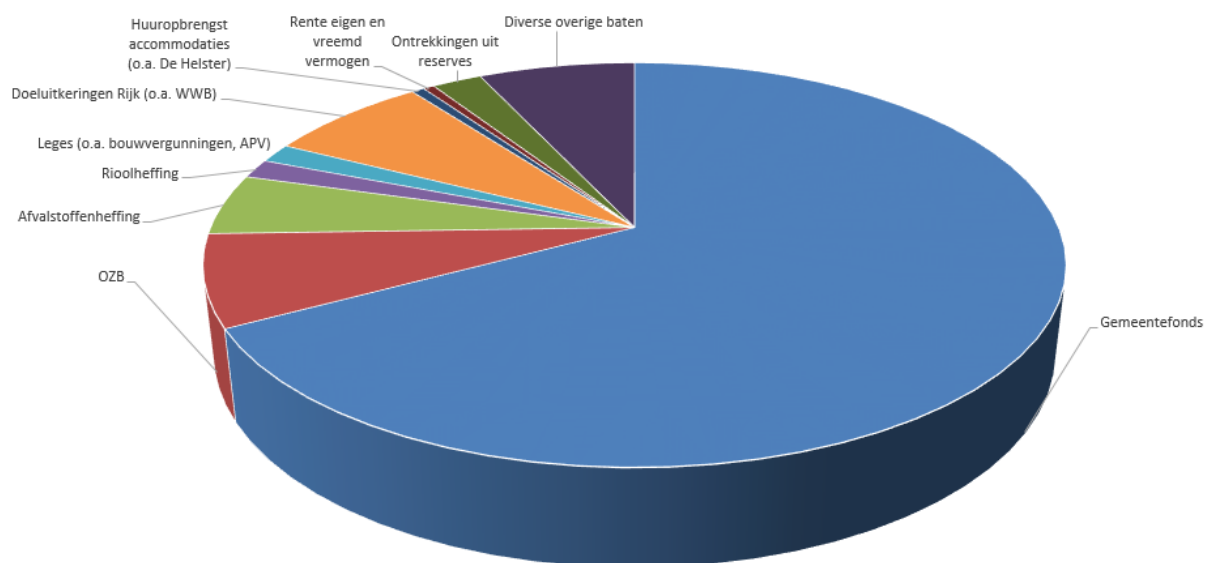
UITGAVEN 2023 (bedragen x € 1.000 en afgerond op € 100.000)	
1. Duurzame en gezonde samenleving	15.348
2. Leefbare en bereikbare samenleving	18.740
3. Interactie met de samenleving	1.050
4. Inclusieve en participatiesamenleving	36.904
5. Werkende en lerende samenleving	24.999
6. Informatie en kennissamenleving	0
7. Financiën en bedrijfsvoering	17.957
8. Algemeen bestuur	2.481
Totale uitgaven programma's en bijbehorende projecten	117.479
Diverse overige lasten (onvoorz., inning belast., stort. reserves)	3.732
Totaal uitgaven	121.211

Tegenover bovenstaande uitgaven staan uiteraard ook inkomsten. In onderstaande tabel is een specificatie opgenomen van de belangrijkste inkomstenbronnen in 2023.

INKOMSTEN 2023 (bedragen x € 1.000 en afgerond op € 100.000)	
Gemeentefonds	81.389
OZB	8.907
Afvalstoffenheffing	5.938
Rioolheffing	1.867

Leges (o.a. bouwvergunningen, APV)	1.862
Doeluitkeringen Rijk (o.a. WWB)	8.780
Huuropbrengst accommodaties (o.a. De Helster)	695
Rente eigen en vreemd vermogen	599
Onttrekkingen uit reserves	2.694
Diverse overige baten	8.480
Totaal inkomsten	121.211

PROGRAMMA 1. DUURZAME EN GEZONDE SAMENLEVING

Toelichting

Een duurzame en gezonde samenleving vraagt van ons allen dat we duurzaam en gezond gaan denken en doen. Om dat te bereiken werken we als gemeente vanuit de nieuwe 'Routekaart Duurzaam Overbetuwe 2025'. Daarin hebben we klimaatdoelstellingen vastgesteld. We realiseren de doelstellingen door inwoners, ondernemers, verenigingen en andere organisaties vanaf het begin bij de opgaven te betrekken. Een belangrijk uitgangspunt daarbij is dat de maatregelen betaalbaar zijn. Verder ondersteunen en stimuleren we ondernemers om duurzaam te innoveren.

Beleidskader

Lokaal beleid:

Routekaart Duurzaamheid 2025 (2021)
Preventie Akkoord Overbetuwe; Gezond Overbetuwe doen we samen! (2021)
Preventie- en Handavingsplan Alcohol 2021–2024
Verstevigen verbinding Sociaal Team en de eerstelijnszorg in de gemeente Overbetuwe (2021)
Sportnota Een leven lang gezond, vitaal en actief (2021)
Beleidsnotitie plan van aanpak JOGG (2021)
Speelbeleid; Samenspel(en) in Overbetuwe (2021)
Omgevingsvisie Overbetuwe 2040 (2020)
Transitievisie Warmte (2020)
Integraal Kwaliteitsplan Openbare Ruimte (2020)
Lokaal Sportakkoord Overbetuwe (2020)
Uitvoeringsnotitie, Publieke Gezondheid Volwassen en Ouderen Overbetuwe (2018)
Visie op Vastgoed (2018)

Regionaal beleid:

Regionale agenda Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen (2021)
Regionale Adaptatiestrategie (2021)
Samenwerkingsagenda Rivierengebied Klimaatbestendig (2021)

Moties en amendementen

Socialiseren vergoeding windmolenparken
Wasbare luiers in grondstoffenbeleidsplan
Voortgang tarievenbeleid en kostendekkendheid vastgoed
Informeren uitrol 5G

Regionaal/landelijk

Wet publieke gezondheid (Wpg)
Landelijke nota Publieke gezondheid 2020-2024
Regionale nota Publieke Gezondheid 2021 Gelderland Midden

Wat willen we bereiken?

Duurzame en gezonde samenleving

Een samenleving waarin we op een duurzame wijze omgaan met energie en grondstoffen en waar we de klimaatdoelstellingen centraal stellen en de omstandigheden worden gecreëerd om een gezonde leefwijze wordt bevorderd.

Doelstelling(en)/Wat gaan we er voor doen?

1.1 Duurzaamheid

Begroting 2023

Op basis van de geactualiseerde 'Routekaart Duurzaam Overbetuwe 2025' werken we aan bovenstaande doelstellingen via een programmatische aanpak, waarbij we duurzaamheid zoveel

mogelijk inclusief toepassen bij de inhoudelijke thema's zoals economie, mobiliteit en wonen. Daarbij betrekken wij actief inwoners, bedrijven en organisaties. Vanuit de interactievisie bepalen wij het type activiteit en de rol die de gemeente daarin heeft. Daaruit volgt het passende participatieniveau. Zo dragen we bij aan het faciliteren van draagvlak en verandering vanuit de samenleving. De gemeente heeft bij duurzaamheid ook een voorbeeldrol. Dit betekent dat we zelf duurzaam denken en doen én laten zien dat duurzaamheid leuk is.

Resultaat 2023
Opstellen eerste Wijkuitvoeringsplannen vanuit de Transitie Visie Warmte (inzet op pilotwijken fase 1 & 2)
Inventarisatie aanpassing leges t.b.v. stimulering duurzaamheid
We faciliteren dorpen en wijken bij duurzaamheidsprojecten in de buurt

1.2 Circulair

Begroting 2023

Overbetuwe wil de landelijke 'Van Afval naar Grondstof' (VANG) doelstellingen volgen. Doel is om de hoeveelheid huishoudelijk restafval (fijn, grof, bouw en sloop) terug te brengen, met daarbij een evenwichtige invulling van service, kosten & milieu, maar zeker ook kennis en bewustwording. We willen in 2024 een grondstoffenbeleidsplan vaststellen waarbij de raad, college én inwoners actief zijn betrokken zodat het nieuwe beleid breed gedragen wordt.

1.3 Sport en gezondheid

Begroting 2023

We vinden het belangrijk om alle inwoners van onze gemeente plezier te bieden in sport en bewegen. Ongehinderd, laagdrempelig, betaalbaar en in een veilige en gezonde omgeving. Wij faciliteren voldoende sport- en beweegvoorzieningen (binnen en buiten) van een goede kwaliteit. Als een inwoner van Overbetuwe, ongeacht zijn of haar achtergrond, georganiseerd of ongeorganiseerd wil sporten, dan maken wij dit in een beweegvriendelijke openbare ruimte mogelijk. Andere gemeentelijke rollen in de uitvoering van het sport- en beweegbeleid zijn samenwerken en ondersteunen. Hiermee volgen we de gemeentelijke visie op de interactie met de samenleving (2020). De gemeente werkt samen met de vele sport- en beweegaanbieders, onderwijs- en zorgorganisaties en commerciële sport- en beweegaanbieders.

Alle wijken en dorpen bieden veel ruimte voor kinderen om onbezorgd dicht bij huis buiten te kunnen spelen en voor (jong-)volwassenen en ouderen om te wandelen, fietsen en sporten. Een belangrijke bouwsteen is de versterking van de sportieve infrastructuur. De gemeente benut de kracht van sport en bewegen om maatschappelijke doelen te realiseren. Via het sport- en beweegbeleid leveren wij een bijdrage aan de vitaliteit van onze inwoners. Sporten en bewegen zorgen voor verbinding tussen mensen en stelt hen in staat (beter) te participeren in de samenleving. In 2021 is besloten om het zwembad in Zetten te behouden. We werken voor het zwembad in 2022 de verschillende scenario's uit. Deze leggen we in 2023 aan de raad voor.

Resultaat 2023
Zwemfaciliteit Zetten – uitwerking scenario's en voorleggen aan de raad
Evaluatie Visie op Vastgoed
Uitvoering Lokaal Sportakkoord

1.4 Publieke gezondheid

Begroting 2023

Preventie is nodig om te zorgen dat mensen langer gezond blijven. Onderdeel daarvan is een gezonde leefomgeving. We geven het komende jaar aandacht aan de langetermijneffecten van de coronapandemie.

Resultaat 2023
Uitvoeringsplan laaggeletterdheid herijken
Lokaal gezondheidsbeleid volwassenen/senioren vaststellen

De thema's die terug komen zijn: gezonde jeugd en vitaal ouder worden, mentale gezondheid, fysieke en sociale leefomgeving, verkleinen van gezondheidsachterstanden, bewegen, voeding en gewicht, roken, alcohol- en drugsgebruik, stress, eenzaamheid, langer thuis wonen, schulden en laaggeletterdheid.

Wat mag het kosten?

Saldi programma

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
5.1 Sportbeleid en activering.				
Lasten	454	394	394	394
Totaal 5.1 Sportbeleid en activering.	454	394	394	394
5.2 Sportaccommodaties.				
Lasten	3.067	2.811	2.810	3.592
Baten	-1.146	-1.146	-1.146	-1.146
Totaal 5.2 Sportaccommodaties.	1.922	1.665	1.664	2.447
7.1 Volksgezondheid.				
Lasten	1.852	1.852	1.802	1.802
Baten	0	0	0	0
Totaal 7.1 Volksgezondheid.	1.852	1.852	1.802	1.802
7.2 Riolering.				
Lasten	2.436	2.417	2.394	2.406
Baten	-3.646	-3.646	-3.646	-3.646
Totaal 7.2 Riolering.	-1.210	-1.230	-1.252	-1.240
7.3 Afval.				
Lasten	5.198	5.193	5.194	5.195
Baten	-7.055	-7.055	-7.055	-7.055
Totaal 7.3 Afval.	-1.858	-1.863	-1.861	-1.860
7.4 Milieubeheer.				
Lasten	2.268	2.108	2.003	2.004
Baten	-81	-81	-81	-81
Totaal 7.4 Milieubeheer.	2.187	2.027	1.923	1.923
7.5 Begraafplaatsen.				
Lasten	73	73	73	74
Baten	-82	-82	-82	-82
Totaal 7.5 Begraafplaatsen.	-9	-9	-9	-8
Gerealiseerd resultaat	3.338	2.838	2.661	3.458

Verbonden partijen

De volgende verbonden partijen dragen bij aan de realisatie van de doelstellingen van dit programma:

- Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland Midden (VGGM)
- Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA)

Beleidsindicatoren

Indicator	2018	2019	2020	2021	NL (meest actuele)	Bron
% Niet-sporters	-	-	47,1	-	49,3	Gezondheidsmonitor volwassenen (en ouderen), GGD'en, CBS en RIVM
Omvang huishoudelijk restafval: kg per inwoner	92	88	82	-	170	CBS - Statistiek Huishoudelijk Afval
% Hernieuwbare elektriciteit	4,8	6,2	12,2	-	26,8	Rijkswaterstaat - Klimaatmonitor

PROGRAMMA 2. LEEFBARE EN BEREIKBARE SAMENLEVING

Toelichting

Een leefbare samenleving betekent: passende en betaalbare huisvesting, goede voorzieningen en een duurzame leefomgeving. Overbetuwe ontwikkelt door als een onderscheidende, krachtige gemeente met een aangenaam woon-, leef- en vestigingsklimaat. We werken integraal en zetten in op het verbinden van mensen, bedrijven, netwerken, beleidsvelden én op identiteit en beleving. Ook de nieuwe Omgevingswet heeft als essentie om in de fysieke leefomgeving tot een integrale visie en planontwikkeling te komen. Via 4 samenhangende bouwstenen in de fysieke leefomgeving (wonen, mobiliteit, economie en veiligheid) werken we daaraan.

Beleidskader

Lokaal beleid:

Woonagenda 2025 (2021)
Actieagenda 2022 sociale, slimme en schone mobiliteit (2021)
Cultuurvisie gemeente Overbetuwe 2022-2025 – ‘Op Waarde Geschat’ (2021)
Routekaart Duurzaam Overbetuwe (2021)
Integraal Kwaliteitsplan Openbare Ruimte (2021)
Economisch Uitvoeringsprogramma gemeente Overbetuwe 2021 – 2022
Nota Integrale Veiligheid 2021 – 2022
Beleidsplan Sociaal Domein Overbetuwe 2020-2025 ‘Een sterke sociale basis in Overbetuwe
Marktverordening en standplaatsenbeleid (2020)
Ambitiedocument Overbetuwe 2030 sociale, slimme en schone mobiliteit (2020)
Transitie Visie Warmte (2020)
Omgevingsvisie Overbetuwe 2040 (2019)
Visie op Grondzaken (2018)
Nota Bovenwijks (2018)
Fietsnota Overbetuwe fiets verder, Naar een optimaal fietsnetwerk tussen de kernen (2018)
Nota Recreatie en Toerisme (2017)
Erfgoedverordening (2017)
Uitvoeringsbeleid evenementen (2016) (incl. evaluatie)
Welstandsnota (2016)
Monumentenlijst (2014)
Nota Toeristische bewegwijzering (2013)
Landschapsonwikkelingsplan (2010)
Startnota archeologische monumentenzorg Overbetuwe (2009)
Functieveranderingsbeleid buitengebied (2008)
Nota kampeerbeleid (2008)

Regionaal beleid:

Streekgids Overbetuwe (2022)
Regionaal Programma Werklocaties regio Arnhem Nijmegen 2021-2024
Regionale agenda Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen (2021)
Strategische agenda middengebied Overbetuwe en Lingewaard (2021)
Verstedelijkingsstrategie regio Arnhem Nijmegen en Foodvalley (2021)
Visie voor een bereikbaar Gelderland (2020)

Moties en amendementen

Functieverandering buitengebied
Burgerparticipatie bij afwijken bestemmingsplan
Diverse onderwerpen uitwerken in Woonagenda
Woningsplitsing
Doorpakken voor Driel (vervolg op ontwikkelvisie Driel Zuid-Oost (In de Biezenkamp))
Circulair bouwen in Driel Zuid-Oost
Groene en sociale invulling Vriezenenck
Bouwpercelen buurtschap Reeth

Park Tergouw
 Rondweg Driel
 Onderzoek verkeersveiligheid rondom scholen en sportaccommodaties
 Veilig Verkeer(d)
 Verkeersveilig maken Peperstraat
 Omgeving A325 veilig en bereikbaar
 Voorbereiding realisatie Railterminal

Regionaal/intergemeentelijk beleid:
 Meerjarenbeleidsplan Politie Oost-Nederland 2019-2022
 Veiligheidsstrategie 2019-2022 Oost-Nederland
 Meerjarenteplan 2019-2022 Basisteam Rivierenland West

Wat willen we bereiken?

Leefbare en bereikbare samenleving

Een samenleving waarin de behoefte aan wonen, werken en recreëren in balans is en waar we zo optimaal mogelijk bereikbaar zijn. We bieden voldoende ruimte om de toekomstige woonbehoefte te faciliteren binnen een dorps omgeving waar voldoende voorzieningen aanwezig zijn.

Doelstelling(en)/Wat gaan we er voor doen?

2.1 Wonen

Begroting 2023

Op dit moment heeft de gemeente Overbetuwe diverse woningbouwprojecten verspreid over de gemeente. Het doel is deze projecten te versnellen en zo gemiddeld zo'n 250 kwalitatieve en duurzame woningen te realiseren per jaar. Daarbij ligt de nadruk op woningen voor starters, sociale woningbouw en seniorenwoningen.

We zien dat zich ongewenste effecten voordoen op de woningmarkt. We bekijken welke woonbeschermingsmaatregelen we hiervoor gaan inzetten, zoals bijvoorbeeld een zelfbewoningsplicht en een deel van de nieuwbouwoopwoningen toewijzen aan eigen inwoners.

We leggen nadrukkelijk de focus op het toekomstbestendig en duurzaam maken van de bestaande woningvoorraad. Ook stimuleren we bijzondere woonvormen, zoals CPO's, Tiny Houses, woonwagens en combinaties van wonen en zorg.

We continueren de inzet van de woonadviseur en breiden deze uit naar de gehele gemeente.

Resultaat 2023
Welstandsbeleid <i>Nieuwe nota welstand gebaseerd op gedachtegoed Omgevingswet</i>
Onderzoek mogelijke woonbeschermingsmaatregelen
Actualisatie Omgevingsvisie <i>Formeel noodzakelijk vanwege de inwerkingtreding van de Omgevingswet in 2023. Inhoudelijk nodig om nieuwe ontwikkelingen zoals de regionale verstedelijkingsopgave en duurzaamheidsopgave (o.a. Routekaart) een plek te geven.</i>
Actualisatie Nota Grondbeleid
Dorpshart Driel is nog in studie. Studie afgerond en besluit
Aanpak regievoering (stimuleren en faciliteren) initiatieven bijzondere doelgroepen en/of bijzondere woonvormen.
Driel, De Biezenkamp (voorheen Zuid-Oost): eerst ontwikkelvisie uitwerken; incl. verkeersafwikkeling, circulair bouwen etc.
Stimuleren aanpassing bestaande woningen (toegankelijkheid en doorstroming)
Realiseren zes woonwagendplaatsen
Dorpshart Heteren: wonen en commerciële ruimte. Andere woonvlekken
Land van Tap: uitwerking ontwikkelvisie

2.2 Mobiliteit

Begroting 2023

Mobiliteit heeft een sleutelrol in het bereikbaar, aantrekkelijk en leefbaar houden van onze gemeente, zowel voor onze inwoners als onze bedrijven. Wij zetten in op het bereikbaar houden van de kernen en voorzieningen, de transitie naar duurzame mobiliteit, en blijvende regionale bereikbaarheid. Het wegennet moet veilig zijn.

Resultaat 2023
Actieplan verkeersveiligheid Inzicht in welke wegvakken/ kruispunten de hoogste prioriteit hebben om aan te pakken Hierin wordt ook het onderzoek naar verkeersveiligheid rondom scholen en sportaccommodaties in meegenomen.
Verkeersplan Driel Inzicht in de belangrijkste opgaven en welke maatregelen hiervoor op welk moment nodig zijn (korte, midden, en lange termijn). De verkenningen rondweg Driel, verduurzamen mobiliteit (o.a. deelauto's, hubs) worden hierin ook meegenomen.
Actualisatie Nota Parkeernormen
Optimalisatie stationsomgeving Zetten-Andelst Beter functionerend OV-knooppunt
Knoop 38 Samen met de gemeente Nijmegen wordt er een ontwerp uitgewerkt voor wegvak Rijksweg Zuid/Grifdijk tussen Olympiasingel en Keizer Hendrik VI singel.
Snelle fietsroute Arnhem-Elst-Nijmegen, VeluweWaalPad Er wordt een studie uitgevoerd naar de inpasbaarheid van een tracé en de financiële haalbaarheid.
Actualisatie Wegencategoriseringsplan
Uitvoeringsagenda Lingevisie
Verkenningen gebiedsaanpak A325

2.3 Economie

Begroting 2023

Wij zetten in op een sterk vestigingsklimaat en ondernemersvriendelijke dienstverlening. Daarnaast stimuleren wij ondernemers in de energietransitie en bij duurzaam innoveren.

Resultaat 2023
Opstellen van de Economische Agenda Overbetuwe voor de periode 2023-2026. De Economisch Agenda is een actualisatie van het Economisch Uitvoeringsprogramma 2021-2022 en wordt opgesteld samen met het Overbetuwse bedrijfsleven.
Herstructurering Poort van Midden Gelderland Noord. In 2022/begin 2023 wordt het definitief plan voor een toekomstbestendig bedrijventerrein uitgewerkt samen met de ondernemers op het bedrijventerrein. De tennissen wordt verplaatst naar de locatie op bedrijventerrein Poort van Midden Gelderland Noord. Dit is geen toekomstbestendige locatie. Er wordt gezocht naar andere locaties. Het dorp en sportverenigingen betrokken.
Onderzoek verplaatsing Heterense Tennisvereniging De tennisvereniging ligt op bedrijventerrein Poort van Midden Gelderland Noord. Dit is geen toekomstbestendige locatie. Er wordt gezocht naar andere locaties. Het dorp en sportverenigingen betrokken.
Omgevingsvisie onderdeel bedrijventerreinen actualiseren
Marktverordening actualiseren

2.4 Veiligheid

Begroting 2023

Belangrijke doelstelling is om de objectieve en subjectieve veiligheid voor inwoners, bezoekers en organisaties te verhogen.

Resultaat 2023

Vaststellen handhavingsbeleid
Vaststellen integraal veiligheidsbeleid
Actualiseren huidig beleid en nemen daarin Ondermijning en woninginbraken mee

In 2023 evalueren we het huidige IV-beleid. De resultaten hiervan vormen mede input voor het IV-beleid 2024-2027. Bij het opstellen van de concept-nota IV 2024-2027 zullen wij de inwoners, ondernemers en veiligheidspartners zoals de politie en VGGM, actief betrekken. De wijze waarop wij dit doen, werken wij nog nader uit. Eind 2023 zal de concept-nota ter vaststelling aan u worden aangeboden.

2.5 Openbare ruimte

Begroting 2023

Doelstelling is om in 2023 beheerplannen en beeldkwaliteitsbestekken op te stellen die voldoen aan het scenario 'Basis op Orde'.

Resultaat 2023
Opstellen beheerplannen en beeldkwaliteit bestekken
Evaluatie Integraal Kwaliteitsplan Openbare Ruimte
Ambitie Boven-Linge opstellen samenwerkingsovereenkomst

In de komende uitvoeringsprojecten voor de Boven-Linge moet de natuur een volwaardige plek krijgen. Buiten deze pijlers is een gezamenlijke en geïntegreerde aanpak van de partners noodzakelijk om tot een samenhangende kwalitatieve inrichting te komen. Van belang is dat we in 2023 gezamenlijk met onze partners komen tot een samenwerkingsovereenkomst.

2.6 Recreatie en toerisme

Begroting 2023

Wij willen, samen met de gemeente Lingewaard, recreatie en toerisme versterken en daardoor de aantrekkelijkheid van ons gebied vergroten. Dit doen we bijvoorbeeld door verblijfsmogelijkheden uit te breiden, dagrecreatie te bevorderen en bereikbaarheid te optimaliseren.

Resultaat 2023
Actualisatie Nota recreatie en toerisme
Besluit over invoering toeristenbelasting
Evenementenbeleid inclusief evaluatie

Wat mag het kosten?

Saldi programma

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
1.1 Crisisbeheersing en brandweer.				
Lasten	3.124	3.108	3.108	3.108
Totaal 1.1 Crisisbeheersing en brandweer.	3.124	3.108	3.108	3.108
1.2 Openbare orde en veiligheid.				
Lasten	1.302	1.292	1.292	1.292
Baten	-126	-126	-126	-126
Totaal 1.2 Openbare orde en veiligheid.	1.177	1.167	1.167	1.167
2.1 Verkeer en vervoer.				
Lasten	5.920	6.103	6.279	6.382
Baten	-26	-26	-26	-26
Totaal 2.1 Verkeer en vervoer.	5.894	6.078	6.253	6.357
2.2 Parkeren.				
Lasten	177	158	159	159
Totaal 2.2 Parkeren.	177	158	159	159
2.5 Openbaar vervoer.				
Lasten	76	76	76	76
Totaal 2.5 Openbaar vervoer.	76	76	76	76
3.1 Economische ontwikkeling.				
Lasten	503	418	398	398
Totaal 3.1 Economische ontwikkeling.	503	418	398	398
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur.				
Lasten	129	129	129	129
Baten	-115	-115	-115	-115
Totaal 3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur.	14	14	14	14
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen				
Lasten	184	184	184	184
Baten	-177	-177	-177	-177
Totaal 3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	7	7	7	7
5.7 Openb. groen & (openlucht) recreatie				
Lasten	4.177	4.238	4.391	4.521
Baten	-177	-197	-197	-197
Totaal 5.7 Openb. groen & (openlucht) recreatie	4.000	4.041	4.194	4.324
8.1 Ruimtelijke ordening.				
Lasten	563	605	673	805
Baten	-190	-190	-190	-190
Totaal 8.1 Ruimtelijke ordening.	374	416	484	615
8.2 Grondexploitatie (niet bedr.terr.).				
Lasten	484	464	464	464
Baten	-782	-782	-762	-752

Exploitatie	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Totaal 8.2 Grondexploitatie (niet bedr.terr.).	-298	-317	-297	-287
8.3 Wonen en bouwen.				
Lasten	2.098	1.805	1.806	1.806
Baten	-1.211	-1.211	-1.211	-1.211
Totaal 8.3 Wonen en bouwen.	886	594	595	595
Gerealiseerd resultaat	15.936	15.760	16.158	16.534

Verbonden partijen

De volgende verbonden partijen dragen bij aan de realisatie van de doelstellingen van dit programma:

- Veiligheids- en gezondheidsregio Gelderland Midden (VGGM)
- Park Lingezen
- Recreatieschap Overbetuwe
- Ondernemerscentrum De Schalm BV
- Commandiet Westeraam BV

Beleidsindicatoren

Indicator	2018	2019	2020	2021	2022	NL (meest Bron actuele)
Winkeldiefstal: aantal per 10.000 inwoners	10	7	9	8	-	18 dataportaal politie
Diefstal uit woning: aantal per 10.000 inwoners	13	18	14	12	-	13 dataportaal politie
Misdrijven: aantal per 10.000 inwoners	294	300	315	303	-	423 dataportaal politie
Vernielingen: aantal per 10.000 inwoners	33	31	27	26	-	41 dataportaal politie
Verwijzingen Halt: aantal per 1.000 inwoners van 12-17 jaar	8	10	8	8	-	8 Stichting Halt
Banen: aantal per 1.000 inwoners 15-74 jaar	600	626	628	619	-	686 LISA
Vestingen: aantal per 1.000 inwoners 15-65 jaar	147	151	157	164	-	165 LISA
% Functiemenging	52	53	53	53	-	53 CBS BAG / LISA - bewerking ABF Research
Woonlasten éénpersoonshuishouden:	545	520	545	613	695	733 COELO, Groningen
Woonlasten meerpersoonshuishouden:	593	555	595	660	747	810 COELO, Groningen
WOZ-waarde woningen:	235	247	265	287	-	29 CBS - Statistiek Waarde Onroerende Zaken
Nieuwbouw woningen: aantal per 1.000 woningen	12,2	10,8	8,6	8,8	-	8,9 ABF - Systeem Woningvoorraad
% Demografische druk	77,3	77,8	77,4	78,0	78,1	70,3 CBS - Bevolkingsstatistiek

PROGRAMMA 3. INTERACTIE MET DE SAMENLEVING

Toelichting

De interactievisie 'Gemeente Overbetuwe: samenlevingsgericht, communicatief en betrouwbaar!' geeft richting aan ons handelen in interactie met de samenleving. Dit doen we door de behoefte van inwoners en de kracht van gemeenschappen centraal te stellen. En inwoners het vertrouwen en de mogelijkheid te geven om samen oplossingen te bedenken. Op deze manier geven we richting aan de participatiecultuur, waarbij de gemeente zich bewust is van haar eigen rol, investeert in professioneel handelen en zo een dienstbare overheid is.

Beleidskader

Lokaal beleid:

Participatiebeleid Overbetuwe (2021)

Interactievisie: Gemeente Overbetuwe: samenlevingsgericht, communicatief en betrouwbaar! (2020)

Interactiewijzer (2020)

Dienstverleningsconcept 2017-2021

Wat willen we bereiken?

Interactie met de samenleving

De inwoners van Overbetuwe zijn er voor elkaar en vormen hechte gemeenschappen. Waar inwoners verantwoordelijkheid nemen over hun eigen ontwikkeling, een eigen dorpsagenda opstellen en zelf richting en invulling geven aan de eigen leefomgeving. Met de gemeente als betrouwbare partner. Een partner die verantwoordelijkheid neemt waar hij zelf aan zet is, coöperiert waar gezamenlijkheid gevraagd is en loslaat waar inwoners zelf aan zet kunnen en willen zijn. Dat is onze ambitie.

Realiseren van deze ambitie stelt eisen aan de Gemeente Overbetuwe. We zijn samenlevingsgericht, communicatief en betrouwbaar. Dit zijn de leidende principes van de interactievisie. Deze visie geeft richting aan ons handelen in interactie met de samenleving. Dit doen we door de behoefte van inwoners en de kracht van gemeenschappen centraal te stellen. En inwoners het vertrouwen en de mogelijkheid te bieden om samen oplossingen te bedenken. Op deze manier geven we richting aan de participatiecultuur, waarbij de gemeente zich bewust is van de eigen rol, investeert in professioneel handelen en zo een dienstbare overheid is.

Doelstelling

Overbetuwe kent een sterke sociale basis waar mensen zich thuis voelen, elkaar kennen en helpen in het nemen en realiseren van initiatieven. We dragen eraan bij om dit mogelijk te maken door samenlevingsgericht, communicatief en betrouwbaar handelen.

Doelstelling(en)/Wat gaan we er voor doen?

3.1 Participatiecultuur

Begroting 2023

We hebben als college het vertrouwen uitgesproken om met de raad, onze inwoners en ambtelijke organisatie aan de slag te gaan. Participatiecultuur is daarbij het uitgangspunt. We gaan inwoners beter betrekken, om aan te sluiten op de behoeften en ervaringen die er in onze samenleving zijn. Zo verwachten we een groter draagvlak voor beleid en besluiten te creëren en waar mogelijk een plan of besluit beter te maken. Inwoners beter betrekken heeft impact op de participatiecultuur. Hoe we dat doen, werken wij uit. We betrekken de raad vooraf bij trajecten om te bepalen in welke vorm inwoners, bewonersplatforms, verenigingen en andere organisaties kunnen deelnemen.

Daarbij is het van belang dat we onder andere met raad en ambtelijke organisatie het volgende doen:

- De richtlijnen vanuit de interactievisie over de hele linie in praktijk blijven brengen
- Het ambitieniveau en participatieniveau bepalen

- Afspraken maken om tot samenwerking te komen
- In een participatieplan de gemaakte afspraken vastleggen
- Onze informatie toegankelijk maken voor iedereen

3.2 Interactie met de samenleving

Begroting 2023

De gemeente Overbetuwe wil graag een samenlevingsgerichte, communicatieve en betrouwbare gemeente zijn. Goed samenspel met de samenleving vraagt communicatief en consequent handelen van het gemeentebestuur en de gemeentelijke organisatie. En een flexibel en daadkrachtig bestuur én organisatie. Waar bestuurlijk draagvlak voor verandering is en medewerkers in staat zijn om te luisteren en te leren.

Ons uitgangspunt is dat we continu in contact zijn met de samenleving. Door vroegtijdig met elkaar in gesprek te gaan, komen verschillende perspectieven, kennis en creativiteit op tafel. Zo kan de samenwerking zorgen voor meer draagvlak, betere besluiten en tijdswinst. Een duidelijke procedure en goede communicatie zijn daarbij onmisbaar. Ervaring leert dat het samen opstellen van een agenda door inwoners en gemeente leidt tot versterking van de samenhang in een dorp of wijk. Een dorpsagenda gaat over leefbaarheid en de ontwikkeling van een dorp. Deze agenda gaat in eerste instantie over wat inwoners zelf doen en kan richting geven aan keuzes van de gemeente. De gemeente faciliteert dit proces desgevraagd door informatie of begeleiding te bieden. Samen met het dorp kijken we vervolgens naar de agenda: wat doen inwoners zelf, wat is aan de gemeente en wat is aan andere partners? We zijn als gemeente duidelijk over wat het dorp kan verwachten van de gemeente.

3.3 Dienstbare overheid

Begroting 2023

In 2023 werken we de principes in dienstverlening uit. Zodat duidelijk wordt wat er nodig is om de principes uit te voeren.

Resultaat 2023
We werken het dienstverleningsconcept uit, waarin staat hoe we deze principes in uitvoering brengen
Er komt een onafhankelijke lokale ombudspersoon die bijdraagt aan een meer dienstbare overheid

We geven in 2023 concrete invulling aan de rol van de onafhankelijke lokale ombudspersoon, door te bepalen hoe de rol eruit komt te zien. En vervolgens ook de werving en selectie te organiseren. In dit proces informeren we in elk geval de inwoners duidelijk en actief. Vanuit de interactievisie bepalen wij het type activiteit en de rol die de gemeente daarin heeft. Daaruit volgt het passende participatieniveau.

Wat mag het kosten?

Saldi programma

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
0.2 Burgerzaken.				
Lasten	1.050	1.299	1.309	1.309
Baten	-500	-873	-873	-873
Totaal 0.2 Burgerzaken.	550	426	436	436
Gerealiseerd resultaat	550	426	436	436

PROGRAMMA 4. INCLUSIEVE EN PARTICIPATIESAMENLEVING

Toelichting

Een inclusieve samenleving is een samenleving waarin iedereen meedoet. De mogelijkheden, talenten en eigen regie van de mens staan centraal. We streven naar een inclusieve cultuur waarin wij verschillen erkennen, respecteren en benutten. Zorg voor elkaar is in essentie de verantwoordelijkheid van onze inwoners zelf. De ondersteuning aan mensen die een steuntje nodig hebben, maken we laagdrempelig beschikbaar. Hierbij zetten we de kracht van onze Overbetuwse samenleving zoveel als mogelijk in. Ondersteuning en hulp vindt bij voorkeur dichtbij en in het eigen netwerk plaats. Zo houdt iedereen die dat kan regie over zijn/haar eigen ondersteuningsvraag. We zorgen ervoor dat de medewerkers van het Sociaal Team Overbetuwe (STO) meer aanwezig zijn in de kernen. Het STO biedt onze inwoners één integrale toegang voor ondersteuningsvragen.

Beleidskader

Lokaal beleid:

Woonagenda 2025, inclusief uitvoeringsplan.

Visie op schuldhulpverlening 2022-2025: “Op weg naar een vitale financiële huishouding” (nog door de raad vast te stellen eind 2022)

Beleidsmonitor Sociaal Domein 2021

Beleidsplan Sociaal Domein Overbetuwe. 2020-2025 ‘Een sterke sociale basis in Overbetuwe’

Interactieve visie: Gemeente Overbetuwe: samenlevingsgericht, communicatief en betrouwbaar!, september 2020

Uitvoeringsplan integraal armoedebeleid 2019-2022.

Integraal armoedebeleid 2019-2022: “Samen zorgen voor perspectief”.

Regionaal beleid:

Regionale Kadernota Samen aan Zet 2022 e.v. (beschermde wonen)

Moties en amendementen

Motie hogere structurele bijdrage initiatieven voor ontmoeting

motie #MIJNSTEMTELT elkaar scherp houden op het betrekken van jongeren

Motie Geen Grip Zonder Begrip: met het huidige college in gesprek gaan over een aanpassing van de vastgestelde ambities; waarvoor inzicht nodig is in de effecten van de 18 maatregelen gericht op het beheersbaar maken en terugdringen van uitgaven in het sociaal domein; de raad in staat stellen om opnieuw richting te bepalen en de aanbevelingen van de Rekenkamer zoveel mogelijk meenemen.

Regionaal/landelijk

Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs), gewijzigd per 1 januari 2021.

Wet vereenvoudiging beslagvrije voet (Wvbvv)

Wetgeving WMO, Jeugd en Participatiewet

Wat willen we bereiken?

Inclusieve en participatiesamenleving

We streven naar een samenleving waar inwoners elkaar ondersteunen, hun eigen kracht en dat van hun netwerk optimaal benutten en naar vermogen kunnen meedoen. Dit betekent dat inwoners die behoefte hebben aan ondersteuning, kunnen rekenen op hulp vanuit de gemeente. Maar het betekent ook dat we inwoners helpen om hun eigen mogelijkheden te versterken. En dat we investeren in laagdrempelige (algemene) basisvoorzieningen. We zetten in op een laagdrempelige toegang, dichtbij inwoners, gericht op het snel en adequaat inzetten van een passende persoonlijke aanpak.

Het beleidsplan sociaal domein 2020-2025 is gericht op het realiseren van; de werkelijke

transformatie. Zodat zij die ondersteuning nodig hebben, dit ook in de toekomst kunnen blijven ontvangen. Het beleid is gericht op:

- *Inwoners van Overbetuwe hebben zorg voor elkaar.* Het welzijn van inwoners is een verantwoordelijk van de samenleving. Net als het signaleren van mogelijke zorgen. Wanneer inwoners zelf of als collectief hun ondersteuning kunnen organiseren, faciliteren we.
- *Inwoners voelen zich vitaal, iedereen telt en doet mee.* Individuele inwoners van Overbetuwe zijn vitaal, veerkrachtig, en in staat te participeren en mee te doen in de samenleving, naar vermogen.
- *Ondersteuning is passend en nabij, voor jong en oud.* Vrijwilligers en beroepskrachten werken samen en zijn aanwezig in de leefomgeving van de inwoner: in de buurt, op school, etc. De geboden ondersteuning is laagdrempelig, passend, zoveel mogelijk indicatievrij en sluit aan op de vraag van onze inwoners.
- *Inwoners hebben mogelijkheden zichzelf te ontwikkelen (m.n. jeugd).* Zorgen voor een naadloze keten van praktijkonderwijs en Voortgezet Speciaal Onderwijs (VSO) naar werk. Op die manier doen we recht aan de capaciteit van die groep inwoners. Meer in het algemeen ligt onze focus op jongeren en het voorkomen van werkloosheid.
- *Inwoners zijn tevreden met hun leefomgeving.* Inwoners hebben een prettige leefomgeving met voorzieningen die passen bij de behoefte.
- *Voorzieningen en ondersteuning zijn betaalbaar, toegankelijk en kwalitatief goed.* We zorgen voor een laagdrempelig en toegankelijk aanbod. Het ondersteuningsaanbod kenmerkt zich door een goede samenwerking tussen partners. Informatie is duidelijk, de sociale infrastructuur is sterk.

Een sterke sociale basis, kwaliteit van leven van onze inwoners, voldoende mogelijkheden om talenten te ontwikkelen en een leefbare en inclusieve samenleving. Dát is onze ambitie.

Doelstelling(en)/Wat gaan we er voor doen?

4.1 WMO

Begroting 2023

Om de Wet Maatschappelijke Ondersteuning effectief en efficiënt uit te voeren zetten we in op preventie, vroegsignalering en ontschotting met het doel ondersteuning van inwoners die dat nodig hebben zo integraal mogelijk vorm te geven, vanuit het Sociaal Team Overbetuwe. Daarnaast bieden we ondersteuning zoveel mogelijk aan als algemene voorziening, gebruikmakend van de bijdrage van inwoners en sterke gemeenschappen.

Dagbesteding vanuit de WMO willen we combineren met arbeidsmatige dagbesteding. Met de dagbesteding als algemene voorziening bieden we dichtbij een laagdrempelig aanbod voor inwoners.

Resultaat 2023
Lokaal uitvoeringsplan beschermd wonen/beschermd thuis gericht op verdere opbouw lokale infrastructuur GGZ, woonvormen en preventieve activiteiten.
In gebruik nemen van meerdere locaties voor ontmoeting en verbinding. Van deze locaties werken er twee met het concept dagbesteding als algemene voorziening. De eerste locatie opent eerste kwartaal 2023 in het Hart van Heteren. De andere locaties worden in de periode van 2023 tot 2025 geopend. Daarnaast worden 'huiskamers' ingericht.
Visie Wonen, zorg en welzijn en hierop volgend een uitvoeringsplan wonen, zorg en welzijn.
Uitvoering valpreventie- aanbod en opzetten netwerk voor een duurzame toeleiding en doorverwijzing naar een lokaal beweegaanbod.

4.2 Jeugdzorg

Begroting 2023

Vanuit de Jeugdwet is de gemeente verantwoordelijk voor jeugdhulp en de uitvoering van kinderbeschermingsmaatregelen en jeugdreclassering. Om de Jeugdzorg effectief en efficiënt uit te voeren zetten we vanuit het Sociaal Team Overbetuwe in op preventie, vroegsignalering en ontschotting met het doel ondersteuning van inwoners die dat nodig hebben zo integraal mogelijk

vorm te geven. We bieden laagdrempelige ondersteuning aan onze jeugd en maken daartoe een uitgewerkt plan voor de structurele versterking van de sociale basis voor onze jeugd in Overbetuwe.

Resultaat 2023
Plan uitwerken voor versterken sociale basis voor Jeugd
Beleidsplan en uitvoeringsplan 'Kansrijke Start' maken.
Beleidsplan 18- 18+ maken
Plan Regionaal Budget Jeugd uitwerken

We maken bij het opstellen van de plannen gebruik van jongerenparticipatie.

4.3 Schuldhulpverlening

Begroting 2023

De Wet Gemeentelijke Schuldhulpverlening (Wgs) regelt dat mensen met (dreigende) problematische schulden bij gemeenten terecht kunnen voor onder meer advies, schuldbemiddeling of een saneringskrediet. We voorkomen dat inwoners en ondernemers te maken krijgen met problematische schulden door meer in te zetten op preventie en vroegsignalering. Doelstelling is dat we de mensen, instellingen en ondernemers met (dreigende) problematische schulden door de stijgende uitgaven voor energie en voedsel vroegtijdig gaan helpen.

Resultaat 2023
Opstellen en implementatie beleidsplan schulddienstverlening

4.4 Armoedebeleid

Begroting 2023

Het Armoedebeleid ondersteunt inwoners met inkomensproblematiek. Het bereiken van meer inwoners is daarbij een belangrijke doelstelling. We ondersteunen inwoners financieel bij de energietransitie en gestegen kosten van energiekosten.

Resultaat 2023
Evaluatie Armoedebeleid

4.5 Sterke sociale basis sociaal domein

Begroting 2023

De Coronapandemie heeft veel impact gehad op het dagelijks leven, de gezondheid en het welbevinden van inwoners. Ook in Overbetuwe zien we als gevolg hiervan een toegenomen vraag om ondersteuning en zorg voor inwoners. We zetten daarom (tijdelijk) extra zorg en ondersteuning in via het Corona Steunpakket en de rijksmiddelen vanuit het Nationaal Programma Onderwijs (NPO).

Resultaat 2023
Inrichting Sociaal Team Overbetuwe (STO): procesverbetering, digitalisering van de dienstverlening, de toegang, communicatie, monitoring, organisatieontwikkeling en personele ontwikkeling.

Het STO biedt onze inwoners één integrale toegang voor ondersteuningsvragen. Het STO is zowel fysiek, telefonisch als digitaal bereikbaar. Het STO kan inwoners op allerlei manieren faciliteren, ondersteunen, de weg wijzen, een keukentafelgesprek inzetten voor vraagverheldering en een ondersteuningsplan opstellen. We zetten ons in om vroegtijdig te signaleren en bieden kwalitatief goede, toegankelijke en laagdrempelige ondersteuning in de sociale basis. De betrokkenheid en inzet van onze inwoners, mantelzorgers en vrijwilligers zijn daarbij onmisbaar. We streven met het STO naar minder inzet op maatwerk en meer inzet op (collectieve) basisvoorzieningen.

Wat mag het kosten?

Saldi programma

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie.				
Lasten	6.118	6.573	6.565	6.570
Baten	-1.489	-1.542	-1.542	-1.442
Totaal 6.1 Samenkracht en burgerparticipatie.	4.630	5.031	5.023	5.127
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen				
Lasten	3.854	3.878	3.461	3.251
Totaal 6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	3.854	3.878	3.461	3.251
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO).				
Lasten	3.185	3.249	3.294	3.295
Baten	-358	-367	-522	-538
Totaal 6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO).	2.828	2.882	2.771	2.757
6.71a Huishoudelijke hulp (WMO)				
Lasten	3.813	4.116	4.357	4.661
Totaal 6.71a Huishoudelijke hulp (WMO)	3.813	4.116	4.357	4.661
6.71b Begeleiding (WMO)				
Lasten	3.040	3.167	3.294	3.445
Baten	0	0	0	0
Totaal 6.71b Begeleiding (WMO)	3.040	3.167	3.294	3.445
6.71c Dagbesteding (WMO)				
Lasten	478	499	521	548
Totaal 6.71c Dagbesteding (WMO)	478	499	521	548
6.71d Overige maatw.arrangementen (WMO)				
Lasten	33	33	33	33
Totaal 6.71d Overige maatw.arrangementen (WMO)	33	33	33	33
6.72a Jeugdhulp begeleiding				
Lasten	846	829	813	813
Totaal 6.72a Jeugdhulp begeleiding	846	829	813	813
6.72b Jeugdhulp behandeling				
Lasten	6.392	5.802	4.493	4.493
Totaal 6.72b Jeugdhulp behandeling	6.392	5.802	4.493	4.493
6.72c Jeugdhulp dagbesteding				
Lasten	3.067	2.902	2.684	2.685
Totaal 6.72c Jeugdhulp dagbesteding	3.067	2.902	2.684	2.685
6.72d Jeugdhulp zonder verblijf overig				

Exploitatie	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Lasten	92	92	92	92
Totaal 6.72d Jeugdhulp zonder verblijf overig	92	92	92	92
6.73a Pleegzorg				
Lasten	362	341	320	320
Totaal 6.73a Pleegzorg	362	341	320	320
6.73b Gezinsgericht				
Lasten	76	76	76	76
Totaal 6.73b Gezinsgericht	76	76	76	76
6.73c Jeugdhulp met verblijf overig				
Lasten	2.631	2.446	2.262	2.262
Totaal 6.73c Jeugdhulp met verblijf overig	2.631	2.446	2.262	2.262
6.74a Jeugd behandeling GGZ zonder verbl				
Lasten	1.160	1.092	1.004	1.004
Totaal 6.74a Jeugd behandeling GGZ zonder verbl	1.160	1.092	1.004	1.004
6.74b Jeugdhulp crisisLTAGGZ-verblijf				
Lasten	324	305	286	286
Totaal 6.74b Jeugdhulp crisisLTAGGZ-verblijf	324	305	286	286
6.74c Gesloten plaatsing				
Lasten	53	53	53	53
Totaal 6.74c Gesloten plaatsing	53	53	53	53
6.81a Beschermd wonen (WMO)				
Lasten	236	236	236	236
Totaal 6.81a Beschermd wonen (WMO)	236	236	236	236
6.81b Maatsch.- en vrouwenopvang (WMO)				
Lasten	83	83	83	83
Totaal 6.81b Maatsch.- en vrouwenopvang (WMO)	83	83	83	83
6.82a Jeugdbescherming				
Lasten	912	907	902	902
Totaal 6.82a Jeugdbescherming	912	907	902	902
6.82b Jeugdreclassering				
Lasten	149	149	148	148
Totaal 6.82b Jeugdreclassering	149	149	148	148
Gerealiseerd resultaat	35.057	34.919	32.912	33.276

Verbonden partijen

De volgende verbonden partijen dragen bij aan de realisatie van de doelstellingen van dit programma:

- Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Sociaal Domein (MGR)
- Vervoersorganisatie Arnhem Nijmegen
- Veilig Thuis

Beleidsindicatoren

Indicator	2018	2019	2020	2021	NL (meest Bron actuele)
Wmo-cliënten met een maatwerkarrangement: aantal per 10.000 inwoners	320,0	450,0	470,0	490,0	700,0 CBS - Monitor Sociaal Domein WMO
Jongeren met jeugdhulp: % van alle jongeren tot 18 jaar	14,1	14,5	12,4	12,8	12,9 CBS - Jeugd
Jongeren met jeugdreclassering: % van alle jongeren tot 18 jaar	0,4	0,4	0,4	0,4	0,3 CBS - Jeugd
Jongeren met jeugdbescherming: % van alle jongeren tot 18 jaar	0,9	1,2	1,2	1,3	1,2 CBS - Jeugd

PROGRAMMA 5. WERKENDE EN LERENDE SAMENLEVING

Toelichting

De gemeente Overbetuwe staat naast de inwoners. Wat de vraag ook is; we zorgen dat deze snel, laagdrempelig en dichtbij gesteld kan worden. Deze toegang gaat uit van de vraag en levensgebeurtenis van de inwoners. Inwoners weten waar ze aan toe zijn wanneer ze bij ons komen. We zijn helder over de stappen die we nemen en wat we van elkaar kunnen verwachten. Kortom: we zorgen voor een optimale (digitale) toegang en we zijn helder over onze dienstverlening.

Dat kunnen we alleen bereiken als er geen drempels zijn voor mensen om mee te kunnen doen en er zo nodig ondersteuning beschikbaar is. Vrijwilligers(organisaties), bewonersinitiatieven en mantelzorgers zijn hierbij onmisbaar. De gemeente ondersteunt hen waar mogelijk, niet door hun taken over te nemen maar door goed te luisteren naar wat zij nodig hebben. Het eigen netwerk om inwoners heen voert zelf regie en als gemeente ondersteunen we wanneer nodig.

Beleidskader

Lokaal beleid:

Cultuurvisie 2022- 2025 'Op waarde geschat'.

Overbetuwe Werkt! Visie op re-integratie.

Strategisch meerjaren huisvestingsplan onderwijs (SHP)

Overeenkomst tussen gemeente, Trivium en Wonderwijs inzake Beheer Brede Scholen

Beleidsplan Sociaal Domein Overbetuwe. 2020-2025 'Een sterke sociale basis in Overbetuwe'

Visie op Vastgoed 2018

Visie op bibliotheekfuncties Overbetuwe 2016

Erfgoedplan Overbetuwe 2004

Moties en amendementen

Motie Eerdere invoering wijziging kostendelersnorm.

Motie Start proef samenwonen voor bijstandsgerechtigden (toezegging)

Wat willen we bereiken?

Werkende en lerende samenleving

In een werkende samenleving staat het meedoen naar vermogen centraal. Uitgangspunt is dat inwoners die kunnen werken, het beste af zijn als ze in hun eigen levensonderhoud kunnen voorzien. Als zij daarbij ondersteuning nodig hebben, geeft de gemeente die. We richten ons in het bijzonder op onze inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt: we kunnen met dezelfde middelen meer inwoners een werkplek bieden. Onze ondernemers staan daar veelal voor open; onze eigen slagkracht hierin moet vooral omhoog. Dat kan door een breder palet aan te bieden aan dienstverlening, ook –en vooral- aan werkgevers. We zetten daartoe in op ketensamenwerking met onze regionale partners, zodat we gebruik maken van hun diensten. Daartoe richten we ons meer op regie en gaan we minder zelf doen. Met Overbetuwe Werkt! maken we het verschil.

In een lerende samenleving staat onderwijs centraal. We zorgen ervoor dat iedere leerplichtige naar school gaat. Waar Corona heeft geleid tot achterstanden zetten we erop in deze weg te werken.

Doelstelling

We streven ernaar dat iedereen meedoet: met betaald werk, met vrijwilligerswerk, met dagbesteding. We zorgen ervoor dat iedereen toegerust is om mee te doen. We zorgen ervoor dat iedere leerplichtige passend onderwijs geniet.

Doelstelling(en)/Wat gaan we er voor doen?

5.1 Participatiewet (re-integratie en participatie)

Begroting 2023

Iedereen die kan werken maar het op de arbeidsmarkt zonder ondersteuning niet redt, valt onder de Participatiewet. We stimuleren een gezonde financiële huishouding binnen het MKB en deze groep bedrijven ondersteunen we in de bedrijfsvoering. Komend jaar besteden we extra aandacht aan inwoners met een grote afstand tot de arbeidsmarkt. Komend jaar besteden we extra aandacht aan inwoners met een grote afstand tot de arbeidsmarkt. We zorgen ervoor dat jongeren die in het laatste jaar van het VSO (voorgezet speciaal onderwijs) en het praktijkonderwijs zitten op een goede manier van onderwijs naar werk doorstromen.

Nu de arbeidsmarkt zo krap is, kunnen we steeds meer inwoners richting werk ondersteunen. We zorgen er daarom voor dat we naast een goede screening ook de juiste instrumenten hebben om inwoners zo passend mogelijk richting werk te ondersteunen. We implementeren hiervoor de EVA-instrumentengids (effectief, vakbekwaam en actueel) van de VNG.

We werken alvast aan een toekomstvisie voor inwoners met een Wsw-indicatie en inwoners met arbeidsbeperkingen. Vanaf 2023 zorgen we dat er vanuit het STO (Sociaal team Overbetuwe) een activerende aanpak komt voor inwoners met een grote afstand op de arbeidsmarkt.

5.2 Participatiewet (inkomen)

Begroting 2023

Doelstelling is dat de menselijke maat voorop komt te staan in de uitvoering van de Participatiewet.

Resultaat 2023
Uitvoeringsplan Bijstand op Maat

We gaan bijstand op maat toepassen binnen de kaders van de wet. Hiermee stimuleren we werken naast de bijstandsuitkering. Dit sluit aan op de voorgenomen herziening van de Participatiewet en het wetsvoorstel Breed Offensief van minister Carola Schouten voor Armoedebeleid, Participatie en Pensioenen. Vooruitlopend op de landelijke herziening van de Participatiewet passen we een aantal wijzigingen al eerder toe, zoals de wijziging van de kostendelersnorm. Toepassing van bijstand op maat zorgt ervoor dat de menselijke maat voorop komt te staan in de uitvoering van de Participatiewet en inwoners mee gaan doen naar vermogen.

5.3 Onderwijshuisvesting

Begroting 2023

Doelstelling is om te komen tot kostendekkende huren van de schoolgebouwen. Daarmee kunnen we op een verantwoorde manier onze wettelijke taak in continuïteit uitvoeren.

Resultaat 2023
Inzicht in kostendekkende huur

In 2023 gaan we een onderzoek uitvoeren naar de relatie tussen de (huur-)opbrengsten en de bijbehorende uitgaven (waaronder de kapitaallasten).

5.4 Onderwijs en zorg

Begroting 2023

Corona en de maatregelen die genomen werden als gevolg van Corona hebben veel impact gehad op het dagelijks leven, de gezondheid en het welbevinden van jongeren. Ook in Overbetuwe zien we een toegenomen vraag om (psychosociale) ondersteuning en zorg voor jongeren. We zetten daarom

(tijdelijk) extra ondersteuning in via het Corona Steunpakket en de Rijksmiddelen van het Nationaal Programma Onderwijs.

5.5 Kunst, cultuur en erfgoed

Begroting 2023

We willen inwonersinitiatieven nog meer stimuleren en faciliteren door middel van subsidies voor culturele activiteiten en cultuureducatie.

Resultaat 2023
Culturele activiteiten worden aangeboden in de bestaande Huiskamers en Taalcafé 's
Jaarlijks wordt middels een thematische culturele activiteit bijgedragen aan een van de andere doelstellingen uit het sociaal domein.
Meer ondersteuning initiatieven met een cultureel-maatschappelijk doel.
Erfgoed wordt zichtbaar en beleefbaar door onder andere een jaarlijks erfgoedfestival

Wat mag het kosten?

Saldi programma

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
4.2 Onderwijshuisvesting.				
Lasten	3.416	3.335	3.433	4.091
Baten	-9	-9	-9	-9
Totaal 4.2 Onderwijshuisvesting.	3.407	3.325	3.423	4.082
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken.				
Lasten	3.333	3.334	3.519	3.614
Baten	-435	-435	-435	-435
Totaal 4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken.	2.899	2.900	3.084	3.179
5.3 Cultuurpresent.- productie en partic				
Lasten	455	435	435	435
Totaal 5.3 Cultuurpresent.- productie en partic	455	435	435	435
5.5 Cultureel erfgoed.				
Lasten	217	217	217	217
Totaal 5.5 Cultureel erfgoed.	217	217	217	217
5.6 Media.				
Lasten	969	969	969	970
Baten	-24	-24	-24	-24
Totaal 5.6 Media.	945	945	945	946
6.3 Inkomensregelingen.				
Lasten	11.751	11.865	12.131	12.410
Baten	-8.812	-8.960	-9.226	-9.506
Totaal 6.3 Inkomensregelingen.	2.939	2.904	2.904	2.904
6.4 WSW en beschut werk				
Lasten	3.582	3.374	3.179	3.179
Totaal 6.4 WSW en beschut werk	3.582	3.374	3.179	3.179
6.5 Arbeidsparticipatie.				
Lasten	1.275	1.275	1.275	1.275
Baten	0	0	0	0
Totaal 6.5 Arbeidsparticipatie.	1.275	1.275	1.275	1.275
Gerealiseerd resultaat	15.719	15.375	15.463	16.217

Verbonden partijen

De volgende verbonden partijen dragen bij aan de realisatie van de doelstellingen van dit programma:

- Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Sociaal Domein (MGR)
- Vervoersorganisatie Arnhem Nijmegen

Beleidsindicatoren

Indicator	2018	2019	2020	2021	NL (meest Bron actuele)
% Voortijdige schoolverlaters totaal (VO + MBO)	1,4	1,5	-	-	1,7 DUO/Ingrado
Absoluut verzuim: aantal per 1.000 leerlingen	0,8	-	2,3	1	2,5 DUO/Ingrado
Relatief verzuim: aantal per 1.000 leerlingen	17,0	21,0	23,0	22,0	19,0 DUO/Ingrado
% Jongeren met delict voor de rechter	1,0	1,0	1,0	-	1,0 CBS - Jeugd
% Kinderen in uitkeringsgezin	3,0	3,0	3,0	-	6,0 Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tel
% Jeugdwerkloosheid	1,0	2,0	2,0	-	2,0 CBS - Jeugd
% Netto arbeidsparticipatie	70,8	71,4	71,8	-	68,4 CBS - Arbeidsdeelname
Bijstandsuitkeringen: aantal per 10.000 inwoners	214,3	210,2	236,9	222,8	431,2 CBS - Participatiewet
Aantal re-integratievoorzieningen: aantal per 10.000 inwoners 15-64 jaar	328,5	263,8	273,7	-	202 CBS - Participatiewet

PROGRAMMA 6. INFORMATIE EN KENNISSAMENLEVING

Toelichting

Een aantal jaren is een ontwikkeling gaande waarbij onze inwoners steeds meer digitale dienstverlening verwachten die op elkaar is afgestemd. Deze dienstverlening moet begrijpelijk en transparant zijn, en we moeten als gemeente makkelijk bereikbaar en aanspreekbaar zijn. De komende jaren gaan we verder aan de slag om de toegang tot diensten en producten te verbeteren. We werken daarbij meer op basis van data, procesgericht en digitaal zodat we onze dienstverlening verder kunnen ontwikkelen en een meer dienstbare overheid zijn.

Beleidskader

Lokaal beleid:

- Informatiebeleid 2021-2025

Moties en amendementen

- Motie Maak raadsinformatie c.q. bestuurlijke informatie goed en eenvoudig vindbaar, doorzoekbaar en toegankelijk
- Motie goede leesbaarheid openbare mededelingen

Wat willen we bereiken?

Informatie en kennissamenleving

In dit programma beogen we de toegang tot de diensten en producten van de gemeente Overbetuwe nog beter te maken. Dit doen we door te werken aan een begrijpelijke, inclusieve en transparante dienstverlening. Tevens realiseren we dit door ons beleid en onze beslissingen op juiste data te baseren en openbare gegevens beschikbaar te stellen aan onze inwoners en ondernemers. Hiervoor verankeren het digitaal en procesmatig werken verder in de gemeentelijke organisatie.

Doelstelling(en)/Wat gaan we er voor doen?

6.1 Toegang tot diensten en producten

Begroting 2023

Doelstelling is om onze (online) dienstverlening in 2023 verder te versterken.

Resultaat 2023
We realiseren een nieuwe website Overbetuwe.nl en een nieuwe website voor het Sociaal Team Overbetuwe
We voeren verbeteringen door in het proces Meldingen Openbare Ruimte
We voeren het Tijdelijk Besluit Digitale Toegankelijkheid in en zorgen dat al onze producten en diensten toegankelijk zijn
We realiseren een Persoonlijke Internet Pagina (PIP)
We verbeteren het proces van het afhandelen van informatie-aanvragen, WOO-verzoeken en klachten, onder andere door invulling te geven aan de rol van Klachtencoördinator
We voeren de applicatie iParticipatie in het Sociaal domein in, zodat inwoners makkelijk een aanvraag levensonderhoud kunnen doen

We realiseren een vernieuwde website voor Overbetuwe.nl en een nieuwe website voor het Sociaal Team Overbetuwe. Op beide websites verbeteren we de toegang tot informatie, diensten en producten door de content en structuur aan te passen en op te bouwen. Ook creëren we mogelijkheden waarlangs inwoners een aanvraag kunnen doen, persoonlijke informatie kunnen inzien of vragen kunnen stellen (Persoonlijke Internet Pagina, Meldingen Openbare Ruimte en de applicatie iParticipatie). Tot slot zorgen we dat onze websites toegankelijk zijn conform de eisen uit het Tijdelijk Besluit Digitale Toegankelijkheid.

Verder investeren we in 2023 in het verbeteren van het proces van het afhandelen van informatie-aanvragen, WOO-verzoeken en klachten. Dit doen we onder meer door te werken met een klachtencoördinator.

6.2 Verantwoord werken met gegevens

Begroting 2023

Doelstelling is dat we in 2023 het gebruik van actuele en veilige data nog verder verbeteren om daarmee betere (beleids-)beslissingen te kunnen voorbereiden.

Resultaat 2023
We voeren de rol van dataspecialist in die het datawarehouse beheert en openbare data beschikbaar stelt aan onze inwoners en ondernemers

De eerste stap in het verantwoord werken met data is deze data op eenduidige wijze verzamelen en opslaan. Hiertoe voeren we de rol van dataspecialist in, die de structuur en de kwaliteit van de data in het datawarehouse verbetert en bewaakt. Op deze manier zijn we in staat data uit steeds meer interne en externe openbare bronnen te verzamelen en te ontsluiten in dashboards.

6.3 Digitaal en procesmatig werken

Begroting 2023

In 2023 verankeren we het digitaal en procesmatig werken in de organisatie, bijvoorbeeld door verbeteringen door te voeren in de processen Meldingen Openbare Ruimte en de klantprocessen in het Sociaal Domein. Daarnaast wordt ook de Omgevingswet van kracht, die een procesmatige manier van samenwerken afdwingt, niet alleen intern maar ook met onze ketenpartners. Tot slot starten we in 2023 met het implementeren van een systeem om digitaal en archiefwaardig te kunnen samenwerken met inwoners, ondernemers en andere partijen.

Wat mag het kosten?

Met dit programma zijn geen financiële middelen gemoeid. Deze maken onderdeel uit van het taakveld dat bij programma 7 is ondergebracht.

PROGRAMMA 7. FINANCIËN EN BEDRIJFSVOERING

Toelichting

De gemeente Overbetuwe is erop gericht de financiële positie, zowel incidenteel als structureel, gezond te krijgen en te houden. De gemeentelijke begroting moet gezond blijven zonder te moeten snoeien in essentiële voorzieningen voor de inwoners. We zijn trots op de lage lasten voor inwoners en streven ernaar om ook de toekomstige generaties hiervan te laten profiteren.

Onze bedrijfsvoering moet zodanig efficiënt en effectief zijn ingericht dat deze bijdraagt aan een optimale dienstverlening voor onze inwoners. We werken daarom aan een doorlopende verbetering en ontwikkeling van onze bedrijfsvoering.

Overhead

Op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) is het van belang dat gemeenten inzicht geven in de kosten van overhead. Door het specificeren van de overhead ontstaat er inzicht in deze kosten, waardoor er beter gestuurd kan worden op de bedrijfsvoering.

Welke kosten behoren er tot de overhead?

Op grond van het BBV bestaat de overhead uit 'alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van medewerkers in het primaire proces'. De overhead bestaat derhalve uit de loon- en overige kosten van de zogenoemde PIOFACH-functies, de daarmee samenhangende ICT-systemen, de huisvestingskosten voor gemeentelijke werknemers en de eventuele uitbesteding van bedrijfsvoering die niet direct zijn toe te wijzen aan het primaire proces. Hieronder vallen ook de sturende taken die vervuld worden door hiërarchisch leidinggevenden.

De overhead voor 2023 is begroot op 18 miljoen euro (afgerond) en is als volgt opgebouwd:

Opbouw van de overhead

(bedragen x € 1.000)

	Begroting 2023
Huisvestingskosten	1.055
P budget: loonkosten	8.600
P budget: overige personeelskosten	2.131
ICT kosten	4.177
Overige bedrijfsvoeringskosten	1.993
	17.956

Doorberekening overhead aan kostendekkende taakvelden

Op de taakvelden waar we als gemeente kosten toerekenen aan derden, maakt de overhead deel uit van het tarief. De wijze waarop we de overhead aan deze tarieven toerekenen ligt vast in de "Financiële verordening gemeente Overbetuwe 2017". In 2023 wordt er € 1,9 miljoen, oftewel 10%, doorberekend aan de taakvelden afval, riolering, lijkbezorging en grondexploitaties.

Beleidsnota's

Lokaal beleid:

Financiële verordening 2022

Treasurystatuut 2022

Informatiebeleid 2021-2025

Stuurmodel Overbetuwe 2020

Informatiebeveiligingsbeleid gemeente Overbetuwe 2020

Inkoop- en aanbestedingsbeleid gemeente Overbetuwe 2019

Nota risicomanagement 2018

Privacybeleid- en reglement gemeente Overbetuwe 2018

Visie op bedrijfsvoering Meerwaarde creëren 2018-2020

Algemene Verordening Gegevensbescherming en aanverwante regelgeving

Moties en amendementen

Motie: Krapte op de arbeidsmarkt en vitale functies

Wat willen we bereiken?

Financiën en bedrijfsvoering

Wij streven naar een sluitende meerjarenbegroting en voldoende weerstandscapaciteit en solvabiliteit. We willen een gezonde gemeentelijke begroting, die voldoet aan de geldende regelgeving en waarbij we weloverwogen keuzes maken in het besteden van onze middelen.

Een participatiecultuur waarbij we meer ruimte geven aan onze inwoners, betekent dat we investeren in expertise om dit proces actief in te richten en te faciliteren. Daarnaast werken we aan een doorlopende verbetering en ontwikkeling van onze bedrijfsvoering. Onze bijzondere aandacht gaat daarbij de komende periode uit naar het door ontwikkelen van een veilige ICT-infrastructuur.

Doelstelling(en)/Wat gaan we er voor doen?

7.1 Financiën

Begroting 2023

We hebben bij het opstellen van de begroting 2023 te maken met een dynamische omgeving. Met name de fors stijgende inflatie raakt onze begroting op diverse manieren. Zo zullen de gemeentelijke uitgaven voor investeringen, projecten, het onderhoud en de personeelsuitgaven gaan stijgen, maar raakt het ook onze inwoners en bedrijven. Daar waar nodig zullen zij extra ondersteuning nodig hebben.

Bij het opstellen van de begroting 2023 houden we rekening met de genoemde effecten.

Resultaat 2023
Wij zorgen voor een structureel sluitende begroting
Wij maken weloverwogen keuzes in het besteden van de middelen (van en voor onze inwoners)
Wij voldoen en geven zelf een bestuursverklaring af vanaf het boekjaar 2023 bij de rechtmatigheidsverantwoording, indien de wetswijziging definitief is ingesteld
Wij streven naar een weerstandsratio van 2. Waardoor de risico's in voldoende mate beheersbaar zijn met de beschikbare middelen
Wij houden ons aan de BBV (Besluit Begroting en Verantwoording) voorschriften. Onze begroting en jaarrekening bestaan uit de verplichte onderdelen zoals paragrafen, programma's en een financiële onderbouwing
Wij streven naar een solvabiliteit van minimaal 20% (is risiconiveau neutraal). Solvabiliteit geeft de mate aan waarin wij als gemeente aan onze financiële verplichtingen kunnen voldoen

7.2 Bedrijfsvoering

Begroting 2023

We investeren in onze bedrijfsvoering om bij te dragen aan de toepassing van de uitgangspunten van 'Samen aan zet'. Een participatiecultuur waarbij we meer ruimte geven aan onze inwoners, betekent ook dat we kwalitatief en kwantitatief expertise nodig hebben om dit proces actief in te richten en te faciliteren. We stellen hiertoe participatieadviseurs aan en investeren in de hiervoor benodigde communicatie én in training en opleiding van medewerkers, zodat zij de juiste vaardigheden en instrumenten inzetten in de beoogde participatiecultuur.

In deze krappe arbeidsmarkt niet eenvoudig is om de juiste expertise te vinden. Steeds vaker merken we dat het aantal reacties op vacatures terugloopt en er een steeds groter tekort ontstaat aan expertise die we tijdelijk in willen huren. In het licht van de door de raad aangenomen motie over krapte op de arbeidsmarkt en vitale functies nemen wij maatregelen om hierop in te spelen. Een belangrijke focus voor 2023 ligt in de komende periode op het doorontwikkelen van onze ICT-infrastructuur. Hiermee realiseren we een goede omgeving voor digitalisering van verschillende

processen en de benodigde beveiliging van onze informatie.

Resultaat 2023
We waarborgen de continuïteit van de bedrijfsvoering, door de invoering van een nieuwe optimale ICT infrastructuur
We versterken onze kwantitatieve en kwalitatieve inzet voor het begeleiden van en communiceren over participatieprocessen

Wat mag het kosten?

Saldi programma

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
0.4 Overhead.				
Lasten	17.957	17.820	17.604	17.510
Baten	-1	-1	-1	-1
Totaal 0.4 Overhead.	17.956	17.819	17.603	17.509
Gerealiseerd resultaat	17.956	17.819	17.603	17.509

PROGRAMMA 8. ALGEMEEN BESTUUR

Toelichting

De gemeente Overbetuwe, liggend in het hart van de regio Arnhem-Nijmegen, is een groot voorstander van regionale samenwerking. Wij vinden het belangrijk dat de regionale samenwerking effectief en slagvaardig is opgezet om de gezamenlijke doelen te realiseren. Dat is noodzakelijk om de concurrentiepositie, aantrekkingskracht en bereikbaarheid van onze regio te versterken.

Participatie en communicatie

De raad ontvangt jaarlijks de jaarstukken, (concept) begroting en (concept) regionale agenda met bijhorende opgaveovereenkomsten en wordt in de gelegenheid gebracht hierop een zienswijze in te dienen. Waar nodig informeren we inwoners over de (voortgang op de) opgaven en ontwikkelingen bij verbonden partijen.

Beleidsnota's

Lokaal beleid:

Nota verbonden partijen, 2013

Regionaal beleid:

Regionale agenda 2023-2025 Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen
Strategische visie middengebied Overbetuwe en Lingewaard, 2021

Moties en amendementen

Motie: Vergaderplanning besluitvormingscyclus Groene Metropool Regio

Wat willen we bereiken?

Algemeen bestuur

Wij weten wat we als gemeente te bieden hebben en opereren als betrouwbare partner vanuit een duidelijke visie. Wij werken daarbij efficiënt en resultaatgericht en stimuleren innovatieve oplossingen. Vanuit onze krachtige, zelfstandige positie gaan wij samenwerking aan met anderen als deze een meerwaarde biedt voor onze inwoners, organisaties, instellingen en bedrijven. Ook staan wij open voor samenwerking, zowel binnen als buiten onze gemeente, om anderen daarmee te helpen. We zijn daarmee een gemeente die gericht is op de samenleving, zowel lokaal als regionaal. Een bijzondere vorm van samenwerking in onze regio hebben we georganiseerd als verbonden partijen.

Doelstelling(en)/Wat gaan we er voor doen?

8.1 Regionale samenwerking

Begroting 2023

Doelstelling is dat we de uitvoering van de gezamenlijke ambities van de Groene Metropoolregio vast leggen in een meerjarige agenda. Voor 2023 zijn er ook resultaatafspraken gemaakt. Hieronder staan er een aantal benoemd.

Resultaat 2023
We zetten in op majeure gebiedsprocessen/projecten rondom de A50, A12, A325/N325 en spoorcorridor Arnhem-Ruhrgebied.
Er wordt een implementatieplan gemaakt voor de Regionale Aanpak Laadinfrastructuur (RAL)
We gaan samen met The Economic Board, provincie en andere partners verdere invulling en uitvoering geven aan de resultaatgerichte instrumenten uit de Human Capital Agenda en het Human Capital akkoord.
We brengen advies uit over de verdeling van nog beschikbare ontwikkelruimte voor bedrijventerreinen in onze regio
Om circulair aanbesteden in de GWW sector algemeen geaccepteerd en breed toegepast te krijgen, moet kennis van en ervaring met deze manier van aanbesteden snel groeien bij alle betrokkenen in de regio
We versterken ons inzicht in de regionale grondstoffen,- en afvalstromen

Binnen de regio wordt op verschillende plekken gewerkt aan een water,- en klimaatadaptieve regio
We ondersteunen dat, met het groen-blauw raamwerk als uitgangspunt, ruimtelijke keuzes worden gemaakt over o.a. de stikstofopgaven, Verstedelijkingsstrategie, woningbouw, landbouw, recreatie, klimaatadaptatie, energietransitie, waterberging en biodiversiteit.
We faciliteren een nieuw bod RES en ondersteunen de borging van afspraken die in RES 1.0 zijn vastgelegd.
We benutten mogelijkheden voor slimme combinaties met de stikstofopgave, Verstedelijkingsstrategie, woningbouw, landbouw, recreatie, klimaatadaptatie, energietransitie, waterberging en biodiversiteit.
In 2023-2025 werken we samen in de Woondeal 2.0 waarin wij meer op realisatie gerichte afspraken hebben gemaakt met betere aansluiting op de behoefte van gemeenten als effectief versnellingsinstrument, inclusief bijbehorende nieuwe uitvoeringsgelden.
Organiseren en coördineren van de gebiedsuitwerkingen en deze koppelen aan de lange termijn verkenningen.

De Groene Metropoolregio werkt in 2023 aan de Regionale Agenda 2023-2024. Met deze meerjarige agenda komt de regio tegemoet aan de wens om de uitvoering van de gezamenlijke ambities vast te leggen in een meerjarige agenda. Deze regionale samenwerking is een opgavegerichte samenwerking. De agenda is opgebouwd met de vijf opgaven, aangevuld met de regio-organisatie (bedrijfsvoering). De financiële vertaling van de ambities is in de meerjarenbegroting 2023-2026 meegenomen. De regionale agenda wordt elk voorjaar geactualiseerd en voor elke opgave is beschreven wat de regio over vijf jaar wilt bereiken en wat we als regio hiervoor doen om dit te realiseren.

8.2 Verbonden partijen

Begroting 2023

Doelstelling is dat verbonden partijen efficiënt en effectief bijdragen aan het realiseren van onze bestuurlijke doelstellingen en taakuitvoering. We zullen in 2023 nagaan wat de effecten zijn van de steeds grotere personeelsproblemen die bij onze zorgaanbieders ontstaan.

Resultaat 2023
Evaluëren of de oorspronkelijke gemeentelijke doelstelling tot deelname aan een verbonden partij behaald en nog steeds actueel is.

In 2022/2023 zal een Plan van aanpak voor deze evaluatie worden opgesteld. Het eindresultaat wordt in 2023/2024 verwacht.

We betrekken de raad bij de evaluatie. Op grond van de evaluatie kan deelname aan een verbonden partij worden heroverwogen dan wel kan bekeken worden of bijsturing mogelijk is.

Wat mag het kosten?

Saldi programma

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
0.1 Bestuur.				
Lasten	2.481	2.457	2.455	2.455
Totaal 0.1 Bestuur.	2.481	2.457	2.455	2.455
Gerealiseerd resultaat	2.481	2.457	2.455	2.455

Verbonden partijen

De volgende verbonden partijen dragen bij aan de realisatie van de doelstellingen van dit programma:

- Euregio RijnWaal
- Regio Arnhem Nijmegen (Groene Metropoolregio)

ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN, VPB, ONVOORZIEN EN MUTATIES RESERVES

Mutaties reserves per programma

Toevoegingen (bedragen x € 1.000)	2023	2024	2025	2026
Toevoeging aan reserves programma 01	0	0	0	0
Toevoeging aan reserves programma 02	90	90	90	90
Toevoeging aan reserves programma 03	0	0	0	0
Toevoeging aan reserves programma 04	111	111	111	111
Toevoeging aan reserves programma 05	0	0	0	0
Toevoeging aan reserves programma 06	0	0	0	0
Toevoeging aan reserves programma 07	0	0	0	0
Toevoeging aan reserves programma 08	0	0	0	0
Toevoeging aan reserves alg. dekkingsmidd.	0	0	0	0
Totaal toevoegingen	201	201	201	201
Onttrekkingen (bedragen x € 1.000)	2023	2024	2025	2026
Onttrekkingen aan reserves programma 01	-93	-93	-93	-93
Onttrekkingen aan reserves programma 02	-469	-448	-447	-436
Onttrekkingen aan reserves programma 03	0	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves programma 04	-1.965	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves programma 05	-48	-48	-48	-48
Onttrekkingen aan reserves programma 06	0	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves programma 07	-119	-59	-60	-62
Onttrekkingen aan reserves programma 08	0	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves alg. dekkingsmid.	0	0	0	0
Totaal onttrekkingen	-2.694	-647	-648	-638

Algemene dekkingsmiddelen, VPB en onvoorzien

Lasten	2023	2024	2025	2026
<u>Onvoorzien:</u>				
- werkelijke raming onvoorzien	55	55	55	55
<u>Vennootschapsbelasting:</u>				
- werkelijke vennootschapsbelasting	15	10	10	10
<u>Overige lasten:</u>				
- reeds bestemde structurele financiële ruimte				
- POK gelden	167	162	167	167
- Wet open overheid	141	157	157	157
- Extra capaciteit BOA's	37	37	37	37
- diverse kleinere taakmutaties	94	89	89	89
- stelposten (algemeen)				
- investering in kwaliteit, mensen en processen	300	300	0	0
- taakstelling organisatie 2022-2025	0	-350	-350	-350
- budget prijsstijgingen (incl. inflatie subsidies)	1.449	1.449	1.449	1.449
- planmatig ramen IKP en areaaluitbreiding 2022-2025	398	470	542	614
- reservering vrijval van kapitaallasten voor verv.invest.	133	273	316	316
- budget vervangingsinvesteringen openbare werken	85	170	255	340
- overig	35	35	35	35
- lasten heffingen en invordering gemeentelijke belastingen	1.106	1.106	1.106	1.106
- lasten deelnemingen	1	1	1	1
- lasten geldleningen	1	1	1	1
- overige lasten (voornamelijk renteresultaat)	-485	-421	-362	-321
Totaal lasten	3.532	3.543	3.507	3.705
Baten	2023	2024	2025	2026
<u>Algemene dekkingsmiddelen:</u>				
- dividend deelnemingen	-10	-10	-10	-10
- onroerende zaakbelastingen gebruikers	-1.157	-1.179	-1.202	-1.202
- onroerende zaakbelastingen eigenaren	-7.750	-7.899	-8.050	-8.050
- hondenbelasting	-371	-371	-371	-371
- precariobelastingen	-36	-36	-36	-36
- toeristenbelastingen	0	-75	-70	-70
- uitkeringen gemeentefonds	-81.389	-83.080	-83.729	-77.193
- rentetoevoeging aan algemene dienst:				
- rente bestemmingsreserves	-166	-166	-166	-166
- rente voorzieningen	-402	-402	-402	-402
- rente overlopende passiva	-8	-8	-8	-8
<u>Overige baten:</u>				
- overige baten (voorn. bijdrage Lingewaard voor belast.samenw.)	-787	-787	-788	-788
Totaal baten	-92.076	-94.013	-94.831	-88.295
Saldo programma Alg. dekkingsmiddelen en onvoorzien	-88.544	-90.469	-91.324	-84.590

PARAGRAFEN

I. Lokale lasten

Inleiding

In deze paragraaf bieden wij inzicht in het beleidskader rond de lokale heffingen, kostendekking per verordening, de tariefs- en kostenontwikkeling, de lokale lastendruk en het kwijtscheldingsbeleid.

Overhead:

In programma 7 is een toelichting en specificatie opgenomen van de overhead. In deze paragraaf wordt dit verder uitgewerkt en gaan we in op aan derden door te belasten overhead.

Het overheadtarief is een opslag op het uurtarief. Op basis van de uitgangspunten zijn de totale overheadkosten 2023 afgerond € 17.800.000 en het totaal aantal productieve uren voor 333,32 fte bedraagt 470.988 uur. Hiervan wordt 317.228 uur aan taakvelden toegerekend. Aangezien de vaststelling van het Uitvoeringsprogramma 2023-2026 (UP) een financieel effect heeft op de berekening van het overheadtarief zijn vooruitlopend op de vaststelling van het UP alvast uitgangspunten opgenomen. Voor de berekening zijn de overheadskosten verhoogd met € 1.320.000 en het totaal aantal fte's met acht waarvan vier ten laste van taakveld overhead.

Rekening houdende met de verhouding tussen de uurtarieven van de Helster / Openbare Werken en de overige teams worden de tarieven:

- voor de Helster en Openbare Werken: € 31,27

- voor de overige teams: € 62,53

Ten opzichte van 2022 stijgt het overheadtarief (voor de overige teams) met € 6,44 (=11,48%). De belangrijkste verklaringen hiervoor zijn de stijging van de loonkosten, de stijging van de ICT kosten en de toevoegingen vanuit het UP.

De inkomsten per heffing en de kostendekking

In het volgende overzicht zijn de geraamde opbrengsten van alle gemeentelijke heffingen opgenomen voor 2022 en 2023. Daarbij is tevens aangegeven of er sprake is van een dienstverlening waarvoor maximale kostendekking geldt.

Heffing (bedragen x € 1.000)	Begroet 2022 incl. begr. wijz.	Begroet 2023 prim. Begroting	Tariefsmutatie t.o.v. 2022	Geldt een max. kostendekking?
OZB woningen	5.701	5.993	4,3%	Neen
OZB niet-woningen	2.666	2.914	4,3%	Neen
Hondenbelasting	362	371	2,3%	Neen
Rioolheffing	1.938	1.821	-7,5%	Ja
Reinigingsheffingen	5.857	5.938	5,4%	Ja
Marktgelden/standplaatsen	38	38	2,3%	Ja
Lijkbezorgingsrecht	80	80	2,3%	Ja
BIZ-heffing centrum Elst	120	120	Geen	Neen
BIZ-heffing centrum Heteren	19	19	Geen	Neen
Precariobelasting	35	36	2,3%	Neen
Toeristenbelasting	0	0	Geen	Neen
Leges omgevingsvergunningen	1.511	1.111	2,3%	Ja
Overige leges	808	743	2,3%	Ja
Subtotaal bruto inkomsten	19.135	19.927		
Kwijtschelding	170	180	Geen	Neen
Totaal netto opbrengst heffingen	18.965	19.747		

Het beleidskader van de lokale heffingen

Onroerende-zaakbelastingen (OZB)

Beleidskader

Wet waardering onroerende zaken (Wet WOZ), Verordening onroerende-zaakbelastingen gemeente Overbetuwe 2022.

Algemeen

Jaarlijks worden de WOZ-waarden voor woningen en niet-woningen vastgesteld. Deze WOZ-waarde is de grondslag voor de aanslag OZB. Wij zorgen voor een tijdige en correcte verzending van de waardebeschikkingen (WOZ-waarde) en belastingaanslagen. Beschikkingen worden zoveel mogelijk met dagtekening 28 februari 2023 (wettelijke termijn) verzonden. Ook de afhandeling van bezwaarschriften vindt tijdig plaats. De wettelijke termijn voor het doen van een uitspraak is het einde van het kalenderjaar. Wij streven ernaar de bezwaren tegen de WOZ-waarde binnen 6 maanden af te handelen.

Herwaardering

Voor het belastingjaar 2023 zal de OZB worden gebaseerd op de nieuwe WOZ-waarden per de waardepeildatum 1 januari 2022. Vanaf 1 januari 2022 zijn de woningen getaxeerd op basis van de gebruiksoppervlakte (GBO) en niet meer op bruto inhoud. De Waarderingskamer heeft alle gemeenten daartoe verplicht. Hiermee wordt aangesloten bij wat branche breed bij waardering van objecten de tendens is. Uitgangspunt is dat schommelingen van WOZ-waardes geen invloed hebben op de hoogte van de gemiddelde aanslag OZB. Niet alleen wanneer waardes dalen, maar ook niet als waardes stijgen. Wel kan het natuurlijk zo zijn dat bepaalde typen onroerende zaken een waardeontwikkeling laten zien die van het gemiddelde afwijkt, wat dan ook tot een hogere of lagere belastingaanslag zal leiden. De definitieve OZB-tarieven kunnen pas worden vastgesteld nadat de gegevens over de waardeontwikkeling bekend zijn.

Tarief ontwikkeling

Uitgangspunten voor de OZB tarieven voor 2023:

- In de Kadernota 2023 is uitgegaan van een verhoging van 2,0% conform het aangenomen amendement 'A-9 Verhoging OZB maximaal 2%' door de raad op 9 november 2021 bij de behandeling van de Programmabegroting 2022-2025.
- Verhoging van de OZB-opbrengsten met 2,3% inflatie.

De tarief ontwikkeling 2023 wordt dan voor woningen en niet-woningen: 4,3%.

Vrijstellingen

Naast de verplichte vrijstelling op grond van artikel 220d van de Gemeentewet zijn in de verordening o.a. vrijstellingen opgenomen voor: onroerende zaken die dienen voor de publieke dienstverlening, straatmeubilair, plantsoenen en begraafplaatsen.

Hondenbelasting

Beleidskader

Verordening hondenbelasting gemeente Overbetuwe 2022.

Algemeen

De hondenbelasting is een algemene belasting waarvan de opbrengst in de algemene middelen vloeit en van waaruit gemeenten zelf mogen bepalen waaraan het wordt besteed. Uit onze inkomsten van de hondenbelasting worden onder andere de aanleg, het onderhoud en de schoonmaak van de hondenvoorzieningen (honden uitlaatplaatsen en hondenlosloopgebieden) betaald.

Tarieven

De tarieven van de hondenbelasting worden in 2023 conform de Kadernota 2023 verhoogd met 2,3% inflatie.

Vrijstellingen

Honden voor de begeleiding van een gehandicapte of een slechtziende zijn vrijgesteld van hondenbelasting.

Rioolheffing

Beleidskader

Verordening rioolheffing gemeente Overbetuwe 2022, Gemeentelijk Rioleringsplan Overbetuwe 2018-2022 (GRP).

Algemeen

De rioolheffing wordt geheven voor de bekostiging van beheer en onderhoud van het gemeentelijke rioleringsstelsel. Evenals de afvalstoffenheffing is de rioolheffing kostendekkend: we gaan uit van het principe 'de vervuiler betaalt'. De belasting wordt geheven van de gebruiker van een pand.

De raad heeft een voorziening riolering ingesteld: het verschil tussen de opbrengsten en de kosten van riolering komen ten gunste of ten laste van de voorziening. Als uit de jaarrekening verschillen blijken met het vastgestelde GRP, dan wordt dit verschil bij de tariefvaststelling van het eerstvolgende jaar meegenomen.

Vooruitlopend op de evaluatie van het Gemeentelijk Rioleringsplan Overbetuwe 2018-2022 (GRP) wordt voor het bepalen van het tarief rioolheffing 2023 uitgegaan van de verlenging van het huidige GRP met 2 jaar.

Kostenontwikkelingen

De totale kosten voor aan riolering toe te rekenen kosten stijgen met € 233.000. De belangrijkste oorzaken zijn:

- Hogere stijging van het overheadtarief en de daaruit voortvloeiende overheadkosten: € 66.000 (nadeel).
- Uit het jaarverslag 2021 van het Waterschap Rivierenland blijkt dat de systemen voor individuele behandeling van afvalwater (IBA's) vanaf 2023 vervangen dienen te worden. Deze kosten worden verspreid over een periode van vier jaar: € 54.000 (nadeel).
- Hogere kosten voor onderzoek en advies: € 50.000 (nadeel).
- Hogere energiekosten voor pompen en gemalen: € 38.000 (nadeel).
- Stijging compensabele BTW vanwege de toenemende exploitatiekosten: € 18.000 (nadeel).
- Saldo diversen, zoals stijging loonkosten en een daling van de kwijtscheldingen: € 7.000 (nadeel).

Tarieven

In het GRP is vastgelegd dat de ontwikkeling van het saldo van de voorziening riolering bepalend is voor de tariefontwikkeling.

Het riooltarief 2022 is eenmalig verlaagd met € 19,84 i.v.m. het voordeel uit de jaarrekening 2020. Het tarief voor de rioolheffing 2022 is vastgesteld op € 90,58 per huishouding. Rekening houdend met de eenmalige verlaging van € 19,84 is in de begroting 2023 uitgegaan van een basistarief van € 110,42.

In de jaarrekening 2021 is een eenmalig voordeel van € 618.000 opgenomen in de voorziening riolering. Afgesproken is om dat voordeel te gebruiken voor de eenmalige verlaging van de tarieven 2023. Dat leidt tot het volgende beeld:

Verloop tarief 2023	
Tarief 2022	€ 90,58
Tarief 2022 exclusief correctie eenmalige verlaging	€ 110,42
eenmalige verlaging 2023	-€ 29,19
Concept tarief 2023	€ 81,23
In te calculeren stijging 2023: 2,3%	€ 2,54
Concept tarief 2023	€ 83,77

De eenmalige verlaging van -€ 6,81 leidt ten opzichte van 2022 tot een lagere rioolheffing van € 117.000. De onttrekking uit de voorziening riolering bedraagt € 1.821.000, dat is € 350.000 meer dan in 2022. Dit komt door de hogere uitgaven van € 233.000 (zie hiervoor) en de lagere inkomsten uit rioolheffing.

Vrijstellingen

Geen.

Afvalstoffenheffing/reinigingsrechten

Beleidskader

Artikel 15.33 van de Wet milieubeheer, Verordening reinigingsheffingen gemeente Overbetuwe 2022.

Algemeen

Voor de reinigingsheffingen geldt het beginsel: de vervuiler betaalt. Om die reden is de 100% kostendeckking het uitgangspunt.

Kostenontwikkelingen:

De totale netto lasten stijgen met € 80.000. De belangrijkste oorzaken daarvan zijn:

Omschrijving

	bedrag
Hogere kosten inzameling GFT	€ 60.000
Lagere kosten drukwerk door digitale afvalwijzer	- € 20.000
Lagere verbrandingskosten door afname restafval en grofvuil	- € 150.000
Prijsstijgingen	€ 60.000
Stijging loonkosten en kwijtscheldingen	€ 31.000
Saldo diverse kosten	€ 11.000
<i>Subtotaal materiële lasten</i>	- € 8.000
Hogere overhead door overheadtarief stijging	€ 88.000
Totale lasten stijging	€
80.000	

Tarieven

Uitgaande van 100% kostendeekkende tarieven betekent deze kostenverhoging dat de tarieven moeten stijgen. Tevens is het aantal aanbiedingen van grijze containers en aanbiedingen aan ondergrondse inzamelpunten gedaald. Dit leidt niet alleen tot lagere kosten (zie hiervoor), maar ook tot een lagere opbrengst. Voor een 100% kostendeckking moeten de vaste en variabele tarieven met gemiddeld 3,79% stijgen. De kosten stijgen onder andere door prijsinflatie en het overheadstarief, daarom stellen wij voor om de stijging uitsluitend te verwerken in de vaste tarieven. Het vaste bedrag voor afvalstoffenheffing en reinigingsrechten wordt verhoogd met 5,35%.

Precariobelasting

Beleidskader

Verordening precariobelasting gemeente Overbetuwe 2022.

Algemeen

Met ingang van 2022 is het niet meer mogelijk om precariobelasting te heffen op kabels en leidingen.

Tarieven

In de Kadernota 2023 is uitgegaan van een verhoging van 2,3% (inflatie).

Vrijstellingen

Geen.

Marktgelden/standplaatsen

Beleidskader

Verordening marktgelden gemeente Overbetuwe 2022.

Algemeen

Iedereen die een standplaats heeft op de wekelijkse markt betaalt marktgeld. Dat geldt ook voor degene die een standplaats heeft voor bijvoorbeeld een dag. Naast marktgeld betalen ze een bedrag voor de elektriciteitsvoorzieningen als daarvan gebruik wordt gemaakt.

Tarieven

Voor de goederenmarkt in Zetten geldt een lager tarief dan voor Elst. De reden hiervoor is de beperktere omvang van de kern Zetten en de markt. De tarieven zijn afgeleid van de in de Tarieventabel leges, behorende bij de legesverordening, opgenomen tarieven voor overige standplaatsen. In de Kadernota 2023 is uitgegaan van een verhoging van 2,3% (inflatie).

Vrijstellingen

Geen.

Lijkbezorgingsrechten

Beleidskader

Verordening lijkbezorgingsrechten gemeente Overbetuwe 2022.

Algemeen

Voor het gebruik van een algemene begraafplaats en voor het door de gemeente verlenen van diensten in verband met de begraafplaats worden rechten geheven. In deze gemeente zijn er drie algemene begraafplaatsen.

Tarieven

In de Kadernota 2023 is uitgegaan van een verhoging van 2,3% (inflatie).

Vrijstellingen

Geen.

Bedrijveninvesteringszone (BIZ)

Beleidskader

Verordening bedrijveninvesteringszone centrum Elst 2020-2024 en Verordening bedrijveninvesteringszone centrum Heteren 2022-2026.

Algemeen

Ondernemers in het centrum van Elst en Heteren hebben een bedrijveninvesteringszone (BIZ) opgericht. In de BIZ investeren ondernemers in de kwaliteit van hun bedrijfsomgeving. De gebruikers en eigenaren van panden in het centrum van Elst en Heteren die niet als woning worden gebruikt, betalen hiervoor een BIZ-bijdrage aan de gemeente. De gemeente geeft de opbrengst als subsidie aan Stichting Centrummanagement Elst en het Centrummanagement Heteren die hiervoor activiteiten uitvoert.

Stichting Centrum Management Wizeet heeft het initiatief genomen om te onderzoeken of een bedrijveninvesteringszone (BIZ) in het centrum van Zetten gerealiseerd kan worden. Bij voldoende steun onder de bijdrageplichtigen (eigenaren en/of gebruikers van WOZ-objecten in het centrum van Zetten), door middel van een draagvlakmeting, wordt per 1 januari 2023 een verordening bedrijveninvesteringszone 2023-2027 voor centrum Zetten ingevoerd.

Vrijstellingen

De belangrijkste vrijstellingen gelden voor belastingobjecten die dienen voor de publieke dienst van de gemeente en onroerende zaken die in hoofdzaak zijn bestemd voor de openbare eredienst.

Leges

Beleidskader

Legesverordening gemeente Overbetuwe 2022 en de Tarieventabel leges 2022.

Algemeen

We heffen leges om een gedeelte van onze taken te bekostigen. Deze taken worden in de vorm van een dienst individueel afgenomen door bewoners of bedrijven.

Tarieven

In de Kadernota 2023 is uitgegaan van een verhoging van 2,3% (inflatie). Door de invoering van de

Omgevingswet per 1 januari 2023 wijzigen de bepalingen en tarieven met betrekking tot dienstverlening en besluiten in het kader van de omgevingswet. Voor sommige diensten heeft het Rijk een maximumtarief ingesteld, zoals voor rijbewijzen, paspoorten en identiteitskaarten. Het uitgangspunt voor de tarieven is gebaseerd op 100% kostendekking.

Vrijstellingen

De belangrijkste vrijstelling geldt voor vergunningen/ontheffingen als deze rechtstreeks verband houden met een vergunning voor het organiseren van een evenement. Tevens geldt een vrijstelling voor non-profit instellingen voor vergunningen waarvan de leges niet meer bedragen dan € 325.

Toeristen- en forensenbelasting.

De raad heeft op 21 juni 2022 een motie aangenomen om de invoering van de toeristenbelasting uit te stellen tot 1 januari 2024. Dit leidt tot een eenmalig nadeel voor 2023 dat in de begroting 2023 wordt verwerkt. In 2023 wordt het invoeren van de toeristenbelasting opnieuw beoordeeld door de raad.

Kostendekking 2023 per verordening

Inleiding

De toerekening van de kosten van overhead brengt met zich mee dat er inzicht gegeven moet worden hoe de tarieven berekend worden met de keuzes die daarbij gemaakt worden. Om die reden wordt, voor de heffingen waarvoor een maximale kostendekking van 100% geldt, in deze paragraaf de berekening van de kostendekking per heffing opgenomen. Uitgangspunt is de in de programmabegroting opgenomen kosten en baten.

Verordening Rioolheffing					
Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Taakveld	Omschrijving (sub)taakveld	Basis	Toe te rekenen	Toegerekend
Directe lasten	7.2	riolering	2.436	100%	2.436
Inkomsten	7.2	riolering	-4	100%	-4
Netto kosten					2.432
Toe te rekenen kosten					
Overhead: opslag uurtarief	7.2	riolering	13.526 uur	100%	640
Compensabele BTW	7.2	riolering	326	100%	334
Kwijtschelding	6.3	inkomensregelingen	55	100%	55
Kosten waterbeheer	5.7	openbaar groen	196		196
Kosten straatreiniging	2.1	verkeer en vervoer	116		116
Totale kosten					3.773
Opbrengst heffing	7.2	riolering	-1.821		-1.821
Bespaarde rente VZ riolering	0.5	treasury	-131		-131
Totale baten					-1.952
Totale baten - lasten (onttrekking aan voorziening riolering)					1.821
Dekkingspercentage excl. de onttrekking aan voorziening					51,7%
Dekkingspercentage incl. de onttrekking aan voorziening					100%
Opm: in deze berekening is de rente over de voorziening meegenomen in de kostendekking. Dat is een lokale keuze.					

Verordening Reinigingsheffing					
Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Taakveld	Omschrijving (sub)taakveld	Basis	Toe te rekenen	Toegerekend
Directe lasten	7.3	afval	5.198	100%	5.198
Inkomsten	7.3	afval	-1.118	100%	-1.118
Netto kosten					4.080
Toe te rekenen kosten					
Overhead: opslag uurtarief (incl. Boa's)	7.3	afval	22.379 uur	100%	862
Compensabele BTW	7.3	afval	871	100%	871
Kwijtschelding	6.3	inkomensregelingen	125	100%	125
Totale kosten					5.938
Opbrengst heffing	7.3	afval			-5.938
Totale baten					-5.938
Totale baten - lasten					0
Dekkingspercentage					100%

Verordening Marktgelden/standplaatsen					
Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Taakveld	Omschrijving (sub)taakveld	Basis	Toe te rekenen	Toegerekend
Directe lasten	3.3	markten en standpl.	40	100%	40
Inkomsten	3.3	markten en standpl.	-10	100%	-10
Netto kosten					30

Toe te rekenen kosten					
Overhead: opslag uurtarief	3.3	markten en standpl.	0	100%	0
Compensabele BTW	3.3	markten en standpl.	40	21%	8
Kwijtschelding			N.v.t.		
Totale kosten					38
Opbrengst heffing	3.3	markten en standpl.	-29		-29
Totale baten					-29
Totale baten - lasten					9
Dekkingspercentage					76,3%

Verordening Lijkbezorgingsrecht					
Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Taakveld	Omschrijving (sub)taakveld	Basis	Toe te rekenen	Toegerekend
Directe lasten	7.5	begraafplaatsen	72	100%	72
Inkomsten		begraafplaatsen	0	100%	0
Netto kosten					72
Toe te rekenen kosten					
Overhead: opslag uurtarief	7.5	begraafplaatsen	400 uur	100%	25
Compensabele BTW	7.5	begraafplaatsen	N.v.t.		0
Kwijtschelding			N.v.t.		0
Totale kosten					97
Opbrengst heffing	7.5	begraafplaatsen	-82	100%	-82
Totale baten					-82
Totale baten - lasten					15
Dekkingspercentage					84,5%

Kostendekking leges

Overzicht kostendekking
legesverordening 2023

Hoofdstuk 1 Algemene dienstverlening			directe kosten	overhead	baten	kostendekking
paragraaf	1	Burgerlijke stand	€ 38.461	€ 38.534	€ 63.784	82,8%
paragraaf	2	Reisdocumenten en Ned. ID kaart	€ 143.458	€ 71.922	€ 155.758	72,3%
paragraaf	3	Rijbewijzen	€ 115.300	€ 101.418	€ 185.318	85,5%
paragraaf	4	Verstrekingen uit Basis Registratie Personen	€ 17.896	€ 7.728	€ 13.584	53,0%
paragraaf	5	Vervallen	€ 0	€ 0	€ 0	n.v.t.
paragraaf	6	Vervallen	€ 0	€ 0	€ 0	n.v.t.
paragraaf	7	Bestuursstukken	€ 0	€ 0	€ 0	n.v.t.
paragraaf	8	Vastgoedinformatie	€ 0	€ 0	€ 0	n.v.t.
paragraaf	9	Overige Publiekszaken	€ 27.521	€ 8.016	€ 32.885	92,5%
paragraaf	10	Gemeentearchief	€ 0	€ 0	€ 0	n.v.t.
paragraaf	11	Huisvestingswet 2014 (n.v.t.)	€ 0	€ 0	€ 0	n.v.t.
paragraaf	12	Leegstandswet	€ 0	€ 0	€ 0	n.v.t.
paragraaf	13	Gemeentegarantie (n.v.t.)	€ 0	€ 0	€ 0	n.v.t.
paragraaf	14	Vervallen	€ 0	€ 0	€ 0	n.v.t.
paragraaf	15	Vervallen	€ 0	€ 0	€ 0	n.v.t.
paragraaf	16	Kansspelen	€ 0	€ 0	€ 0	n.v.t.
paragraaf	17	Kinderopvang	€ 27.367	€ 6.741	€ 7.376	21,6%
paragraaf	18	Kabels en Leidingen	€ 28.043	€ 33.341	€ 35.447	57,7%
paragraaf	19	Verkeer en Vervoer	€ 23.383	€ 17.299	€ 7.661	18,8%
paragraaf	20	Diversen	€ 13.290	€ 15.144	€ 15.617	54,9%
Kostendekking Hoofdstuk 1			€ 434.720	€ 300.143	€ 517.430	70,4%
Hoofdstuk 2 Dienstverlening en besluiten in het kader van de omgevingswet			directe kosten	overhead	baten	kostendekking
paragraaf	1	Algemene begripsbepalingen	€ 0	€ 0	€ 0	n.v.t.
paragraaf	2	Vooroverleg/beoordeling conceptaanvraag	€ 32.517	€ 24.677	€ 34.000	59,4%
paragraaf	3	Omgevingsvergunning	€ 564.654	€ 597.128	€ 1.072.000	92,3%
paragraaf	4	Vermindering	€ 0	€ 0	€ 0	n.v.t.
paragraaf	5	Teruggaaf	€ 0	€ 0	€ 0	n.v.t.
paragraaf	6	Intrekking Omgevingsvergunning	€ 0	€ 0	€ 0	n.v.t.
paragraaf	7	Wijziging Omgevingsvergunning als gevolg van project	€ 0	€ 0	€ 0	n.v.t.
paragraaf	8	Bestemmingsplan	€ 178.813	€ 212.594	€ 189.683	48,5%
paragraaf	9	In deze titel niet benoemde beschikking	€ 0	€ 0	€ 0	n.v.t.
Kostendekking Hoofdstuk 2			€ 775.984	€ 834.398	€ 1.295.683	80,5%
Hoofdstuk 3 Dienstverlening waarop de Dienstenrichtlijn van toepassing is			directe kosten	overhead	baten	kostendekking
paragraaf	1	Horeca	€ 6.341	€ 7.539	€ 2.596	18,7%
paragraaf	2	Organiseren evenement of markt	€ 0	€ 0	€ 0	n.v.t.
paragraaf	3	Prostitutiebedrijven	€ 0	€ 0	€ 0	n.v.t.
paragraaf	4	Huisvestingswet 2014	€ 0	€ 0	€ 0	n.v.t.
paragraaf	5	Marktstandplaatsen	€ 7.260	€ 0	€ 5.921	81,6%
paragraaf	6	Winkeltijdenwet	€ 0	€ 0	€ 0	n.v.t.
paragraaf	7	In deze titel niet benoemde vergunning, ontheffing of andere beschikking	€ 0	€ 0	€ 0	n.v.t.
Kostendekking Hoofdstuk 3			€ 13.601	€ 7.539	€ 8.517	40,3%

Recapitulatie Hoofdstuk 1, 2 en 3						
Totaal			directe kosten	overhead	baten	kostendekking
Kostendekking Hoofdstuk 1			€ 434.720	€ 300.143	€ 517.430	70,4%
Kostendekking Hoofdstuk 2			€ 775.984	€ 834.398	€ 1.295.683	80,5%
Kostendekking Hoofdstuk 3			€ 13.601	€ 7.539	€ 8.517	40,3%
Kostendekking totale tarientabel			€ 1.224.305	€ 1.142.079	€ 1.821.630	77,0%

Lokale lastendruk

De lokale lasten worden jaarlijks door het Centrum voor Onderzoek van de economie van de lagere Overheden (COELO) in beeld gebracht. De cijfers van de COELO over 2022 leveren een goede vergelijking op van de lastendruk in onze gemeente ten opzichte van het regionale en landelijke beeld. De woonlasten voor een gemiddeld gezin in Overbetuwe zijn in 2022 de op zes na laagste van de 51 gemeenten in de provincie Gelderland.

Gemiddelde heffing

Heffing	2022	2023	Stijging in €	Stijging in %	Opmerkingen
OZB woningen	299,09	311,89	12,83	4,3%	Gemiddelde WOZ-waarde woning € 329.000
Rioolheffing	90,58	83,77	-6,81	-7,5%	
Afvalstoffenheffing					
vast	202,70	213,54	10,84	5,4%	Minder aantal aanbiedingen
variabel	87,43	74,05	-13,3	-15,3%	
Totaal	679,8	683,25	3,56	0,5%	

De belangrijkste belastingtarieven 2022 en 2023				
Soort belasting	Grondslag	2022	Voorstel 2023*	Mutatie
Onroerende-zaakbelasting				
Eigenaar woning	Percentage van de waarde	0,0909 %	0,0948%	4,3%
Eigenaar niet-woning	Percentage van de waarde	0,1619 %	0,1689%	4,3%
Gebruiker niet-woning	Percentage van de waarde	0,1309 %	0,1365%	4,3%
Totaal niet-woning	Percentage van de waarde	0,2928 %	0,3054%	4,3%
Afvalstoffenheffing en reinigingsrecht				
Diftar	Vast bedrag	€ 202,70	€ 213,54	5,4%
GFT containers	Gratis			
PMD zakken	Gratis			
Rest container 140 liter	Tarief per lediging	€ 11,08	€ 11,08	0,0%
Rest container 240 liter	Tarief per lediging	€ 16,87	€ 16,87	0,0%
Ondergrondse container (rest)	Tarief per aanbieding	€ 4,76	€ 4,76	0,0%
Rioolheffing				
Woningen	Waterverbruik tot 500 m3	€ 90,58	€ 83,77	-7,5%
Niet-woningen	Waterverbruik tot 500 m3	€ 90,58	€ 83,77	-7,5%
Hondenbelasting				
	De eerste hond	€ 69,00	€ 70,60	2,3%
	De tweede hond	€ 103,50	€ 105,90	2,3%
	Buitengebied	50%	50%	2,3%

* In het voorgestelde OZB-tarief 2023 is uitgegaan van een gelijke WOZ-waarde.

Kwijtschelding gemeentelijke belastingen

Beleidskader

Uitvoeringsregeling Invorderingswet 1990, Kwijtscheldingsregeling gemeente Overbetuwe 2022.

Algemeen

Net als in voorgaande jaren worden de maximale mogelijkheden tot het verlenen van kwijtschelding benut. Kwijtschelding is mogelijk voor de OZB, het vaste bedrag van de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. Of kwijtschelding wordt verleend hangt af van de betalingscapaciteit van belastingsschuldigen. Bij de bepaling daarvan houden wij rekening met 100% van de kosten van levensonderhoud zoals die normatief zijn opgenomen in de landelijke richtlijnen voor het kwijtscheldingsbeleid. Natuurlijke personen die een bedrijf of zelfstandig beroep uitoefenen kunnen voor kwijtschelding van de privé-aanslag in aanmerking komen.

Kwijtscheldingsaanvragen

Voor degenen die eerder ook al kwijtschelding hebben gekregen maken we, met verleende toestemming van de belastingsschuldigen, gebruik van een procedure voor automatische toetsing voor kwijtschelding door het Inlichtingenbureau. Dit heeft er toe geleid dat in 2022 ongeveer 330 belastingsschuldigen geen verzoek om kwijtschelding hoefden in te dienen.

In 2022 zijn er, naast de automatische kwijtschelding, nog ongeveer 360 kwijtscheldingsaanvragen ingediend. Van deze aanvragen zijn er ongeveer 275 geheel of gedeeltelijk gehonoreerd. Wij streven ernaar om de kwijtscheldingsverzoeken binnen 5 maanden af te handelen. In de begroting 2023 is voor de te verlenen kwijtschelding € 180.000 geraamd. Dit bedrag is gebaseerd op ongeveer 610 te honoreren aanvragen.

II. Weerstandsvermogen en risicomanagement

Algemeen

Voor het bereiken van onze doelen moeten we rekening houden met de mogelijke risico's. Risico's belemmeren het bereiken van onze doelen. Het is daarom nodig de risico's in beeld te hebben en zo goed mogelijk te beheersen. In de "Nota Risicomanagement 2018" zijn de uitgangspunten van ons risicobeleid beschreven en de wijze waarop we dit beleid uitvoeren (risicomanagement).

We willen inzicht geven in de risico's die we lopen. Dat inzicht is nodig om:

- Maatregelen te treffen die voorkomen dat het risico zich voordoet;
- Maatregelen te nemen om zich voordoende risico's beperken (mitigeren);
- Te toetsen of er voldoende financiële ruimte is om de risico's op te vangen, zonder dat dit leidt tot beleidswijzigingen bij het bereiken van onze maatschappelijke doelen.

We willen op een gestructureerde wijze de risico's beheersen. We hebben voor een cyclische aanpak gekozen.

Fase 1: Kaderstelling en strategie

De kaders zijn vastgelegd in de Nota Risicomanagement 2018. Deze wordt eind 2022 geactualiseerd.

Fase 2: Risicoanalyse

Het inventariseren van de potentiële risico's en deze vastleggen in een risicokaart. Per risico wordt inzicht gegeven in de kans en frequentie dat een risico zich voordoet en het inschatten van het financiële gevolg (verdeeld in 5 klassen). Uiteindelijk bepaalt dit de risicoscore.

Fase 3: Beheersmaatregelen

Bij het benoemen van de risico's worden ook de oorzaken en gevolgen van deze risico's in beeld gebracht. Dit maakt het mogelijk om daarop eventuele beheersmaatregelen af te stemmen die het oorspronkelijke risico verkleinen of geheel wegnemen. Aan de risico's wordt een risico-eigenaar

gekoppeld die voor de invulling en uitvoering van de beheersmaatregelen zorg draagt.

Fase 4: Monitoren en toetsen

In deze fase wordt informatie verstrekt, worden ontwikkelingen in beeld gebracht en resultaten beoordeeld.

Fase 5: Toezicht en toetsen

Risico's worden (-mede in het kader van interne controle) in verband gebracht met de beheersmaatregelen en het beschikbare weerstandsvermogen.

Fase 6: continue verbetering

Op basis van (tussentijdse) resultaten kan beleid en methodiek worden bijgesteld.

Schematisch

Rolverdeling

De volgende actoren hebben een rol bij risicomanagement:

- De Raad stelt de paragraaf “Weerstandsvermogen en risicobeheersing” in de begroting en jaarrekening vast;
- Het College ziet toe op een juiste uitvoering van risicomanagement en de verantwoording daarover;
- Het management en het ambtelijk apparaat zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van het risicomanagement waarbij het identificeren van de risico's en het uitvoeren van beheersmaatregelen de kern vormen.

Om inzicht te krijgen in de hoogte van het benodigde weerstandsvermogen is het dus ook noodzakelijk om de risico's te kwantificeren (-benodigde weerstandscapaciteit) en deze af te zetten tegen de beschikbare financiële middelen (-beschikbare weerstandscapaciteit).

Weerstandsvermogen

Ratio weerstandsvermogen =
$$\frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit (buffer)}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit (risico's)}}$$

In onderstaande tabel wordt de waardering van de ratio weergegeven.

Ratio Weerstandsvermogen Kwalificatie

A	> 2	Uitstekend
B	$1,4 \leq 2,0$	Ruim voldoende
C	$1,0 \leq 1,4$	Voldoende
D	$0,8 \leq 1,0$	Matig
E	$0,6 \leq 0,8$	Onvoldoende
F	$\leq 0,6$	Ruim onvoldoende

De gemeente streeft naar een weerstandsratio tussen de 1,4 en 2. Met deze ratio (B) krijgt het weerstandsvermogen de kwalificatie "ruim voldoende". Deze kwalificatie sluit aan bij ons streven naar duurzaamheid en bestendigheid en is passend bij goed rentmeesterschap.

In onderstaande tabel geven we de vergelijking met voorgaande jaren weer.

(Bedragen x € 1.000)	Begroting 2023	Begroting 2022	Rekening 2021	Begroting 2021
Risico's	4.586	4.245	4.245	8.200
Eenmalige weerstandscapaciteit	18.636	6.149	9.344	8.700
Ratio	4,1	1,4	2,2	1,1
Kwalificatie	Uitstekend	Ruim voldoende	Uitstekend	Voldoende

Het risicobedrag ligt in lijn met de begroting 2022, maar is net als vorig jaar aanzienlijk lager dan de begroting 2021. Vanaf de begroting 2022 zijn de geraamde prijsstijgingen in de reguliere begroting opgenomen en zijn de risico's beter ingeschat en gemotiveerd. Uit de gehouden risico-inventarisatie komt nu een totaalbedrag naar voren van € 4.586 miljoen.

Beschikbare weerstandscapaciteit

In onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de geprognostiseerde beschikbare weerstandscapaciteit per 31 december 2022.

Algemene reserve	€ 18.636.000
Stille reserves	€ p.m.
Begrotingsruimte	€ 0
Begrotingspost onvoorzien	€ 55.000
Onbenutte belastingcapaciteit	€ 2.440.746

We maken onderscheid tussen incidentele- en structurele weerstandscapaciteit.

Incidentele weerstandscapaciteit

De algemene reserve kan worden ingezet voor onvoorziene lasten c.q. ter dekking van risico's en is in basis vrij aanwendbaar. Per 31 dec. 2022 wordt het saldo van de Algemene Reserve geprognostiseerd op € 18,6 mln.

Stille reserves zijn niet-bedrijfsgebonden eigendommen van de gemeente met een hogere waarde in het economisch verkeer dan de boekwaarde. Stille reserves dragen bij aan de weerstandscapaciteit, omdat een deel van de eigendommen kan worden verkocht boven de boekwaarde. Hierdoor wordt winst gerealiseerd. Deze winst kan worden ingezet ter dekking van financiële risico's.

Als de begroting sluit met een positief saldo is sprake van begrotingsruimte. Deze kan worden ingezet voor financiële tegenvallers.

Structurele weerstandscapaciteit

Begrotingspost onvoorzien is ter dekking van niet voorziene uitgaven.

Onbenutte belastingcapaciteit. De gemeente kan haar belastingen verhogen om financiële tegenvallers op te vangen. Het verschil tussen de opbrengsten bij maximale tarieven en de geraamde opbrengsten is de onbenutte belastingcapaciteit.

Voor de berekening is uitgegaan van het jaar 2022 waarin het maximale tarief van de WOZ-waarde 0,1729 % bedraagt.

Wanneer het gemiddelde OZB-tarief voor de gemeente lager is dan het percentage voor toelating artikel 12, is er in principe sprake van onbenutte belastingcapaciteit, immers een verhoging van het OZB percentage zal nodig zijn om voor een aanvullende uitkering in aanmerking te komen.

Percentage van de WOZ-waarde voor toelating art.12	0,12552%
Werkelijk gewogen percentage WOZ-waarde gemeente Overbetuwe	0,10460%
Onbenutte belastingcapaciteit t.o.v. norm	27,4%
Onbenutte belastingcapaciteit	€ 2.440.746

Bij de berekeningen is uitgegaan van de huidige totale WOZ-waarde van € 8.515.448.595. Het bedrag van € 2.440.746 geeft aan hoeveel de OZB-inkomsten nog maximaal verhoogd kunnen worden binnen de norm. Omdat de afvalstoffenheffing en rioolheffing maximaal kostendekkend zijn, wordt bij de berekening van de onbenutte belastingcapaciteit alleen naar de OZB gekeken.

Met betrekking tot de onbenutte belastingcapaciteit geldt dat we terughoudend zijn in het doorvoeren van belastingverhogingen. Pas als alle maatregelen geen of onvoldoende oplossingen bieden dient de mogelijkheid van verhoging belastingtarieven zich aan. Onze insteek blijft het aanbieden van een goed voorzieningenniveau tegen geringe lasten.

Benodigde weerstandscapaciteit

Vooruitlopend op een inventarisatie van alle bestaande risico's zijn voor de Begroting 2023 in deze fase de belangrijkste risico's in beeld gebracht. Daarnaast zijn de beheersmaatregelen voor de diverse risico's nader omschreven. De risico's zijn samengevat in bijlage 1 van deze paragraaf.

In 2022 is begonnen aan de verdiepingsslag op de risicoanalyse, deze werkzaamheden zijn nog niet geheel afgerond. Bij het afronden van de nulmeting, zal gelijk een gedegen plan gemaakt worden om via de P&C documenten te monitoren en beheersing van de risico's te verbeteren.

In de Kadernota 2023 zijn een aantal risico's beschreven. Het gaat om activiteiten waarvan we weten dat ze een risico vormen en dat ze een structureel effect op de begroting kunnen hebben waarvan echter de omvang onzeker is. Voor opname in deze paragraaf hebben we voor deze risico's de volgende uitgangspunten toegepast:

- kunnen deze risico's worden opgevangen door de structurele weerstandscapaciteit;
- voor de benodigde weerstandscapaciteit en ten behoeve van de berekening van de ratio weerstandsvermogen nemen we het jaarlijkse risicobedrag op.

In het kader van goed rentmeesterschap vinden we het raadzaam om deze risico's in beeld te blijven houden en ook continu te blijven volgen.

Met name gaat het hierbij om:

Beleidsplan Sociaal Domein

In deze begroting zijn de effecten van de maatregelen en investeringen die nodig zijn om de kosten van de Wmo en Jeugdzorg terug te brengen financieel vertaald. Voor de langere termijn (structureel) wordt verwacht dat de effecten van de maatregelen besparingen blijven opleveren. Het risico blijft bestaan dat de een maatregel later, deels of helemaal niet tot het gewenste of beoogde effect leidt. Bovendien hebben we bij Jeugd en Wmo jaarlijks te maken met open einde regelingen wat uiteindelijk

kan leiden tot een grotere vraag, dit risico nemen we daarom extra op in de risicoparagraaf.

Krapte arbeidsmarkt

Op dit moment is er krapte op de arbeidsmarkt die ook zijn effecten heeft op onze organisatie. Het invullen van vacatures is voor sommige functies steeds moeilijker te realiseren, waardoor invulling van de vacature langer duurt en extra wervingskosten gemaakt moet worden. Tevens ontstaan hogere kosten voor tijdelijke inhuur van personeel om te overbruggen. De krapte op de arbeidsmarkt kan ook de continuïteit van onze dienstverlening en bedrijfsvoering beïnvloeden.

Gevolgen oorlog in Oekraïne

Door de oorlog in Oekraïne en de gevolgen van de Coronapandemie ontstaan schaarste van middelen. Hierdoor worden middelen duurder en nemen de bouwkosten toe. In de begroting 2023 is een indexatie meegenomen op de kosten, echter de onzekerheid van de stijgende kosten kan een risico voor de organisatie vormen. Derhalve is een post opgenomen in het weerstandsvermogen om dit risico af te dekken.

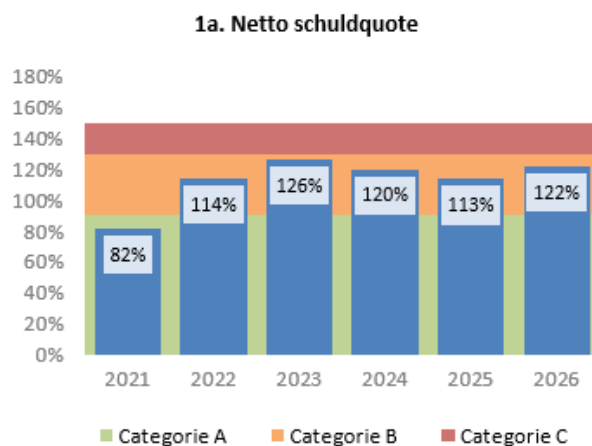
Kengetallen

Voor een goed inzicht in de financiële positie van gemeenten is er een zestal wettelijke indicatoren ontwikkeld. De set kengetallen is bedoeld om raad en bestuursleden meer inzicht te geven in de financiële positie en om vergelijkingen mogelijk te maken.

Vanuit hun taak als financieel toezichthouder hebben de 12 provincies een gemeenschappelijk financieel toezichtkader (GTK) opgesteld dat vanaf begrotingsjaar 2020 geldt. In het GTK zijn de volgende signaleringswaarden opgenomen.

Kengetallen	Realisatie	Begroting				
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
1a. Netto schuldquote	81,6%	114,1%	125,9%	120,0%	113,4%	121,8%
1b. Netto schuldquote gecorr. voor alle verstrekte leningen	74,1%	105,4%	117,8%	112,0%	105,5%	113,5%
2. Solvabiliteitsratio	23,0%	21,5%	18,5%	19,4%	21,6%	19,5%
3. Grondexploitatie	1,8%	4,1%	3,8%	3,7%	3,7%	3,9%
4. Structurele exploitatieruimte	5,1%	0,2%	0,1%	1,9%	3,4%	-4,2%
5. Gemeentelijke belastingcapaciteit	86,6%	83,8%	75,6%	79,2%	79,9%	80,6%

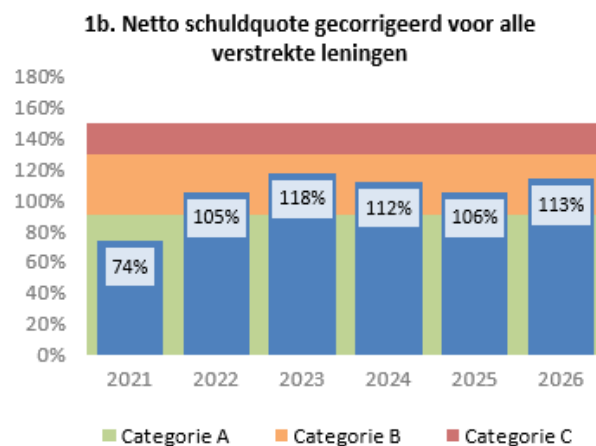
Signaleringswaarden kengetallen	Categorie A	Categorie B	Categorie C
	minst risicovol	neutraal	meest risicovol
1a. Netto schuldquote	< 90%	90 - 130%	> 130%
1b. Netto schuldquote gecorr. voor alle verstrekte leningen	< 90%	90 - 130%	> 130%
2. Solvabiliteitsratio	> 50%	20 - 50%	< 20%
3. Grondexploitatie	< 20%	20 - 35%	> 35%
4. Structurele exploitatieruimte	> 0%	0%	< 0%
5. Gemeentelijke belastingcapaciteit	< 95%	95 - 105%	> 105%

1a. Netto schuldquote

Dit cijfer geeft inzicht in het niveau van de gemeentelijke schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft dus een indicatie van de mate waarin de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie drukken. Een laag percentage is gunstig. De VNG adviseert om 130% als maximum norm te hanteren en daarboven de schuld af te bouwen.

Vanwege een grote investeringsbehoefte (bijv. nieuw sportcentrum in Elst) moet de komende jaren een groter beroep worden gedaan op de kapitaalmarkt. De totale (netto) schuld neemt daardoor dus toe. Bij (redelijk) gelijkblijvende totale baten excl. reservemutaties leidt dat bij dit kengetal dus tot een stijgend percentage.

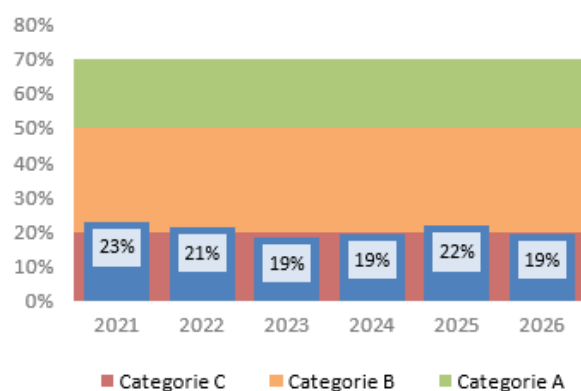

1b. Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Omdat bij leningen onzekerheid kan bestaan of ze allemaal worden terugbetaald, wordt dit kengetal zowel berekend inclusief als exclusief de doorgeleende gelden. Zo wordt duidelijk wat het aandeel van de verstrekte leningen in de exploitatie is en wat dit betekent voor de schuldenlast. Hoe lager deze percentages, hoe beter.

Zie toelichting bij 1a.

2. Solvabiliteitsratio

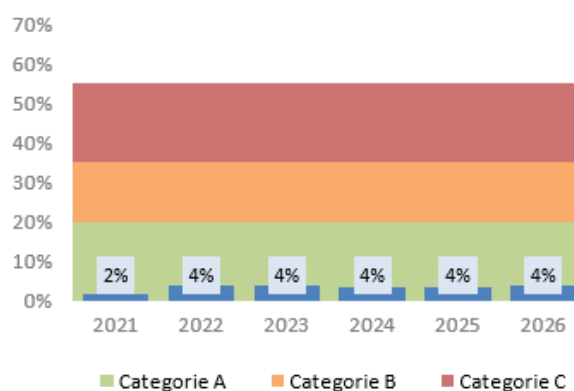

2. Solvabiliteit

Dit cijfer drukt het eigen vermogen uit als percentage van het totale vermogen en geeft daarmee inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Hoe hoger dit percentage, hoe gunstiger dit is voor de financiële weerbaarheid van de gemeente. Dit cijfer geeft dus een soort toekomstvisie weer.

Een stijging van de algemene reserve als gevolg van het jaarrekeningresultaat 2021 en de verwachte resultaten over 2022 (stand 2e bestuursrapportage) zorgt voor een verbeterd solvabiliteitspercentage.

3. Grondexploitatie

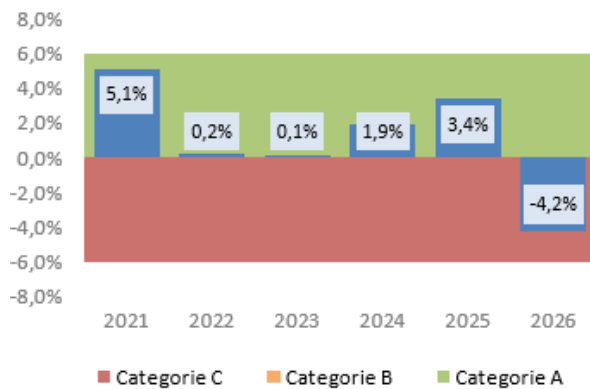

3. Grondexploitatie

Dit cijfer geeft aan hoe groot de grondpositie (de waarde van de grond) is ten opzichte van de totale (geraamde) baten. De boekwaarde van de voorraden grond moet worden terugverdiend bij de verkoop. Kenmerkend voor grondexploitaties is dat de looptijd meerdere jaren is. Naarmate de inkomsten verder in de toekomst liggen, brengt dit meer rentekosten en risico's met zich mee. Een grondexploitatie van 10% of hoger wordt beschouwd als kwetsbaar.

Ten opzichte van 2021 is de boekwaarde van de bouwgrond in exploitatie weliswaar wat toegenomen, maar qua percentage zitten we nog ruimschoots in de categorie minst risicovol.

4. Structurele exploitatieruimte

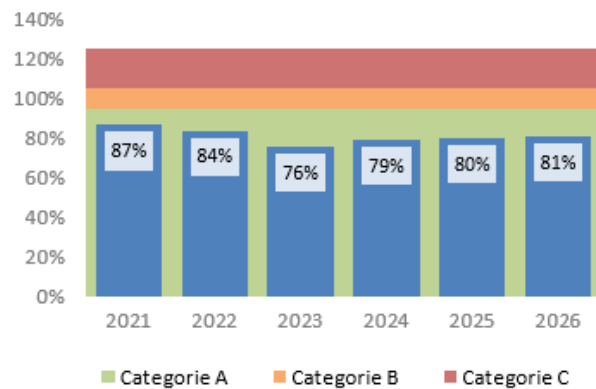

4. Structurele exploitatieruimte

Dit cijfer helpt mee om te beoordelen welke structurele ruimte een gemeente heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. Wanneer dit cijfer negatief is, betekent het dat het structurele deel van de begroting onvoldoende ruimte biedt om de lasten te blijven dragen.

Bij de berekening van dit kengetal wordt het structureel begrotingsresultaat gedeeld door de totale baten excl. reservemutaties. Zoals uit het hoofdstuk financiële positie blijkt is er in de meerjarenperiode 2023 - 2025 sprake van een structureel overschot. Dat leidt dus tot een positief percentage in deze jaren. In 2026 is dit nog niet het geval door de onduidelijkheid m.b.t. de nieuwe financieringssysteem van het Rijk.

5. Gemeentelijke belastingcapaciteit

5. Gemeentelijke belastingcapaciteit

Dit cijfer geeft inzicht in hoe de belastingdruk in de gemeente zich verhoudt ten opzichte van het landelijk gemiddelde. Als dit percentage laag ligt, betekent het dat de gemeente meer inkomsten uit belastingen zou kunnen verwerven. Of dit wel of niet gebeurt is een beleidskeuze.

De (lokale) belastingdruk in Overbetuwe is en blijft ook de komende jaren lager dan het landelijke gemiddelde. Het verschil wordt de komende jaren wel wat kleiner, maar dat komt doordat de woonlasten in Overbetuwe de komende jaren licht stijgen en het landelijke gemiddelde constant is gehouden in de berekening van dit kengetal.

Nr.	Risico	Wat?	Soort risico	Geschatte financiële omvang Begroting 2023 (bedragen x € 1.000)
1	Covid-19	COVID-19 (Corona) eind februari 2020 heeft een impact op veel beleidsterreinen gehad, maar dat geldt ook voor de komende jaren	Maatschappelijk risico	250
2	Open eind regeling Sociaal Domein	Het risico bestaat dat er meer wordt uitgegeven, aangezien dit open einde regelingen zijn. De levering van zorg staat hierbij voorop. Er is sprake van open eind regelingen, waardoor het mogelijk is dat de middelen ontoereikend zullen zijn. De gemeente kan echter geen cliëntenstop afkondigen.	Financieel risico	500
3	Gemeenschappelijke regeling	Als deelnemer aan een verbonden partij zijn we (indirect) verantwoordelijk voor de financiële risico's van deze partij.	Financieel risico	250
4	Rijksbelastingen	Geen correcte Uitvoering fiscale wetgeving (Loonheffing, Omzetbelasting en Vennootschapsbelasting)	Juridisch/aansprakelijkheidsrisico	50
5	Grondexploitatie bedrijventerreinen	Onzekerheid over opbrengsten en kosten als gevolg van aanpassing plan t.b.v. betere verkoopmogelijkheden voor bedrijventerreinen De Merm, De Merm Oost en Elst Centraal Oost.	Financieel risico	680
6	Grondexploitatie woningbouwprojecten	Heteren Centrum: onzekerheid over de kostenstijging als gevolg van bouwrijp maken. Stationsplein West: Bestemmingsplan moet nog vastgesteld worden m.a.w. planologisch risico.	Financieel risico	333
7	Faciliterende grondexploitaties (23 projecten)	Bij enkele faciliterende grondcomplexen kunnen niet alle plankosten verhaald worden op de ontwikkelaar.	Financieel risico	50
8	Calamiteiten	In het geval van incidenten op "rampschaal" kan de gemeente worden geconfronteerd met flinke financiële aanspraken zoals herstelwerkzaamheden, opvang, begeleiding en compensatie van schade.	Maatschappelijk risico	250
9	Juridische procedures	Met juridische procedures en daaruit voortvloeiende claims kunnen hoge kosten gemoeid zijn.	Financieel risico	100
10	ICT/cyber	Verschillende cyber gerelateerde incidenten kunnen leiden tot verlies en of onbeschikbaarheid van informatie en/of systemen.	Juridisch/aansprakelijkheidsrisico + financieel en bedrijfsvoeringsrisico	373
11	Overige risico's	Dit betreft een inschatting van het totaal van kleine risicobedragen.	Bedrijfsvoeringsrisico	750
12	Privacy	Het in verkeerde handen vallen van (privacy) gevoelige informatie/ persoonsgegevens.	Juridisch/aansprakelijkheidsrisico	150
13	Krapte Arbeidsmarkt	Het lastig kunnen vervullen van vacatures en vervanging i.v.m. ziekte.	Bedrijfsvoeringsrisico	350
14	Oorlog in Oekraïne	Mogelijke gevolgen van de economische sancties op Rusland, de opvang van Oekraïense vluchtelingen, de stijgende inflatie en het tekort aan grondstoffen/bouwkosten en oplopende rente etc.	Bedrijfsvoeringsrisico/Maatschappelijkrisico	500
Totaal Voldoende		Ruim voldoende		4.586

III. Onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

In de openbare ruimte bevinden zich veel zaken die eigendom van de gemeente zijn. Deze eigendommen kunnen als volgt worden ingedeeld:

- infrastructuur: wegen, water en riolering
 - voorzieningen: groen (o.a. bomen), verlichting, sportvelden, speelvoorzieningen
 - gebouwen: scholen, sport- en welzijnsaccommodaties, huisvesting gemeente en brandweer
- Al deze eigendommen, die ook wel kapitaalgoederen worden genoemd, moeten door de gemeente worden onderhouden. De door de gemeenteraad vastgestelde kwaliteitsniveaus worden in deze paragraaf toegelicht.

Welke afspraken zijn over het onderhoud van de kapitaalgoederen gemaakt?

De gemeenteraad heeft beleids- en beheerplannen vastgesteld die de uitgangspunten bevatten voor dat onderhoud. Het Integraal Kwaliteitsplan Openbare Ruimte (IKP OR) is het beleidsdocument waarin de kwaliteit van de openbare ruimte is vastgelegd. Daarnaast staan de kwaliteitseisen t.b.v. inrichting en beheer openbare ruimte hierin vermeld.

Het vervolg is dat er op basis van de beleidsuitgangspunten van het IKP OR de nieuwe integrale beheerplannen worden opgesteld. In de plannen die op termijn ter vaststelling aan het college worden aangeboden worden naar aanleiding van het kwaliteitsniveau de beheermaatregelen concreter geformuleerd.

Beleidsdocument	Datum vaststelling	Geplande actualisatie [1]
Integrale Beheerplannen Openbare Ruimte	14-12-2010	2022
Beheerplan wegen 2014 - 2018	17-03-2015	2022
Gemeentelijk Rioleringsplan	04-12-2017	2022 [2]
Handboek locatie eisen	04-02-2014	2022
Evaluatie Beleidsplan Licht in Overbetuwe	06-02-2018	2022
Beleidsplan Speelvoorzieningen	23-05-2012	2022
Nota Voorziening groot onderhoud gemeentelijke accommodaties	11-04-2013	Actualisatie meegenomen in evaluatie Visie op Vastgoed (2022)
Gemeentelijke accommodaties niet zijnde gebouwen (sportvelden, veldmeubilair, sportinventaris).	28-10-2008	2022
Visie op vastgoed	20-02-2018	2022

[1] Het jaartal geeft weer in welk jaar de actualisatie leidt tot een voorstel aan de gemeenteraad.

[2] Zie ook de opmerkingen over de bekostigingssystematiek riolering in de paragraaf lokale lasten.

Kwaliteitsniveaus

In het Kwaliteitsplan Beheer Openbare Ruimte (IKP OR) is gewerkt met drie kwaliteitsniveaus te weten laag, basis en goed[3]. De beschrijving van de kwaliteitsniveaus op verschillende aspecten zijn in het hierna opgenomen overzicht uitgewerkt.

Kwaliteitsniveau	Laag	Basis	Hoog
Wettelijke voorschriften	Het onderhoudsniveau voldoet niet (of niet-geheel) aan de minimaal vereiste wettelijke voorschriften	Het onderhoudsniveau voldoet voldoende aan de vereiste wettelijke voorschriften	Het onderhoudsniveau voldoet ruimschoots aan de vereiste wettelijke voorschriften

Kwaliteitsniveau	Laag	Basis	Hoog
Duurzaamheid (Vervangingstermijnen)	Door het lage onderhoudsniveau wordt de levensduur van het kapitaalgoed korter dan gebruikelijk	De levensduur is de gebruikelijke vervangingstermijn van het kapitaalgoed	Door het hoge onderhoudsniveau wordt de levensduur van het kapitaalgoed verlengd
Opbouw achterstallig onderhoud	Achterstallig onderhoud komt periodiek voor	Achterstallig onderhoud komt incidenteel voor	Achterstallig onderhoud komt niet voor
Milieu effecten	Het onderhoudsniveau van het kapitaalgoed is zodanig dat in onvoldoende mate efficiënt en zuinig met natuurlijke hulpbronnen wordt omgegaan	Het onderhoudsniveau van het kapitaalgoed is zodanig dat in voldoende mate efficiënt en zuinig met natuurlijke hulpbronnen wordt omgegaan	Het onderhoudsniveau van het kapitaalgoed is zodanig dat in ruime mate efficiënt en zuinig met natuurlijke hulpbronnen wordt omgegaan
Oordeel inwoners (schaal 1,0-10,0)	Score 1,0 - 5,5	Score 5,5 – 7,0	Score 7,1 – 10,0
Veiligheid (objectief)	Door de wijze van onderhoud bestaat een gerede kans op ongelukken	Door de wijze van onderhoud bestaat weinig kans op ongelukken	Door de wijze van onderhoud bestaat een zeer geringe kans op ongelukken
Gevoelswaarde inwoners (subjectief)	Inwoners ervaren de openbare ruimte (m.b.t. het betreffende kapitaalgoed) als onveilig en onvoldoende leefbaar	Inwoners ervaren de openbare ruimte (m.b.t. het betreffende kapitaalgoed) als voldoende veilig en leefbaar	Inwoners ervaren de openbare ruimte (m.b.t. het betreffende kapitaalgoed) als zeer veilig en leefbaar
Klachten	De gemeente ontvangt veel klachten over het kapitaalgoed	De gemeente ontvangt weinig klachten over het kapitaalgoed	De gemeente ontvangt geen klachten over het kapitaalgoed
Claims	Grote kans op gegronde schadeclaims	Weinig kans op gegronde schadeclaims	Geen kans op gegronde schadeclaims

[3] In de overzichten is het kwaliteitsniveau “goed” gewijzigd in “hoog”.

In plannen vastgelegde kwaliteitsniveaus van het onderhoud

Naam beleids-/beheersplan	Datum raadsbesluit	Kwaliteitscriteria (laag, basis of hoog)
Beheerplan Openbare Ruimte	14-12-2010	<i>Wegen:</i> basisniveau <i>Groen</i> Binnen bebouwde kom: basis/hoog niveau Buiten bebouwde kom: basisniveau Bedrijventerreinen: basisniveau <i>Straatreiniging</i> Centra en bebouwde kom: basisniveau Buiten bebouwde kom: basisniveau Bedrijventerreinen: basisniveau Openbare verlichting: basisniveau <i>Straatmeubilair</i> Binnen bebouwde kom: basisniveau Buiten bebouwde kom: basisniveau Bedrijventerreinen: basisniveau
Integraal Kwaliteitsplan Openbare Ruimte	2021	In 2021 is het IKP OR vastgesteld. Hierin is de strategie, de bekostiging en het beleid van de verschillende beheerdisciplines voor de openbare ruimte op hoofdlijnen uitgewerkt. Het doelmatig en eigentijds beheer moet leiden tot een aantrekkelijke leefomgeving waarin inwoners prettig kunnen wonen en werken. Het nieuwe IKP zorgt dat voor bestuur, de organisatie en de inwoners duidelijk is wat men mag verwachten van het beheer van de openbare ruimte. Het vastgestelde IKP OR is uitgangspunt voor het kwaliteitsniveau van de openbare ruimte en de basis voor de uitwerking in beheerplannen. De kwaliteitsniveaus zijn te beïnvloeden door herziening van het budget voor openbare ruimte in de begroting 2022 of daaropvolgende jaren.
Beheerplan Wegen 2014 - 2018	17-03-2015	Wegen basisniveau

Naam beleids-/beheersplan	Datum raadsbesluit	Kwaliteitscriteria (laag, basis of hoog)
Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP)	04-12-2017	De gemeente moet voldoen aan de gemeentelijke watertaken zoals beschreven in de Wet milieubeheer en de Wet op de waterhuishouding. Deze taken vormen de basis van het GRP 2018-2022. Uitgangspunten bij het opstellen van het GRP waren: 1. Risico gestuurd rioolbeheer. Dit houdt in dat rioolvervanging niet langer bepaald wordt aan de hand van de technische afschrijving, maar aan de hand van inspectiegegevens en de situering van het riool. Met het risico gestuurd rioolbeheer wordt de verwachte vervangingsopgave over een langere periode uitgespreid. Tijdens de planperiode kan, op basis van nieuwe inspectieresultaten blijken dat de uitgangspunten voor de kostenramingen van dit GRP niet meer volledig juist zijn. Het is de verwachting dat dit slechts beperkte wijzigingen zullen zijn. 2. De financiële consequenties van de investeringen en werkzaamheden worden voor een periode van 20 jaar berekend. 3. In de meerjarenramingen van het GRP wordt rekening gehouden met een jaarlijkse loon- en prijsstijging van 1,5%. Ter compensatie hiervan wordt het riooltarief jaarlijks met 0,5% verhoogd. 4. Een kostendekking van 100%, waarbij rekening wordt gehouden met de in te calculeren rente over de voorziening riolering. 5. De minimumomvang van de voorziening riolering bedraagt € 1.000.000. 6. Het (resterende) saldo van de voorziening wordt in 10 jaar ingezet ter verlaging van de rioolheffing van 2018 tot en met 2027. 7. De uit de jaarrekening blijkende exploitatievoordelen worden gebruikt ter verlaging van de rioolheffing. Het na te streven kwaliteitsniveau kan worden bepaald op "basis". In 2021 is er een start gemaakt met de evaluatie van het GRP 2018-2022. Op basis van de bevindingen wordt de conclusie getrokken om het GRP te verlengen met twee jaar. Het is belangrijk om de aansluiting te

Naam beleids-/beheersplan	Datum raadsbesluit	Kwaliteitscriteria (laag, basis of hoog)
		vinden met de omgevingswet/visie. De vertaling van dit beleid daarvan is nog niet klaar. Daarnaast zijn er nog projecten/werkzaamheden uit het huidige GRP die nog niet zijn afgerond. Om voor 2023 een tarief vast te stellen wordt er in de begroting 2023 vanuit gegaan dat het GRP met twee jaar verlengd wordt. Zowel de evaluatie als de verlenging van het GRP zal eind 2022 aan de raad worden aangeboden.
Beleidsplan Licht in Overbetuwe	06-02-2018	Zowel voor de beheerskaders (masten, armaturen, etc.) als voor de beleidskaders (sociale veiligheid, verkeersveiligheid, etc.) is in het plan vastgelegd dat het na te streven kwaliteitsniveau "basis" is. Uitgangspunt is: Openbare verlichting voor de verkeersveiligheid en op hoofdfietsroutes (plus). Dit betekent alleen openbare verlichting buiten de bebouwde kom als dat voor de verkeersveiligheid nodig is (bijvoorbeeld bij kruispunten en verkeersgevaarlijke situaties als bochten, obstakels ed.) en er geen betere alternatieven zijn zoals markering, reflectie e.d. Op alle hoofdfietsroutes (en plus routes) is oriëntatieverlichting behalve op de Drielse Rijndijk, de Randwijks Rijndijk en de Waaldijk vanwege de flora en faunawetgeving, dit is namelijk Natura2000 gebied. In 2022 wordt het beleidsplan en daarmee ook de uitvoering geëvalueerd.

Naam beleids-/beheersplan	Datum raadsbesluit	Kwaliteitscriteria (laag, basis of hoog)
Beleidsplan Speelvoorzieningen	23-05-2012	Onderhoud en beheer van speelvoorzieningen gaat uit van wettelijke (veiligheids)voorschriften. Met behulp van inspecties wordt dit geborgd. Er is een grens aan de financiële ruimte voor het onderhoud en beheer. Met behulp van een meerjaren renovatieplan wordt wijk- en kerngericht gewerkt aan renovaties van speelruimte. In 2022 wordt het nieuwe speelbeleid 'Samen(spel)' in Overbetuwe' aangeboden aan de gemeenteraad.
Nota voorziening groot onderhoud gemeentelijke accommodaties	11-04-2013	Het gaat hier om de gemeentelijke gebouwen voor welzijn en sport, de schoolgebouwen en de overige gebouwen (huisvesting bestuur en ambtenaren, brandweer, enz.). De basis onder de onderhoudsbegrotingen is gelegen in door derden opgestelde meerjarenonderhouds-planningen. In 2018 zijn er nieuwe meerjarige onderhoudsplannen (MJOP's) gemaakt. Voor de gebouwen met de gebruiksfuncties sport, welzijn en kantoor zijn de plannen inmiddels omgevormd tot DMJOP's, waarbij duurzaamheid een belangrijk uitgangspunt is. We gaan kritisch om met het onderhoud. Indien op basis van de (D)MJOP's vervanging noodzakelijk is, bekijken we eerst kritisch of vervanging daadwerkelijk nodig is. Incidenteel komt achterstallig onderhoud voor. Wij gaan op een afgewogen manier met de financiële middelen om. Op basis hiervan kan het na te streven onderhoudsniveau worden aangemerkt als "basis". In 2020 hebben we een concreet voorstel voor verduurzaming van een aantal gebouwen met zonnepanelen. De uitvoering is in 2021 geweest. In 2022 zijn we gestart met het verder actualiseren en laten we de DMJOPS aansluiten op de energie en warmte transitie. Zo wordt er straks geld gereserveerd voor de verdere verduurzaming van de gebouw gebonden installaties.

Naam beleids-/beheersplan	Datum raadsbesluit	Kwaliteitscriteria (laag, basis of hoog)
Gemeentelijke accommodaties niet zijnde gebouwen (voetbalvelden, veldmeubilair en sportinventaris)	28-10-2008	Bij de voetbalvelden bekijken we jaarlijks kritisch welk onderhoud daadwerkelijk nodig is. We hebben hiervoor geen meerjarenonderhoudsplannen gemaakt. Gekeken moet worden naar de onderhoudsvergoedingen die de verenigingen ontvangen in combinatie met kostprijsdekkende tarieven. Op 7 september 2021 heeft de gemeenteraad de sport- en beweegnota vastgesteld. In deze nota is o.a. afgesproken dat een nieuwe tarievenstructuur wordt onderzocht. Dit onderzoek wordt in 2023 afgerond. Daarnaast wordt een actuele kostendekkende vergoeding voor het veldonderhoud vastgesteld. De aanbesteding van het meerjarenonderhoud voor de voetbalvelden en veldmeubilair wordt in 2022 afgerond. De sportinventaris wordt jaarlijks gekeurd. Hiervoor is in 2018 de aanbesteding afgerond. Aan de hand van de jaarlijkse keuring bekijken we of vervanging nodig is of dat onderhoud voldoende is. Ook controleren we middels jaarlijkse inspecties het veldmeubilair. Aan de hand hiervan bekijken we welk veldmeubilair aan vervanging toe is. Op basis hiervan kan het na te streven onderhoudsniveau worden aangemerkt als "basis".
Visie op Vastgoed	20-02-2018	In maart 2021 is de raad geïnformeerd over de stand van zaken rondom de uitwerking van de Visie op Vastgoed. Een aantal pijlers wordt nog nader uitgewerkt in 2022.

Financiële consequenties

Het integraal kwaliteitsplan Openbare Ruimte (IKP OR) is vastgesteld. In dit plan is nader ingegaan op de benodigde en beschikbare budgetten. Aan de hand hiervan zijn er extra middelen beschikbaar gesteld en zijn deze middelen meegenomen in de begroting.

De volgende stappen zijn het realiseren van de ambities vastgelegd in het IKP. Om deze ambities te realiseren wordt er een ingroeimodel voorgesteld. Om te groeien van tempo 1 naar 2. Deze middelen zijn in het Uitvoeringsprogramma 2023-2026 (UP).

Daarnaast moeten we het gewenste kwaliteitsniveau in de gehele openbare ruimte, wat voortkomt uit het IKP OR, verder uitwerken in de integrale beheerplannen. Het reguliere onderhoud is reeds opgenomen in de begroting maar met name het groot onderhoud en de vervangingen en

vernieuwingen moeten volgens de BBV ook worden meegenomen in de begroting. Hierbij stappen we af van het programma nieuwe lasten. Vanaf 2023 is er daarom een structureel bedrag opgenomen in de begroting. Aangezien er nog diverse projecten uit het oude PNL in uitvoering zijn, wordt er een ingroeimodel gehanteerd. In het UP is in 2023 een structureel bedrag opgenomen van € 600.000 met een jaarlijkse stijging van € 200.000 oplopend naar € 1.200.000 in 2026. Voor het te plegen groot onderhoud zal een voorziening gevormd worden met de uitwerking van de beheerplannen als basis. Eind 2022 komen deze plannen in de raad en zal de voorziening officieel gevormd worden.

Omschrijving	Plan	Jaar vaststelling	Begroot 2023 (bedragen x € 1.000)	Voorz. /BR beschikbaar	Voldoende omvang?
Wegbeheer	Beheerplan Wegen	2015	5.866	Neen	N.v.t.
Openbaar groen	Integraal Kwaliteits Plan Openbare Ruimte	2021	1.959	Neen	N.v.t.
Straatreiniging	Beheerplan Openbare Ruimte	2010	28	Neen	N.v.t.
Water	Waterplan gemeente Overbetuwe	n.v.t.	196	Maakt deel uit van GRP	Zie GRP
Riolering	GRP 2018-2022	2017	2.432 ^[4]	Ja	Ja
Straatverlichting	Beleidsplan Openbare Verlichting	2018	513	Neen	N.v.t.
Speelvoorzieningen	Speelruimteplan	2012	147	Neen	N.v.t.
Schoolgebouwen	Nota voorziening groot onderhoud gemeentelijke accommodaties Basis is het M.O.P. 2021	2013	171	Ja	Ja
Gebouwen voor huisvesting bestuur en ambtelijk apparaat	Nota voorziening groot onderhoud gemeentelijke accommodaties Basis is het M.O.P. 2021	2013	169	Ja	Ja
Gebouwen voor welzijn en sport	Nota voorziening groot onderhoud gemeentelijke accommodaties Basis is het M.O.P. 2021	2013	238	Ja	Ja
Accommodaties niet zijnde gebouwen (sportvelden, veldmeubilair, sportinventaris)	Sportnota (nog vast te stellen)	2019	152	Neen	Ja
Totaal			11.871		

[4] Excl. de onttrekking uit de voorziening.

Voor de gemeentelijke gebouwen zijn de ramingen voor onderhoudslasten uit het meerjarenonderhoudsplan op het overzicht vermeld. Op de taakvelden van de gemeentelijke gebouwen zijn namelijk ook overige niet onderhoudsgerelateerde exploitatielasten verwerkt.

IV. Financiering

Beleidskader

Het financieringsbeleid is vastgelegd in het Treasurystatuut en gebaseerd op de wet Financiering Decentrale Overheden (Wet Fido). De uitvoering van het financieringsbeleid wordt gedaan door de treasuryfunctie, binnen de kaders van het Treasurystatuut. De Wet Fido geeft de wettelijke kaders voor de treasuryfunctie. Een belangrijk uitgangspunt van deze wet is dat een gemeente voorzichtig moet omgaan met publieke middelen. Dit uit zich onder andere in de beheersing van renterisico's. Hierbij gelden als wettelijke normen de kasgeldlimiet en de renterisiconorm op langlopende leningen. Daarnaast zijn decentrale overheden zijn verplicht om deel te nemen aan schatkistbankieren, maar kunnen niet lenen bij de schatkist. Het schatkistbankieren verplicht gemeenten om hun overtollige

financiën onder te brengen bij het Rijk. Tot een bepaald bedrag mogen gemeenten hun overtollige financiën wel buiten de schatkist van het Rijk houden. Voor onze gemeente bedraagt dit drempelbedrag in 2023 € 2.303.421. Het schatkistbankieren wordt door de gemeente gebruikt voor tijdelijke geldoverschotten.

Marktontwikkelingen

Vanwege de recente hoge inflatiecijfers verkrapte de ECB haar monetair beleid. Het opkoopprogramma van leningen wordt afgebouwd en de beleidsrente wordt verhoogd. De verwachting voor 2023 is dat de ECB dit beleid nog wel zal doorzetten. Vanwege de recessieangst en de verschillende impact die de renteverhogingen op de diverse eurolanden hebben zullen de renteverhogingen mogelijk begrenst zijn. De verwachting voor de 10 jaars NL rente op staatsobligaties is dat deze over 2023 gemiddeld circa 2% zal zijn. De korte geldmarktrente (3-maands Euribor) zal naar verwachting oplopen naar 1,0%. Deze rentetarieven worden gezien als risicovrije rentes.

Leningenportefeuille

De verwachte additionele financieringsbehoefte van de gemeente in 2023 bedraagt € 22 miljoen, waaronder € 7 miljoen aan herfinanciering. Daarmee wordt voorspeld dat de leningenportefeuille zal toenemen tot € 112 miljoen per ultimo 2023. De geldstromen die voortkomen uit investeringen in projecten en de verkopen van grondcomplexen bepalen in grote mate de omvang van de financieringsbehoefte. Als de investeringen en/of de opbrengsten, voornamelijk uit grondverkoop, afwijken van wat in de begroting is opgenomen, dan zal het beroep op de kapitaalmarkt daarop worden aangepast.

Mutaties leningenportefeuille (bedragen x €1.000)	Bedrag	Gemiddelde rente
Raming leningenportefeuille per 1-1-2022	104.158	1,42%
Nieuwe langlopende leningen	25.000	1,50%
Reguliere aflossingen	-9.939	1,11%
Vervroegde aflossingen	n.v.t.	
Renteaanpassingen (oud percentage)	-4.000	2,99%
Renteaanpassingen (nieuw percentage)	4.000	n.t.b.
Raming leningenportefeuille 31-12-2022	119.219	1,46%

Rente

In de begroting 2023 wordt rekening gehouden met een totaalbedrag aan toegerekende rente van afgerond € 2,8 miljoen. De totale boekwaarde van de investeringen bedraagt per 1 januari 2023 € 187 miljoen.

Volgend schema geeft inzicht in de rentelasten externe financiering, het renteresultaat en de wijze van rentetoerekening. De methode van rentetoerekening is voorgeschreven door de commissie Besluit Begroten en Verantwoorden.

Schema rentetoerekening 2023 (bedragen x €1.000)		
Netto rentelasten kort- en langlopende leningen		1.662
Rente over eigen vermogen en voorzieningen		568
Toe te rekenen rente aan grondexploitatie		-61
Toe te rekenen rente aan investeringen		2.169
Toe te rekenen rente via renteomslag		-2.807
Renteresultaat op taakveld Treasury	(Voordeel)	-638

Bij de gehanteerde rentesystematiek wordt de betaalde rente omgeslagen over de investeringen. Voor deze renteomslag wordt 1,5% (omslagrente) gehanteerd over 2023. Voor de bepaling van het rentetarief voor nieuw aan te trekken langlopende leningen wordt 3,0% gehanteerd en voor de

reserves en voorzieningen wordt 1,5% gehanteerd. Voor het aantrekken van kortlopende leningen is 1,0% gehanteerd. Het gepresenteerde verwachte rentevoordeel van € 638.000 betekent dat de gehanteerde omslagrente van 1,5% over de investeringen hoger is dan het verwachte rentepercentage dat over de financiering zal worden betaald. Het verschil bevindt zich binnen de toegestane bandbreedte, wat betekent dat een reëel rentepercentage wordt toegerekend aan de investeringen.

Risicobeheer

De belangrijkste financiële risico's bij de uitvoering van het treasurybeleid zijn koersrisico's, renterisico's en kredietrisico's. Hieronder wordt weergegeven in hoeverre deze risico's zich bij onze gemeente voordoen en hoe de gemeente deze risico's beheerst.

Koersrisico

Het risico dat de financiële activa in waarde vermindert door negatieve koersontwikkelingen. Het koersrisico op uitgezette gelden is nihil. De gemeente heeft een netto schuld. Tijdelijke overtollig geld wordt conform de regels van het schatkistbankieren ondergebracht bij het Rijk via een rekening courant.

Renterisico

Het gevaar van ongewenste veranderingen van de (financiële) resultaten van de gemeente door rentewijzigingen. Voor korte en lange financiering gelden de Fido-normen kasgeldlimiet en de renterisiconorm. Beide worden hierna toegelicht:

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet bepaalt de maximale omvang van de kortlopende leningen (looptijd korter dan één jaar). Bij het overschrijden van de kasgeldlimiet zal onze gemeente de korte leningen omzetten naar langlopende leningen, behalve bij incidentele tijdelijke overschrijdingen. De kasgeldlimiet mag niet met meer dan twee achtereenvolgende kwartalen worden overschreden. Over het algemeen zijn kortlopende leningen goedkoper dan langlopende leningen en dus op korte termijn financieel aantrekkelijk. Op de lange termijn is er een renterisico, immers er is een kans dat de herfinanciering duurder uitpakt. De kasgeldlimiet is gelimiteerd tot 8,5% van de exploitatiebegroting van de gemeente.

Kasgeldlimiet 2023 (bedragen x €1.000)	
(1): Gemiddelde vlottende schuld	9.700
(2): Gemiddelde vlottende middelen	0
(3): Nettovlottendeschild (+) / Overschot vlottende middelen (-) (1-2)	9.700
(4): Kasgeldlimiet (8)	10.303
(5): Ruimte / overschrijding t.o.v. kasgeldlimiet (4-3)	603
Berekening kasgeldlimiet	
De kasgeldlimiet moet berekend worden bij aanvang van elk kalenderjaar en bij wijziging van elk percentage (post 7)	
(6): Begrotingstotaal	121.211
(7): Het bij ministriële regeling vastgestelde percentage	8,50%
(8): Kasgeldlimiet (6x7)	10.303

Uit de tabel blijkt dat de gemeente onder de vastgestelde normering voor de kasgeldlimiet blijft.

Renterisiconorm

De renterisiconorm heeft als doel om het renterisico bij herfinanciering van de langlopende leningen te beheersen. Hoe meer de aflossing van de schuld in de tijd wordt gespreid, hoe minder gevoelig de begroting wordt voor renteschokken bij herfinanciering. De renterisiconorm houdt in, dat de jaarlijks verplichte aflossingen en de renteherzieningen niet meer mogen bedragen dan 20% van het

begrotingstotaal.

Stap	Variabelen (bedragen x € 1.000)	2023	2024	2025	2026
1)	Renteherzieningen	0	0	0	0
2)	Aflossingen	7.100	8.449	10.000	10.000
3)	Renterisico (1+2)	7.100	8.449	10.000	10.000
4) = (4a x 4b/100)	Renterisiconorm	23.034	23.495	23.965	24.444
5a) = (4>3)	Ruimte onder renterisiconorm	15.934	15.046	13.965	14.444
5b) = (3>4)	Overschrijding renterisiconorm	0	0	0	0
Berekening	Renterisiconorm				
4a)	Begrotingstotaal	121.211	120.384	118.842	121.422
4b)	Percentage regeling	20%	20%	20%	20%

Uit de tabel blijkt dat de renterisiconorm in 2023 niet zal worden overschreden.

Derivaten

Derivaten worden in de markt onder meer afgesloten ter afdekking van renterisico's. De gemeente Overbetuwe maakt geen gebruik van derivaten.

Kredietrisico's

De gemeente loopt financieel risico omdat er leningen zijn verstrekt aan derden en omdat we garant staan voor derden. Voor de beheersing van het kredietrisico is inzicht in de verstrekte leningen en garantstellingen nodig. In de financiële verordening en het Treasurystatuut is bepaald dat uitzettingen en garanties alleen plaatsvinden, inzien zij een publieke taak dienen. Onze gemeente zal in het begrotingsjaar 2023 over een bedrag van € 9,3 miljoen aan uitgezette leningen per 1 januari 2023 kredietrisico lopen:

- Lening aan ondernemingscentrum De Schalm van € 912.177.
- Hypothecaire leningen verstrekt aan personeel van € 44.071 (betreffen restanten van de opgeheven regelingen).
- Lening aan Stimuleringsfonds Volkshuisvesting (SVn) van € 7,3 miljoen. Rente en aflossing zijn afhankelijk van het aantal Startersleningen. Het betreft revolverende fondsen; rente en aflossing worden aangewend voor nieuwe leningen.
- Lening aan De Vereniging tot instandhouding en Exploitatie van "Ons Dorpshuis" (de Hoendrik) van € 555.950.
- Overige leningen aan verenigingen, scholen en personeelsregelingen voor een totaalbedrag van totaal € 446.873.

In de afgelopen jaren hebben er op verstrekte leningen door de gemeente geen wanbetalingen plaatsgevonden. Ook voor 2023 wordt het kredietrisico op de uitgezette leningen laag geacht.

V. Bedrijfsvoering

Inleiding

In de paragraaf Bedrijfsvoering wordt ingegaan op de bedrijfsvoering disciplines personeel & organisatie, communicatie, informatiemanagement & informatiebeveiliging en planning & control.

Een goede en efficiënte bedrijfsvoering ondersteunt de gemeentelijke organisatie bij het doelmatig en effectief uitvoeren van gemeentelijke taken voor inwoners, bedrijven en instellingen en het bestuur. Het is een voorwaarde voor een goede dienstverlening aan onze inwoners, ondernemers en instellingen. Daarom werken we aan een moderne, duurzame en toekomstbestendige bedrijfsvoering, passend bij de veranderende samenleving en de behoeften van onze inwoners en gemeenschappen.

In 2023 zijn er belangrijke ontwikkelingen die invloed hebben op alle bedrijfsvoering disciplines, zoals de Omgevingswet, energietransitie, informatieveiligheid en de ingang van de rechtmatigheidsverantwoording van het college. Belangrijk beleidsdoel in de programmabegroting is het investeren in participatiecultuur. Dat vraagt van ons ook dat we aandacht geven aan de manier van werken met de raad, onze inwoners en ambtelijke organisatie.

Organisatie & Personeel

Organisatieontwikkeling

In 2023 geven we verder invulling aan de reeds in gang gezette organisatieontwikkeling. We hebben als organisatie een missie:

Gemeente Overbetuwe is een samenlevingsgerichte, communicatieve en betrouwbare gemeente. Ons streven is dan ook om een betrouwbare organisatie te zijn, gericht op mens en werk, die bewust een bijdrage levert aan de Overbetuwse samenleving. Een organisatie om trots op te zijn.

Onze missie geeft aan wie we willen zijn en waar we naar toe willen groeien. We werken naar deze missie toe door sturing op houding en gedrag en door sturing op resultaten.

Voor de sturing op houding en gedrag is participatiecultuur het uitgangspunt. We willen als gemeente inwoners beter betrekken, om aan te sluiten op de behoeften en ervaringen die er in onze samenleving zijn en zo een groter draagvlak voor beleid en besluiten creëren. Dit betekent iets voor gewenste vaardigheden, houding en gedrag van onze medewerkers. De kernwaarden van onze organisatie, eigenaarschap, resultaatgericht, zelfbewust en coöperatief, zijn daarbij leidend in ons handelen. Het jaar 2023 staat in het teken om onze medewerkers nog beter te faciliteren bij deze gewenste ontwikkeling. Hier werken we een integraal plan van aanpak voor uit.

Verder evalueren we begin 2023 de hoofdstructuur van de organisatie, waar we sinds 2020 mee werken, om te bezien of we de destijds beoogde doelen bereikt hebben.

Personeel

Strategische Personeels Planning (SPP)

De uitkomsten van het ingezette SPP-traject gaan we meenemen in het bovengenoemde integrale plan van aanpak. In 2023 ligt het accent op uitvoering geven aan de vastgestelde actiepunten. Dit met als doel onze medewerkers te faciliteren bij de gewenste ontwikkeling en onze formatie te optimaliseren zodat we onze maatschappelijke opgaven kunnen blijven realiseren.

Krappe arbeidsmarkt

De krapte op de arbeidsmarkt is ook voelbaar bij onze organisatie.

Diverse inspanningen (bijv. SPP-traject, optimalisatie arbeidsmarktcommunicatie, regionale samenwerking) blijven we verrichten om de effecten te minimaliseren. In het SPP-traject krijgt de krappe arbeidsmarkt specifiek aandacht. Ook is het een onderwerp in de concept VNG Arbeidsvoorwaardennota 2023. Bij de beantwoording van de motie Krapte op de arbeidsmarkt en vitale functies (aangenomen raadsvergadering 5 juli 2022) wordt de raad nader geïnformeerd over de inspanningen en risico's.

Functiewaardering

In de huidige krappe arbeidsmarkt is het van groot belang om aansluiting te houden bij de salarisinpassing van functies op de arbeidsmarkt. Gezien de organisatie- en arbeidsmarktontwikkelingen is de verwachting dat wij voor een aantal functies de functionele schaal hoger gaan waarderen/vaststellen. Voor deze ontwikkeling wordt vooralsnog een beroep gedaan op structureel € 250.000. Over de definitieve financiële effecten van dit functiewaarderingstraject rapporteren wij in de reguliere bestuursrapportages.

Thuiswerkvergoeding en -faciliteiten

In het CAO-akkoord 2022 en in onze organisatie zijn afspraken gemaakt over thuiswerken en de

facilitering daarvan. In de CAO en concept VNG Arbeidsvoorwaardennota 2023 zijn afspraken gemaakt over de thuiswerkvergoeding en in onze organisatie over thuiswerkfaciliteiten. De financiële effecten zijn opgenomen in de Kadernota 2023 en deze zijn voor de thuiswerkvergoeding indicatief € 84.600 structureel en voor thuiswerkfaciliteiten € 18.200 structureel.

Verlofharmonisatie en verlofsparen

In het CAO-akkoord zijn afspraken gemaakt over verlofharmonisatie en verlofsparen. In het najaar krijgen we inzicht in de eventuele (financiële) effecten die de verlofharmonisatie heeft voor de productieve uren vanaf 2023.

In de Wet en het CAO-akkoord zijn de afspraken over verlofsparen verruimd. In de toekomst kan dit een (langdurige) capaciteitsafname betekenen en tijdelijke vervanging van personeel. Het voorstel is de ontwikkeling van verlofsparen in 2022 tot 2025 te volgen. En eventuele niet te dekken extra personeelskosten te rapporteren in de bestuursrapportages.

(Preventief) verzuim

Verzuim heeft continue aandacht binnen het management. We willen nog meer inzetten op preventief verzuim en duurzame inzetbaarheid. In samenwerking met de nieuwe arbodienst, andere externe partijen, het management en P&O gaan we hieraan verder vormgeven.

In onderstaand overzicht is de ontwikkeling van het ziekteverzuim% (excl. zwangerschapsverlof) weergegeven.

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Norm Overbetuwe	4,0%	4,0%	4,0%	5,4%*	5,4%*	5,4%*
Werkelijk Overbetuwe	6,9%	6,8%	6,6%	6,6%	6,6%	8,9%**
Landelijke gemeente	5,4%	5,8%	5,8%	5,5%	5,8%	N.n.b.
Landelijk gemeenten 20.000 - 50.000 inwoners	5,3%	5,6%	5,4%	5,4%	5,8%	N.n.b.

* Norm bijgesteld op basis van de VNG-personeelsmonitor 2019

** Werkelijk t/m augustus 2022; het toegenomen verzuim bij onze organisatie sluit aan op de landelijke ontwikkelingen. Dit lijkt met name samen te hangen met verzuim als gevolg van Covid én een toenemende werkdruk in verband met extra werkzaamheden en openstaande vacatures.

Kaderstelling systematiek Personeelsbudget (P-budget)

De verwachting is dat we in de Kadernota of Begroting 2024 een terugkoppeling kunnen geven over de evaluatie van de systematiek van het P-budget. In verband met ontwikkelingen (w.o. Covid) is de evaluatie nog niet gerealiseerd. Over deze evaluatie is eerder gecommuniceerd in de Kadernota en Begroting 2022.

Ontwikkeling P-budget 2019 -2023

Onderstaand overzicht geeft inzicht in de financiële ontwikkeling van het P-budget vanaf 2019 t/m 2023. De ontwikkeling is excl. de personele middelen die voortvloeien uit het Uitvoeringsprogramma 18 maatregelen Sociaal Domein (Kadernota en Begroting 2022).

Jaar	2019	2020	2021	2022	2023
Totale omvang P-budget o.b.v. primaire begroting	23,6 *	26,4 */**	26,3 */**	26,8 */**/*	27,0*/**/*
Totale omvang P-budget o.b.v. aangepaste begroting	25,3	26,0	26,8**	27,1	N.n.b.
Werkelijke uitgaven P-budget	25,3	25,6	26,0	17,6****	N.n.b.

* 2019 t/m 2023: Is incl. 0,41 milj. formatie uitvoering belastingsamenwerking Lingewaard (deze wordt volledig terugbetaald door Lingewaard. En excl. budget uitvoering ICT samenwerking (0,6 milj.) door gemeente Lingewaard.

** 2020 t/m 2023: De stijging P-budget is vooral te verklaren door salaris- en premieontwikkeling die voortvloeien uit CAO-akkoorden en landelijke vastgestelde premieontwikkeling (bijv. pensioenpremie), de organisatieontwikkelingen en bestuurlijke ambities.

*** 2022 en 2023: inclusief taakstelling, investering in kwaliteit en premie- en salarisontwikkeling.

**** 2022: Uitgaven t/m augustus 2022.

Indicator	Realisatie 2019	Realisatie 2020	Realisatie 2021	Begroot 2022	Begroot 2023**	Bron
Formatie: aantal Fte per 1.000 inwoners	7,1	7,1	7,1	6,8*	6,7*	Interne bron
Bezetting: aantal Fte per 1.000 inwoners	6,2	6,2	6,4	6,3	6,3	Interne bron
Apparaatkosten: kosten per inwoner	631,7	634,0	641,5	649,5	655,7	Interne bron
Externe inhuur tlv P-budget	21%	19%	16%	13%	15%	Interne bron
Externe inhuur tlv P-budget incl overige budgetten	26%	23%	21%	17%	19%	Interne bron
Overhead: % van totale lasten	12%	12%	13%	14%	15%	Interne bron

*De beleidsindicatoren zijn exc. de formatie die voortvloeit uit het Uitvoeringsprogramma 2023-2026 en 18 maatregelen Sociaal Domein (Kadernota en Begroting 2022). Vertaling naar het P-budget moet nog plaatsvinden.

Communicatie

Participatiecultuur is een belangrijk thema in het coalitieprogramma 2023-2026. Door de inzet van de participatie- en communicatieadviseurs zal de organisatie hierbij worden ondersteund (zie programma 7).

In 2023 werken we daarnaast aan het verder verbeteren van (de toegang tot) diensten en producten voor inwoners en ondernemers. Zo vernieuwen we de website van gemeente Overbetuwe. We monitoren het gebruik ervan om op basis daarvan continu aanpassingen door te voeren. Daarbij spelen de digitale toegankelijkheidseisen voor overheden een belangrijke rol: deze zorgen ervoor dat onze website voor alle doelgroepen beter te gebruiken is.

Er komt ook een nieuwe site voor het Sociaal Team Overbetuwe. Deze site draagt eraan bij dat inwoners met al hun ondersteuningsvragen op één integraal toegangspitaal van het Sociaal Team Overbetuwe terecht kunnen. De informatie die zij zoeken, moet op de site snel en eenvoudig te vinden zijn.

Ook verbeteren we verder de (online) dienstverleningskanalen, door te analyseren hoe we nu de online toegang tot producten en diensten is geregeld en waar deze verbetering behoeven. Dit sluit onder meer aan op de (komst van) de Wet Modernisering Elektronisch Bestuurlijk Verkeer en de Europese Single Digital Gateway.

Tot slot gaan we aan de slag met het verbeteren van het proces van het afhandelen van informatie-aanvragen, meldingen en klachten, zoals WOO-verzoeken en Meldingen Openbare Ruimte.

Informatiemanagement en informatiebeveiliging

Werken met gegevens en procesmatig werken

Op het gebied van werken met beschikbare gegevens bouwen we verder op de in de afgelopen jaren reeds ingeslagen weg. We introduceren de rol van dataspecialist om onze data beter te kunnen beheren en de kwaliteit te borgen. Dit, in combinatie met een herinrichting van het databasebeheersysteem, zorgt voor een stevig fundament waarmee we toekomstbestendig zijn. Naast dit stukje techniek, is het ook van belang dat we afspraken maken over de architectuur van ons

informatielandschap en het eigenaarschap over de data. Ook dit pakken we in 2023 op, samen met de aanbesteding van onze gegevensmakelaar. Tot slot starten we in 2023 met de gefaseerde invoer van een digitaal platform waarmee we op een veilige en archiefwaardige manier kunnen samenwerken met inwoners, ondernemers en andere externe partijen.

Optimale bedrijfsvoering door middel van ICT

De nieuwe ICT-infrastructuur die eind 2022 opgeleverd wordt, levert ons meer stabiliteit, continuïteit, informatieveiligheid en efficiency op. In 2023 zullen we dit verder uitrollen en optimaliseren en daarnaast verdergaand gebruik maken van Office365 zoals OneDrive. In 2023 vindt de implementatie van het nieuwe financieel systeem plaats, inclusief een herinrichting van de processen, waarna dit in 2024 in gebruik kan worden genomen. Dit zorgt voor meer grip op en efficiency van onze financiële processen. Tot slot starten we met het organisatiebreed mogelijk maken van een gekwalificeerde elektronische handtekening voor medewerkers en op den duur ook voor inwoners en ondernemers.

Informatieveiligheid

Informatieveiligheid staat bij ons hoog in het vaandel. Onze bedrijfsvoering is voor een belangrijk deel afhankelijk van de beschikbaarheid en betrouwbaarheid van informatie en vanwege de vertrouwelijkheid van data is goede gegevensbescherming nodig om de privacy te waarborgen. Naast de bestaande kaders van het Informatiebeveiligingsbeleid en de verdere opvolging van de bevindingen uit het Auditrapport van de Rekenkamercommissie, zullen ook nieuwe ontwikkelingen aandacht krijgen. Deze zullen zich voornamelijk richten op het inzichtelijk maken en regelmatig testen van het niveau van beveiliging, het efficiënt beheersen van gebruikers en hun autorisaties in onze systemen, en het bevorderen van een informatieveilige cultuur bij alle medewerkers.

Overige ontwikkelingen

Een belangrijke autonome ontwikkeling die we hier nog willen benoemen is de invoering van de Wet Open Overheid. De wet bevat een inspanningsverplichting voor bestuursorganen om bij de uitvoering van hun taak uit eigen beweging documenten actief openbaar te maken. De verplichtingen op grond van deze wet gaan gefaseerd in werking. Daarbij gaat het in ieder geval om informatie over het beleid, inclusief de voorbereiding, uitvoering, naleving, handhaving en evaluatie. Deze informatie moet duurzaam en toegankelijk worden gearhiveerd en gemakkelijk gevonden en geraadpleegd kunnen worden. Een multi-disciplinaire projectgroep begeleidt de invoering van de WOO in onze organisatie.

Planning & control

De organisatie gaat vanaf 2023 haar planning en control versterken door het verder ontwikkelen van stuurinformatie en het rapporteren van bijzonderheden. Bij het opstellen van de managementrapportages gaan we steeds meer gebruik maken van data. In het eerste kwartaal 2023 staat de evaluatie van het stuurmodel gepland met de auditcommissie.

Voor het verslagjaar 2023 is de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording van het college gepland. Dit houdt in dat het college van Burgemeester en Wethouders verantwoordelijk is voor rechtmatigheid binnen de organisatie, waar in het verleden de accountant hierover een oordeel over vormde en een verslag over uitbracht. In 2023 bereidt de gemeente deze verantwoording voor door een goede organisatie van interne controle. Doel is met een bepaalde mate van zekerheid vast te stellen dat de financiële handelingen hebben plaatsgevonden binnen de kaders van wet- en regelgeving.

Inkoop en contractmanagement

We richten ons op de wettelijke verplichte taken, advisering aan de organisatie. Zoals o.a. de inkooptrajecten t.b.v. de realisatie van het Multifunctioneel sportcentrum Elst en diverse IT applicaties.

De professionalisering van de inkoopfunctie, waaronder contractmanagement wordt doorgezet. Specifiek geven we aandacht voor de vastlegging van aanbestedingen en bijbehorende contracten om een bijdrage te leveren aan de rechtmatigheidsverantwoording op het gebied van aanbestedingen.

Aanvullend adviseren wij hoe we met onze aanbestedingen een bijdrage leveren aan de

gemeentelijke doelstellingen op het gebied van duurzaamheid, Social Return en lokaal ondernemerschap.

VI. Verbonden partijen

Inleiding

1. Inleiding

Op grond van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV), titel 2.3., artikel 15, dient de gemeente in de begroting aandacht te besteden aan derde rechtspersonen, waarmee de gemeente een bestuurlijke en financiële band heeft. Er zijn immers bestuurlijke, beleidsmatige en/of financiële belangen en risico's, die uit gemeenschappelijke regelingen, deelnemingen in NV's, stichtingen of verenigingen of andere overeenkomsten kunnen voortvloeien. Om te spreken van een verbonden partij, dient de gemeente zowel een bestuurlijk als een financieel belang in de betreffende partij te hebben.

De paragraaf verbonden partijen dient tenminste te bevatten:

1. de visie op verbonden partijen in relatie tot de realisatie van de doelstellingen die zijn opgenomen in de begroting;
2. de beleidsvoornemens omtrent verbonden partijen;
3. de lijst van verbonden partijen.

2. Bestuurlijk belang

Onder bestuurlijk belang wordt verstaan: een zetel in het bestuur van een bestuurlijke participatie of het hebben van stemrecht. Het uitoefenen van bestuurlijke invloed op het bestuur van een bestuurlijk verbonden organisatie door de gemeente is er op gericht het publieke belang te dienen. In het nastreven van het publieke belang dient de reden gelegen te zijn van het aangaan van een relatie met een derde rechtspersoon.

3. Financieel belang

Alleen een bestuurlijk belang maakt een partij nog geen zogenaamde verbonden partij, daarvoor is ook een financieel belang vereist. Onder financieel belang worden niet alleen eigendomsrechten, zoals die voortvloeien uit het bezit van aandelen begrepen, maar ook constructies als het verstrekken van leningen, het verlenen van subsidies en het stellen van garanties.

4. Beleid verbonden partijen

In de "Nota verbonden partijen" is een dwingend kader opgenomen voor de oprichting van en de deelneming in een publiekrechtelijke of privaatrechtelijke organisatie, maar ook voor de gemeentelijke vertegenwoordiging in deze organisaties. Bovendien geeft deze nota aan op welke wijze de interne controle, verantwoording en het toezicht met betrekking tot de verbonden partijen is geregeld. Het doel hiervan is de gemeenteraad inzicht te geven over de mate waarin de beoogde doelstellingen binnen de verbonden partijen worden gerealiseerd over goede borging van het publieke geld dat in de verbonden partijen omgaat en over adequate beheersing van de eventuele risico's. Het gaat niet alleen om het bereiken van doelstellingen van de verbonden partijen zelf, maar ook om het bereiken van de doelstellingen die de gemeente met deelname in de verbonden partij heeft beoogd. Zowel financieel als inhoudelijke prestatieafspraken.

Financieel overzicht

Nr	Cat	Verbonden partij	Bijdrage (bedragen x € 1.000)	2023	Eigen vermogen 1 jan 31 dec	Vreemd vermogen 1 jan 31 dec	
Gemeenschappelijke regelingen							
1	A	Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland Midden (VGGM)	4.320	6.822	6.255	48.910	46.753
		Veilig Thuis	334	725	350	1.606	2.154
2	A	Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA)	992	807	797	4.590	4.502
3	A	Park Lingezegen	267	5.217	5.016	0	0
4	B	Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Sociaal Domein (MGR)	4.044	724	699	5.233	3.287 *
5	B	Samenwerkingsverband Euregio Rijn/Waal	12	1.763	1.750	3.395	3.338 *
6	B	Recreatieschap Overbetuwe	0	0	0	0	0 *
7	B	BVO Doelgroepenvervoer Regio Arnhem Nijmegen	2.179	0	0	10.250	10.750
8	B	GR Regio Arnhem Nijmegen (Groene Metropoolregio)	419	100	100	1.741	1763
Vennootschappen en coöperaties							
9a	A	Commandiet Westeraam BV	0	0	0	0	0
10	A	Ondernemerscentrum De Schalm BV	0	870	826	1.100	1.183 *
11	B	Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)	0	5.097.000	5.062.000	155.262.000	143.995.000 *
12	B	Vitens NV	0	559.200	600.300	1.340.100	1.387.800 *
Stichtingen en Verenigingen							
13	B	St. Samenwerkingsverband Glasvezelnetwerk (SSGA)	4	0	0	3.619	3.386 *
Totale bijdrage verbonden partijen			12.571				
* De omvang van het eigen- en vreemd vermogen is gebaseerd op de jaarstukken 2021.							

VP Gemeenschappelijke regelingen

VP 01. Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden (VGGM)

Verbonden partijen begroting 2023

1. Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden (VGGM)

VGGM:

Voor alle taakvelden geldt dat er geen relevante ontwikkelingen te melden zijn (going concern)

Veilig Thuis:

Er zijn geen relevante ontwikkelingen te melden (going concern)

Doelstelling/openbaar belang

Draagt zorg voor de wettelijke gemeentelijke taken op het gebied van openbare gezondheidszorg, jeugdgezondheidszorg, preventie, veilig thuis, epidemiologie, hulpverlening op het gebied van de brandweer, geneeskundige hulpverlening bij rampen, ambulancehulpverlening, bevolkingszorg, GGD en de meldkamerfunctie van brandweer en ambulancedienst.

Bestuurlijk belang	AB: - Burgemeester R.P. Hoytink-Roubos (plv. locoburgemeester) - Wethouder C. Teunissen (geen plv.) DB: Burgemeester gemeente Lingewaard (wisselend met gemeente Overbetuwe)
Deelnemende partijen	15 regiogemeenten: Arnhem, Barneveld, Doesburg, Duiven, Ede, Lingewaard, Nijkerk, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Scherpenzeel, Wageningen, Westervoort en Zevenaar
Risico's	Groot. De algemene bedrijfsreserve (ABR) wordt gebruikt om exploitatieoverschotten en verliezen te compenseren en de risicoparagraaf af te dekken. Aangezien deze partij zelf geen verdere mogelijkheden heeft om nadelige exploitatiesaldi op te vangen komen eventuele hogere tekorten geheel voor rekening van de deelnemende gemeenten.
Programma	Duurzame en gezonde samenleving, Leefbare en bereikbare samenleving, Inclusieve en participatiesamenleving.

VP 02. Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA)

Verbonden partijen begroting 2023

2. Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA)

Geen relevante ontwikkelingen

Doelstelling/openbaar belang	De regeling is ingesteld ter gemeenschappelijke behartiging van de belangen van de deelnemers ter zake van vergunningverlening, toezicht en handhaving in het kader van het omgevingsrecht. Onder de belangen van de deelnemers wordt tevens begrepen het belang van een goede samenwerking tussen de omgevingsdiensten in Gelderland.
Bestuurlijk belang	AB: Wethouder A.T.L. van den Dam (plv. D.E.W. Horsthuis-Tangelder)

Deelnemende partijen	Provincie Gelderland en 10 regiogemeenten: Arnhem, Doesburg, Duiven, Lingewaard, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Westervoort en Zevenaar.
Risico's	Risico is in principe beperkt tot de verstrekte bijdrage. Eventuele bedrijfsrisico's worden gedragen naar rato van inbreng van taken en verantwoordelijkheden zoals beschreven in het bedrijfsplan van ODRA.
Programma	Duurzame en gezonde samenleving

VP 03. Parkorganisatie (Park Lingezen)

Verbonden partijen begroting 2023

3. Parkorganisatie (Park Lingezen)	
Geen relevante ontwikkelingen	
Doelstelling/openbaar belang	De realisatie en coördinatie van het beheer Park Lingezen
Bestuurlijk belang	AB: Wethouder W.H. Hol (plv. Wethouder D.E.W. Horsthuis-Tangelder) DB: Wethouder W.H. Hol
Deelnemende partijen	Gemeenten Arnhem, Lingewaard, Nijmegen en Overbetuwe
Risico's	n.v.t.
Programma	Leefbare en bereikbare samenleving

VP 04. Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Sociaal Domein regio Centraal Gelderland te Arnhem

Verbonden partijen begroting 2023

4. Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Sociaal Domein regio Centraal Gelderland te Arnhem

Geen relevante ontwikkelingen	
Doelstelling/openbaar belang	Het samenwerkingsverband behartigt de belangen van de deelnemers binnen het sociaal domein op het gebied van: - inkoop van dienstverlening dan wel goederen binnen het sociaal domein; - de Leerplichtwet 1969 en de RMC-functie; - de dienstverlening aan werkgevers in relatie tot het plaatsen van de doelgroepen waarvoor zij een re-integratieverantwoordelijkheid hebben; - het formele werkgeverschap voor medewerkers met een arbeidsovereenkomst in het kader van de Wet sociale werkvoorziening.
Bestuurlijk belang	AB: Wethouder A.T.L. van den Dam (plv. Wethouder C. B. A. Teunissen).
Deelnemende partijen	De 11 regio- gemeenten: Arnhem, Doesburg, Duiven, Lingewaard, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Wageningen, Westervoort en Zevenaar (Zevenaar na fusie met Rijnwaarden tot 1 gemeente).
Risico's	Risico beperkt zich tot de betaalde bijdrage. Risico is uittredende gemeenten uit de GR. Frictiekosten worden toegerekend aan de uittredende partij, maar de verdeling t.a.v. overhead zal verhogen.
Programma	Inclusieve en participatiesamenleving, Werkende en lerende samenleving

VP 05. Samenwerkingsverband Euregio Rijn-Waal

Verbonden partijen begroting 2023

5. Samenwerkingsverband Euregio Rijn-Waal

Er zijn geen grote wijzigingen voor de verbonden partij Euregio Rijn-Waal te verwachten.

Doelstelling/openbaar belang	Bevordering van de regionale grensoverschrijdende samenwerking
Bestuurlijk belang	Euregioraad: 1. Burgemeester R.P. Hoytink-Roubos 2. Raadslid: H. van der Heijden 3. Raadslid: G. Maaijen Plaatsvervangers Euregioraad: 1. Wethouder D.E.W. Horsthuis - Tangelder 2. Raadslid: Janita Hanekmap-Janssen 3. Raadslid: Dia Vennis
Deelnemende partijen	De Euregio Rijn-Waal is een Nederlands-Duits openbaar lichaam, gevestigd in Kleve, waarbij ca. 55 gemeenten en regionale overheden zijn aangesloten.
Risico's	Gering
Programma	Algemeen Bestuur

VP 06. Recreatieschap Over-Betuwe

Verbonden partijen begroting 2023

6. Recreatieschap Over-Betuwe	
Geen relevante ontwikkelingen	
Doelstelling/openbaar belang	De belangen van de deelnemende gemeenten ten aanzien van openluchtrecreatie en het toerisme, het landschapsschoon en de natuurbescherming, voor zover het de behartiging van de belangen van de openluchtrecreatie betreft, op bovenlokaal niveau.
Bestuurlijk belang	AB: Wethouder D.E.W. Horsthuis- Tangelder (plv. wethouder A.H. Post), wethouder A.H. Post (plv. wethouder D.E.W. Horsthuis-Tangelder)
Deelnemende partijen	Gemeenten Arnhem, Lingewaard en Overbetuwe.
Risico's	Gering Het Recreatieschap Over-Betuwe is één van de drie aandeelhouders van de B.V. Recreatie-maatschappij Rivierengebied. In het geval deze BV niet meer aan haar verplichtingen kan voldoen, gaat ze (uiteindelijk) zonder verdere verplichtingen van de aandeelhouders failliet.
Programma	Leefbare en bereikbare samenleving

VP 07. Vervoersorganisatie Arnhem Nijmegen (VAN)

Verbonden partijen begroting 2023

7. Bedrijfsvoeringsorganisatie Vervoersorganisatie Arnhem Nijmegen (BVO-VAN, voorheen DRAN)

Binnen de BVO DRAN is de ambitie afgesproken dat er binnen het doelgroepenvervoer uiterlijk 1 januari 2028 sprake is van 100% zero emissie. In 2023 dienen de vervoerders hiervoor concrete infaseringsplannen te presenteren. Mede op basis hiervan wordt medio 2023 besloten of de huidige contracten worden verlengd.

Door de ontwikkeling van de brandstofprijzen en de verwachte inflatie zal sprake zijn van een forse indexatie voor 2023. Dit risico wordt opgenomen in de risicoparaagraaf van de begroting.

Doelstelling/openbaar belang	De samenwerking heeft als doel het aanvullend openbaar vervoer het leerlingenvervoer en het gemeentelijk maatwerkvervoer slimmer, efficiënter en klantvriendelijker te organiseren en beter af te stemmen op de mogelijkheden van de inwoners.
Bestuurlijk belang	Bestuur: Wethouder W.H. Hol (plv. Wethouder C.B.A. Teunissen)
Deelnemende partijen	18 regiogemeenten: Arnhem, Berg en Dal, Beuningen, Doesburg, Druten, Duiven, Heumen, Lingewaard, Montferland, Mook en Middelaar, Nijmegen, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Westervoort, Wijchen en Zevenaar
Risico's	Normaal. De BVO heeft geen eigen vermogen. Tekorten komen voor rekening van de deelnemende gemeenten.
Programma	Inclusieve en participatiesamenleving, Werkende en lerende samenleving

VP 08. Gemeenschappelijke regeling Regio Arnhem Nijmegen (Groene metropoolregio).

Verbonden partijen begroting 2023

8. Gemeenschappelijke regeling Regio Arnhem Nijmegen (Groene metropoolregio).

Aan de hand van de Regionale agenda wordt gewerkt aan de vijf opgaven: Groene Groeiregio, Verbonden Regio, Productieve Regio, Circulaire regio en Ontspannen regio.

Doelstelling/openbaar belang	Onze opgaven bevinden zich vooral op ruimtelijke ontwikkeling (waaronder wonen, landschap, verkeer en mobiliteit) en sociaaleconomische ontwikkeling (waaronder werkgelegenheid, bedrijvigheid, recreatie, toerisme en cultuur). Binnen de regio en richting Den Haag en Brussel profileren we ons als dé Groene Metropoolregio van Nederland en als (inter)nationale circulaire topregio 2050.
------------------------------	---

Bestuurlijk belang	Lid AB: Burgemeester R. P. Hoytink-Roubos (plv wethouder A.T.L. van den Dam). De benoeming van de overige collegeleden binnen de Bestuurlijk Opgaven Teams moet nog plaatsvinden.
Deelnemende partijen	18 regio- gemeenten: Arnhem, Beuningen, Berg en Dal, Doesburg, Druten, Duiven, Heumen, Lingewaard, Montferland, Mook en Middelaar, Nijmegen, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Westervoort, Wijchen, Zevenaar
Risico's	Indien bij de jaarrekening een tekort ontstaat, passen de deelnemende gemeenten het tekort bij. De verdeling van het tekort vindt plaats op overeenkomstige wijze als beschreven bij het bepalen van de inwonerbijdrage.
Programma	Algemeen bestuur

VP Vennootschappen en coöperaties

VP 09a. Commandiet Westeraam B.V. te Elst

Verbonden partijen begroting 2023

9a. Commandiet Westeraam B.V. te Elst	
Aangezien de Commandiet in 2022 wordt geliquideerd, zijn er geen relevante ontwikkelingen voor 2023 voorzien.	
Doelstelling/openbaar belang	Als commanditaire vennoot deelnemen in de commanditaire vennootschap GEM Westeraam Elst C.V. Via de Commandiet neemt de gemeente voor 48 % deel in de inbreng van de commanditaire vennoten.
Bestuurlijk belang	Wethouder R. van den Dam vertegenwoordigt de gemeente als aandeelhouder Stemrecht tijdens de Algemene Vergadering van Aandeelhouders Directeur: Peter Breukers De directeur van de Commandiet tekent de jaarstukken van de GEM De ingelegde aandelenkapitalen in de GEM Westeraam Elst CV (€ 217.815) en de GEM Westeraam Beheer BV (€ 10.892) zijn inmiddels aan de gemeente teruggestort .
Deelnemende partijen	Gemeente Overbetuwe

Risico's	Geen risico meer.
Programma	Leefbare en bereikbare samenleving

VP 10. Ondernemerscentrum De Schalm B.V. te Andelst/Valburg

Verbonden partijen begroting 2023

10. Ondernemerscentrum De Schalm B.V. te Andelst/Valburg	
In januari 2022 heeft het college het besluit genomen om te starten met de verkoop van het bedrijvencentrum de Schalm (zie raadsinformatiememo 2021-014074). De directie van de Schalm BV is in een bijzondere AVA gevraagd dit proces in gang te zetten.	
Doelstelling/openbaar belang	Het bevorderen van het ontstaan en de groei van zelfstandige, startende, doorstartende en bestaande bedrijven in Midden-Gelderland waardoor een bijdrage wordt geleverd aan de economische ontwikkeling in dit gebied
Bestuurlijk belang	Wethouder A.T.L. van den Dam, vertegenwoordigt de gemeente als aandeelhouder. Stemrecht tijdens de Algemene Vergadering van Aandeelhouders. Commissaris: door het college aangestelde externe commissaris: de heer P. Waterman
Deelnemende partijen	Gemeente Overbetuwe
Risico's	Groot, omdat de gemeente Overbetuwe 100% aandeelhouder is
Programma	Leefbare en bereikbare samenleving
Dividend	€ 40.000

VP 11. Bank Nederlandse Gemeenten N.V. te Den Haag

Verbonden partijen begroting 2023

11. Bank Nederlandse Gemeenten N.V. te Den Haag	
Er zijn geen relevante ontwikkelingen aangegeven door de BNG voor de periode tot en met 2023, die aanleiding zouden kunnen geven het aandeelhouderschap in de BNG te heroverwegen.	

Doelstelling/openbaar belang	Uitoefening van het bedrijf van bankier ten dienste van overheden door onder andere het aantrekken en uitzetten van gelden, het op andere wijze verlenen van kredieten, het stellen van garanties, het verzorgen van het betalingsverkeer, het verrichten van valutatransacties, het adviseren en bemiddelen bij de uitgifte van en de handel in effecten, het bewaren, beheren en administreren van effecten en andere vermogensbestanddelen ten behoeve van derden, alsmede het oprichten van en deelnemen in andere ondernemingen en/of rechtspersonen, wier doel in verband staat met of bevorderlijk is voor het hiervoor gestelde.
Bestuurlijk belang	Wethouder A.T.L. van den Dam vertegenwoordigt de gemeente als aandeelhouder. Stemrecht tijdens de Algemene Vergadering van Aandeelhouders De gemeente heeft zeggenschap in de BNG via het aandelenbelang van de gemeente in BNG, een stem per aandeel van EUR 2,50 nominaal. Dit is 0,04% van het totaal aantal uitstaande aandelen.
Deelnemende partijen	De Staat is houder van de helft van de aandelen. De andere helft is in handen van 11 provincies, 1 hoogheemraadschap en gemeenten.
Risico's	Beperkt. Risico beperkt tot de nominale inleg van € 54.405 (21.762 aandelen)
Programma	Algemene dekkingsmiddelen
Dividend	€ 49.617

VP 12. Vitens N.V. te Zwolle

Verbonden partijen begroting 2023

12. Vitens N.V. te Zwolle	
Geen relevante ontwikkelingen.	
Doelstelling/openbaar belang	Het verzorgen van de drinkwatervoorziening
Bestuurlijk belang	Wethouder A.T.L. van den Dam vertegenwoordigt de gemeente als aandeelhouder. Stemrecht tijdens de Algemene Vergadering van Aandeelhouders
Deelnemende partijen	107 gemeenten en 3 provincies
Risico's	Beperkt. Risico beperkt tot het belang in aandelen (€ 34.717)
Programma	Algemene dekkingsmiddelen

Dividend	€ 0
----------	-----

VP Stichtingen en verenigingen

VP 13. Stichting Samenwerkingsverband Glasvezelnetwerk Arnhem (SSGA)

Verbonden partijen begroting 2023

13. Stichting Samenwerkingsverband Glasvezelnetwerk Arnhem (SSGA)

Er zijn geen relevante ontwikkelingen.

Doelstelling/openbaar belang	Een toegang tot SSGA is nodig om een robuuste en toekomstgerichte ICT-beheerorganisatie te verkrijgen door deze centraal te positioneren. Het beoogd effect is een verhoogde continuïteit van de informatievoorziening en (digitale) dienstverlening en mogelijkheid tot innovatie(ve) producten.
Bestuurlijk belang	Teammanager Informatie en Ondersteuning
Deelnemende partijen	27 deelnemers zoals gemeenten, scholen en andere non-profit organisaties
Risico's	Risico is nihil.
Programma	Reguliere werkzaamheden

VII. Grondbeleid

Inleiding

In deze Paragraaf Grondbeleid wordt een beknopte toelichting gegeven op het te voeren grondbeleid van 2023 tot en met 2026.

Het gemeentelijk grondbeleid

In februari 2018 is door de raad de Nota Visie op Grondbeleid 2018 vastgesteld. In deze nota zijn de (on-)mogelijkheden, risico's en keuzen inzake het gemeentelijk grondbeleid beschreven en is aangegeven hoe dit beleid als sturingsmiddel en instrument bruikbaar is.

Met de vaststelling van deze nota ligt het accent op facilitair grondbeleid, dat wil zeggen dat initiatieven tot ruimtelijke ontwikkelingen in hoofdzaak aan ontwikkelende partijen worden overgelaten en de gemeente zelf in beperkte mate opereert op de grondmarkt. De gemeente heeft daarbij een regisserende en (aan)sturende rol. Parallel aan de herziene Omgevingsvisie wordt er een geactualiseerde nota opgesteld die in 2023 voor vaststelling aan de gemeenteraad wordt aangeboden.

Verlies- en winstneming

Als uit de exploitatieopzet blijkt dat een verlies op een complex ontstaat, wordt hiervoor een voorziening getroffen.

Bij winstgevend complexen dient, voor zover gronden zijn verkocht en opbrengsten zijn gerealiseerd, tussentijds naar rato van de voortgang van de grondexploitatie winst genomen te worden. Dit zal jaarlijks worden beoordeeld bij de actualisatie van de grondexploitaties.

De te verwachten resultaten van de lopende actieve complexen

Aanpassing ten opzichte van de actualisatie grondexploitaties 2022:

Elst Centraal Oost (Rijnstate): conform de tweede bestuursrapportage zijn de kosten voor dit project (Elst Centraal Oost) gestegen met € 256.000. Het gaat hierbij om een bedrag van € 211.719 en € 44.625. De € 44.625 betreft prijsindexering inclusief de extreme kostenstijgingen in 2022. Het bedrag € 211.719 betreft de kosten van extra uitgevoerde werkzaamheden die vooraf niet waren voorzien zoals het uitvoeren van een bodemsanering, het aanbrengen van een tijdelijke asfaltweg voor een betere en veilige bereikbaarheid tijdens de bouwwerkzaamheden en het invullen van extra wensen van Stichting Gehandicaptenplatform Overbetuwe.

In 2023 zijn de volgende actieve grondcomplexen in exploitatie.

Complex (bedragen x € 1.000)	Resultaat GREX	Eindwaarde per
Woningbouwcomplexen		
Elst Centraal (stationsplein West)	748 N	31-12-2023
<i>subtotaal</i>	748 N	
Bedrijvencomplexen		
De Merm Oost Elst	641 N	31-12-2026
Elst Centraal Oost (Rijnstate)	388 N	31-12-2024
<i>subtotaal</i>	1.029 N	
Totaal	1.777 N	
Voor de complexen met een nadelig saldo is een voorziening gevormd van ruim € 1,78 miljoen. Dit is exclusief de grondexploitaties die in 2022 worden afgesloten (Elst Zuid, Heteren Centrum, Spoorallee en De Merm Elst). Inclusief deze projecten is de voorziening € 3,62 miljoen.		

Faciliterende grondcomplexen

Naast de bovengenoemde actieve grondcomplexen zijn er ook faciliterende grondcomplexen. Bij deze faciliterende grondcomplexen maakt de gemeente ontwikkelaars/grondeigenaren het mogelijk hun gronden te exploiteren. Gemeentelijke kosten verbonden aan de desbetreffende grondexploitatie worden op de ontwikkelaar/grondeigenaar verhaald. De gemeente koopt dus zelf geen grond aan. De gemeente beperkt zich tot de wettelijke publieke taak. Deze taak bestaat vooral uit het begeleiden van de planvorming voorafgaand en tijdens de bestemmingsplanprocedure (inspraak en vaststellen van het bestemmingsplan) en toezicht op aanpassing openbare voorzieningen en eventueel overdracht openbaar gebied. Bij de voorbereiding tot realisatie van deze projecten worden de volgende overeenkomsten gebruikt:

- **Intentieovereenkomst:** hierin worden afspraken gemaakt over de rolverdeling en kosten om de maatschappelijke, financiële en ruimtelijke haalbaarheid van het plan te toetsen.
- **Exploitatieovereenkomst:** hierin worden naast financiële afspraken ook afspraken gemaakt over het woningbouwprogramma, inrichtingsplannen en de bestemmingsplanmedewerking.

Risico's grondexploitatie

De risico's die de gemeente Overbetuwe loopt met de langjarige uitvoering van de grondexploitatie zijn:

- Organisatorische risico's:
 - Nagekomen kosten bij de in het verleden afgesloten complexen
 - Het niet (volledig) toekennen van subsidies
 - Invoering van de vennootschapsbelasting
- Projectrisico's:
 - Archeologie
 - Bodemverontreiniging
 - Onvoldoende ruimte voor de dekking van algemene en rentekosten
- Verhaalrisico's:
 - Het niet volledig kunnen verhalen van kosten bij ontwikkelaars
- Risico's op gebied van wet en regelgeving.
 - Wijzingen in regelgeving door Europese, Rijks en Provinciale beleid die de voortgang van de projecten kunnen beperken. (o.a. het stikstofbesluit)
- Economische risico's:
 - Nadelige economische conjunctuur. Dit heeft vooral consequenties voor het tempo van gronduitgifte (bij zowel woningbouwgronden als bedrijventerreinen), leidend tot (extra) rentekosten.

De actieve (grond)complexen worden geheel voor rekening en risico van de gemeente uitgevoerd. Om betreffende risico te kunnen dekken is gemeentelijke weerstandscapaciteit noodzakelijk. De weerstandscapaciteit is een financiële buffer om tegenvallers op te vangen op een zodanige wijze, dat het voorzieningenniveau ongewijzigd kan worden gehandhaafd. Door aandacht te besteden aan het weerstandsvermogen voor grondcomplexen en ruimtelijke projecten kan worden voorkomen dat elke financiële tegenvaller aanleiding zal zijn tot bezuinigingen.

De gewogen risicobedragen per 1-1-2023 van de actieve grondcomplexen over de periode 2023 - 2026 zijn opgenomen in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing in de programmabegroting. Het totale gewogen bedrag van de risico's van de grondcomplexen bedraagt ca. **€ 740.000**. Dit is exclusief de grondexploitaties die in 2022 worden afgesloten (Elst Zuid, Heteren Centrum, Spoorallee en De Merm Elst). Inclusief deze projecten is het bedrag gelijk aan € 1.013.000.

Grondcomplexen

In de jaren 2023 t/m 2026 wordt gewerkt aan de realisatie van onderstaande grondcomplexen.

Complex	Kern	Programma - nog te realiseren	looptijd
Actieve woningbouw complexen in exploitatie			
Elst Centraal (stationsplein West)	Elst	2 woningen	t/m 2023
Centrumplan Heteren	Heteren	65 woningen	t/m 2023
Actieve bedrijven complexen in exploitatie			
De Merm - Elst	Elst	Verkoop laatste kavels 2,0 ha	t/m 2023
De Merm Oost - Elst	Elst	Verkoop 2,4 ha	t/m 2025
Elst Centraal Oost (Rijnstate)	Elst	Ziekenhuis - bedrijfskavels	t/m 2024
Elst Centraal Woongaard	Elst	Multifunctioneel Sportcentrum - Onderwijs	t/m 2024
Nog in exploitatie te nemen actieve woningbouw complexen			
Driel - Zuid Oost	Driel	ca. 110 woningen	nader te bepalen
Herontwikkeling Land van Tap	Elst	nader te bepalen	nader te bepalen
Passieve woningbouw complexen			
Virehof (Baltussenweg)	Driel	41 woningen	t/m 2023
Schubertstraat-Brahmstraat - Elst	Elst	8 woningen	t/m 2023
Beethovenstraat	Elst	12 woningen	nader te bepalen
Rijzenburg - Elst	Elst	21 woningen	t/m 2023
Klooster - (Elst centraal)	Elst	ca. 48 woningen	nader te bepalen
De Pas - Elst	Elst	350 woningen	nader te bepalen
Tuyn van de Limes	Herveld	59 woningen	nader te bepalen
Grintpad	Herveld	17 woningen	t/m 2023
Hoofdstraat Herveld SSZ	Herveld	35 zorgappartementen	t/m 2023
Hoge Hof	Herveld	42 woningen	nader te bepalen
Liefkenshoek	Heteren	23 woningen	nader te bepalen
Plein	Heteren	39 woningen	nader te bepalen
NIOO terrein	Heteren	ca. 26 woningen	nader te bepalen
Julianaweg-Flessenstraat	Heteren	54 woningen	nader te bepalen
Hoge Wei fase 2 Oosterhout	Oosterhout	ca. 44 woningen	nader te bepalen
Danenberg Flanken	Slijk Ewijk	26 woningen	nader te bepalen
Molenzicht, fase 2	Valburg	71 woningen	nader te bepalen
Zetten Zuid, fase 1	Zetten	27 woningen	nader te bepalen
Veldzicht	Zetten	45 woningen	nader te bepalen
Passieve bedrijvencomplexen			
Park 15	Oosterhout	ontwikkeling 85 ha. Bedrijventerrein	nader te bepalen

Aamse Poort Noord - Elst	Elst	nader te bepalen	nader te bepalen
--------------------------	------	------------------	------------------

FINANCIËLE BEGROTING

I. Financiële gevolgen bestaand en nieuw beleid

Financiële gevolgen bestaand en nieuw beleid

In onderstaande tabel is per programma aangegeven wat de nagekomen financiële mutaties zijn ten opzichte van de Kadernota 2023.

(bedragen x € 1.000) (lasten = + en baten = -)	2023	2024	2025	2026
Saldi Kadernota 2023	-2.679	-3.178	-4.959	-454
Mutaties 1. Duurzame en gezonde samenleving				
- UP: Verlaging leges inventariseren t.b.v. duurzaamheid (TV 7.4)	10	0	0	0
- UP: Welstandsbeleid opstellen (TV 7.4)	65	0	0	0
- UP: Gezondheid i.r.t. windturbineparken onderzoeken (TV 7.4)	15	0	0	0
- UP: Omgevingsvisie actualiseren (TV 7.4)	100	0	0	0
- UP: Grondstoffenbeleidsplan opstellen en vaststellen (TV 7.4)	0	30	0	0
- UP: Scenario's circulair ambachtscentrum nader onderzoeken (TV 7.4)	75	75	0	0
- UP: Zwembad Zetten onderzoekskosten (TV 5.2)	35	0	0	0
- UP: Onderzoek capaciteit binnensport (TV 5.2)	30	0	0	0
- UP: Begeleiding traject Vitale Sportparken Driel & Heteren (TV 5.2)	30	0	0	0
- UP: Sportieve ingrepen Openb. R. (w.o. Calisthenicsvelden beweegroutes) (TV 5.2)	50	50	50	50
- UP: Publieke Gezondh.beleid volw./sen. n.a.v. te ontw. beleidsn. (TV 7.1)	15	15	15	15
- UP: Coördinatie op uitvoering lokaal Preventieakk. en Sportakk. (TV 7.1)	50	50	0	0
- Hogere bijdrage VGGM (TV 7.1)	42	42	42	42
Mutaties 2. Leefbare en bereikbare samenleving				
- UP: Onderzoek realisatie flexwoningen (TV 8.3)	100	0	0	0
- UP: Woonadviseur (TV 8.3)	25	25	25	25
- UP: Matchmaking bestaand vastgoed (TV 8.3)	10	0	0	0
- UP: Visie wonen & zorg (TV 8.3)	15	0	0	0
- UP: Actualisatie Nota Grondbeleid (TV 8.2)	20	0	0	0
- UP: Actieplan verkeersveiligheid (TV 2.1)	40	0	0	0
- UP: Verkeersplannen per kern (TV 2.1)	30	50	50	50
- UP: Herziening Nota Parkeernormen (TV 2.2)	20	0	0	0
- UP: Wegencategoriseringsplan (TV 2.1)	30	0	0	0
- UP: Optimale verbindingen tussen kernen/fietsagenda (TV 2.1)	0	50	65	80
- UP: Uitvoeringagenda Lingevisie (TV 5.7)	50	0	0	0
- UP: Verkenningen gebiedsaanpak A325 (TV 2.1)	25	0	0	0
- UP: Opstellen beleid arbeidsmigranten (3.1)	0	20	0	0
- UP: Onderzoek verplaatsing Heterense Tennisvereniging (3.1)	10	0	0	0
- UP: Inzicht toekomstbest. en natuurincl. bedrijfsv. agrar. sector (3.1)	60	0	0	0
- UP: Functieveranderingsbeleid buitengebied (3.1)	35	0	0	0
- UP: Opstellen handhavingsbeleid (1.2)	10	0	0	0
- UP: Versterken inzet openbare orde en veiligheid (1.2)	100	100	100	100
- UP: Realisatie ambities IKP OR (TV 5.7)	75	200	275	325
- UP: Actualisatie IKP OR (TV 5.7)	75	0	0	0
- UP: Meerjarenplannen groot onderhoud wegen en groen (TV 2.1 en 5.7)	600	800	1.000	1.200
- UP: Bloemrijke akkerranden (project verlengen 4 jaar) (TV 5.7)	10	10	10	10
- UP: Ambitie Boven-Linge (TV 5.7)	0	5	15	25
- UP: Actualisatie evenementenbeleid (TV 5.7)	10	0	0	0
- Hogere bijdrage VGGM (TV 1.1)	55	39	39	39
- Tekort grondexploitatie woonwagenlocatie (TV 8.3)	168	0	0	0
Mutaties 3. Interactie met de samenleving				
-				
Mutaties 4. Inclusieve en participatiesamenleving				
- UP: Uitvoeren veranderaanpak vaardigh., houding en gedrag (TV 6.1)	60	60	60	60
- UP: Facilit. dorpsproc. om te komen tot (uitvoer.) dorpsagenda's (TV 6.1)	30	30	30	30
- UP: Presentie en gemeenschaps-opbouw in dorpen/ wijken (TV 6.1)	50	100	100	100
- UP: Faciliteren verbinding dorpsprocessen – gemeentelijke organisatie (TV 6.1)	70	70	70	70

- UP: Dagbesteding algemene voorziening (meerdere locaties) (TV 6.1)	25	25	25	25
- UP: Aanbod valpreventie en netwerk beweegaanbod (TV 6.1)	75	75	75	75
- UP: Uitvoering plan versterken sociale basis Jeugd (TV 6.1 en 6.2)	60	700	700	700
- UP: Uitvoering plan Regionaal Budget Jeugd (TV 6.1)	150	150	150	150
- UP: Uitvoeren programma inrichting STO (TV 6.2)	560	560	210	0
- UP: Realisatie versterken van de sociale basis (TV 6.1 en 6.2)	350	440	440	440
- UP: Kostendekkende huur (uitwerking/participatie) (TV 6.1)	5	0	0	0
- autonome ontwikkeling Wmo (diverse TV)	1.287	1.581	1.784	2.251
- extra beleids capaciteit Wmo (TV 6.6)	50	50	50	50
- monitor SD (TV 6.2)	72	72	12	12
- doorschuiven heroverweging 1.14 rationaliseren welzijnssubsidies (TV 6.1)	100	0	0	0
- motie structurele bijdrage initiatieven voor ontmoeting inwoners (TV 6.1)	55	55	55	55
Mutaties 5. Werkende en lerende samenleving				
- UP: Realisatie Visie op schuldhelpverlening (TV 6.3)	130	150	150	150
- UP: Evaluatie en continuering armoedebeleid (TV 6.3)	30	30	30	30
- UP: Uitvoering plan Bijstand op Maat (TV 6.3)	30	30	30	30
- UP: Parttime werkenden (instroom) (TV 6.3)	50	50	50	50
- UP: PO en VO school ontwikkeling en bouw (gereed 2025) (TV 4.2)	0	0	0	640
- UP: Renovatie Ds. van Lingeschool (gereed 2024) (TV 4.2)	0	0	120	120
- UP: Meer ondersteun. initiatieven met cult.-maatschapp. Doel (TV 5.3)	35	35	35	35
- UP: Erfgoed zichtbaar en beleefbaar maken (TV 5.5)	50	50	50	50
- aanpassingen onderwijshuisvesting (TV 4.2)	120	25	25	25
Mutaties 6. Informatie en kennissamenleving				
-				
Mutaties 7. Financiën en bedrijfsvoering				
- UP: Uitvoeringslasten websites gemeente Overbetuwe (TV 0.4)	70	70	70	70
- UP: Verbeteringen proces Meldingen Openbare Ruimte (TV 0.4)	20	20	20	20
- UP: Uitvoeringslasten Tijdelijk Besluit Digitale Toegankelijkheid (TV 0.4)	10	10	10	10
- UP: Verbeteren proces. info.-aanvragen, klachtenafh. en WOO-verz. (TV 0.4)	90	90	90	90
- UP: Vastleggen en implementeren architectuurprincipes incidenteel (TV 0.4)	200	100	0	0
- UP: Vastleggen en implementeren architectuurprincipes structureel (TV 0.4)	20	20	20	20
- UP: Invoeren rol dataspecialist (TV 0.4)	50	85	85	85
- UP: Gebruik van elektronische handtekening incidenteel (TV 0.4)	30	0	0	0
- UP: Gebruik van elektronische handtekening structureel (TV 0.4)	15	15	15	15
- UP: Beheer van al onze applicaties (TV 0.4)	160	160	160	160
- UP: Inrichting van een systeem voor samenwerking (TV 0.4)	30	10	10	0
- UP: Nieuw finan. systeem: afgeronde implementatie (TV 0.4)	175	75	0	0
- UP: Nieuw financieel systeem: functioneel beheer (TV 0.4)	50	50	50	50
- UP: Aanvullende middelen informatiebeveiliging incidenteel (TV 0.4)	65	75	30	0
- UP: Aanvullende middelen informatiebeveiliging structureel (TV 0.4)	60	55	55	30
- UP: Versterk. kwantit. en kwalit. inzet begel. en comm. particip.proc. (TV 0.4)	300	500	500	500
- Implementatie wet modern.best. Elekt.verkeer (TV 0.4)	60	0	0	0
Mutaties 8. Algemeen bestuur				
- UP: lokale ombudspersoon (TV 0.1)	50	50	50	50
Mutaties Alg. dekkingsmid / overhead / VPB / onvoorzien				
- verwerking meircirculaire 2022 AU (per saldo jaarlijks voordeel) (TV 0.7)	-5.230	-6.059	-6.886	-3.658
- verhoging OZB met IMOC (TV 0.61 en 0.62)	-192	-192	-192	-192
- extra areaal OZB (TV 0.61 en 0.62)	-180	-180	-180	-180

- afschaffing toeristenbelasting (0.64)	70	0	0	0
- aanvulling stelpost onvoorzien (TV 0.8)	28	28	28	28
Overige mutaties verspreid over diverse programma's				
- Energie	300	300	300	300
- mutaties 2e Bestuursrapportage	82	82	82	82
- premiestijging en Fuwa	587	587	587	587
- aanpassing rente en afschrijving	243	26	35	128
- overig	-18	-20	-2	7
Mutaties Totaal	2.679	1.856	874	5.311
Saldi Begroting 2023	0	-1.322	-4.085	4.857

II. Overzicht baten en lasten 2023

Overzicht baten en lasten 2023

(bedragen x € 1.000) (lasten = + en baten = -)	Lasten	Baten	Subtotaal	Mut. reserves	Saldo
1. Duurzame en gezonde samenleving	15.348	-12.010	3.338	-93	3.246
2. Leefbare en bereikbare samenleving	18.739	-2.803	15.936	-380	15.556
3. Interactie met de samenleving	1.050	-500	550	0	550
4. Inclusieve en participatiesamenleving	36.904	-1.846	35.057	-1.854	33.204
5. Werkend en lerende samenleving	24.999	-9.280	15.719	-48	15.671
6. Informatie en kennissamenleving	0	0	0	0	0
7. Financiën en bedrijfsvoering	17.957	-1	17.956	-119	17.837
8. Algemeen bestuur	2.481	0	2.481	0	2.481
Subtotaal	117.479	-26.441	91.038	-2.494	88.544
Algemene Dekkingsmiddelen	3.462	-92.076	-88.614	0	-88.614
Overhead *	-	-	-	-	-
VPB	15	0	15	0	15
Onvoorzien	55	0	55	0	55
Saldo	121.010	-118.517	2.494	-2.494	0

* Programma 7 bestaat volledig uit de overhead dus zijn de lasten en baten van de overhead niet meer afzonderlijk op deze regel gepresenteerd.

III. Structureel begrotingssaldo

Structureel begrotingssaldo

(bedragen x € 1.000) (lasten = + en baten = -)	2023		2024		2025		2026	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
1. Duurzame en gezonde samenleving	15.348	-12.010	14.849	-12.010	14.671	-12.010	15.468	-12.010
2. Leefbare en bereikbare samenleving	18.739	-2.803	18.583	-2.823	18.961	-2.803	19.327	-2.793
3. Interactie met de samenleving	1.050	-500	1.299	-873	1.309	-873	1.309	-873
4. Inclusieve en participatiesamenleving	36.904	-1.846	36.828	-1.909	34.976	-2.065	35.256	-1.980
5. Werkend en lerende samenleving	24.999	-9.280	24.804	-9.429	25.158	-9.695	26.191	-9.974
6. Informatie en kennissamenleving	0	0	0	0	0	0	0	0
7. Financiën en bedrijfsvoering	17.957	-1	17.820	-1	17.604	-1	17.510	-1
8. Algemeen bestuur	2.481	0	2.457	0	2.455	0	2.455	0
Subtotaal	117.479	-26.441	116.640	-27.046	115.134	-27.447	117.516	-27.632
Algemene Dekkingsmiddelen	3.462	-92.076	3.478	-94.013	3.442	-94.831	3.640	-88.295
Overhead *	-	-	-	-	-	-	-	-
VPB	15	0	10	0	10	0	10	0
Onvoorzien	55	0	55	0	55	0	55	0
Totaal	121.010	-118.517	120.183	-121.058	118.641	-122.278	121.222	-115.927
Saldo van baten en lasten	2.494		-875		-3.637		5.294	
Mutatie reserves	-2.494		-447		-448		-437	
Saldo na mutatie reserves	0		-1.322		-4.085		4.857	
Saldo incidentele baten en lasten	146		985		75		0	
Structureel begrotingssaldo	-146		-2.307		-4.160		4.857	

* Programma 7 bestaat volledig uit de overhead dus zijn de lasten en baten van de overhead niet meer afzonderlijk op deze regel gepresenteerd.

IV. Incidentele baten en lasten

Incidentele baten en lasten

(bedragen x € 1.000) (lasten = + en baten = -)	2023	2024	2025	2026
	Laste Baten n	Laste Baten n	Laste Baten n	Laste Baten n
1. Duurzame en gezonde samenleving				
- UP: Verlaging leges inventariseren t.b.v. duurzaamheid (TV 7.4)	10			
- UP: Gezondheid i.r.t. windturbineparken onderzoeken (TV 7.4)	15			
- UP: Scenario's circulair ambachtscentrum nader onderzoeken (TV 7.4)	75	75		
- UP: Zwembad Zetten onderzoekskosten (TV 5.2)	35			
- UP: Onderzoek capaciteit binnensport (TV 5.2)	30			
- UP: Begeleiding traject Vitale Sportparken Driel & Heteren (TV 5.2)	30			
- UP: Coördinatie op uitvoering lokaal Preventieakk. en Sportakk. (TV 7.1)	50	50		
2. Leefbare en bereikbare samenleving				
- PNL-post 3e Invasieve plantensoorten (TV 2.1)	15	15	15	
- Quick wins nr. 1.18: Hart van Oosterhout deelproject SamSam (TV 4.2)	-136			
- UP: Onderzoek realisatie flexwoningen (TV 8.3)	100			
- UP: Matchmaking bestaand vastgoed (TV 8.3)	10			
- UP: Verkenningen gebiedsaanpak A325 (TV 2.1)	25			
- UP: Onderzoek verplaatsing Heterense Tennisvereniging (3.1)	10			
- UP: Inzicht toekomstbest. en natuurincl. bedrijfsv. agrar. sector (3.1)	60			
- Tekort grondexploitatie woonwagenlocatie (TV 8.3)	168			
3. Interactie met de samenleving				
<i>geen incidentele mutaties</i>				
4. Inclusieve en participatiesamenleving				
- Quick wins nr. 1.6: vervreemden van vastgoed (TV 6.1)	-100	-100	-100	
- Sociaal Domein (betreft diverse TV)	90			
- Extra afschrijving De Wanmolen wegens nieuwbouw (TV 6.1)	374			
- UP: Uitvoeren programma inrichting STO (TV 6.2)	560	560	210	
- UP: Kostendekkende huur (uitwerking/participatie) (TV 6.1)	5			
5. Werkende en lerende samenleving				
<i>geen incidentele mutaties</i>				
6. Informatie en kennissamenleving				
<i>geen incidentele mutaties</i>				
7. Financiën en bedrijfsvoering				
- UP: Vastleggen en implementeren architectuurprincipes incidenteel (TV 0.4)	200	100		
- UP: Gebruik van elektronische handtekening (TV 0.4)	30			
- UP: Inrichting van een systeem voor samenwerking incidenteel (TV 0.4)	30	10	10	
- UP: Nieuw finan. systeem: afgeronde implementatie (TV 0.4)	175	75		
- UP: Aanvullende middelen informatiebeveiliging incidenteel (TV 0.4)	65	75	30	
- Implementatie wet modern.best. Elekt.verkeer (TV 0.4)	60			
8. Algemeen bestuur				
- Quick wins nr. 1.17: Hart van Driel (TV 8.1)	-130	-130	-65	
- Quick wins nr. 1.20: verkoop overtollige gronden (TV 8.2)	-30	-30	-10	
Alg. dekkingsmid / overhead / VPB / onvoorzien				
- PNL-post 75a5 Effecten organisatieontwikk. 2022 (TV 0.8)				

- KN2022 onderdeel E investeren in kwaliteit mensen (TV 0.8)	150	150						
- KN2022 onderdeel E investeren in kwaliteit processen (TV 0.8)	150	150						
Totaal	2.256	-130	1.130	-130	200	-110	0	0
Saldo incidentele baten en lasten	2.126		1.000		90		0	
Incidentele mutatie reserves (TV 0.10)	-1.980		-15		-15		0	
Effect op begrotingssaldo	146		985		75		0	

Toelichting incidentele baten en lasten > € 150.000

Zoals de financiële verordening 2022 aangeeft worden de incidentele lasten en baten groter dan € 150.000 toegelicht.

Tekort grondexploitatie woonwagenlocatie (TV 8.3) (€ 168.000)

Als gevolg van de herinrichting van de woonwagenlocatie wordt een tekort verwacht van € 168.000.

Uitvoeren programma-inrichting STO (TV 6.2) (€ 560.000)

Voor de inrichting van het Sociaal Team Overbetuwe (STO) is een eenmalige investering voorzien. Dit gaat om € 1,3 miljoen voor een periode van 3 jaar (2023-2025), waarvan € 560.000 in 2023. Dit is exclusief de structurele lasten die hieruit voort kunnen vloeien. Dit gaat om personele ontwikkeling, verbeteren van processen, digitalisering van de dienstverlening, communicatie, (juridische) organisatieontwikkeling en monitoring.

Extra afschrijving De Wanmolen wegens nieuwbouw (TV 6.1) (€ 374.000)

De vervanging van de huidige accommodatie De Wanmolen door nieuwbouw leidt in 2023 tot een eenmalige extra afschrijving van de resterende boekwaarde.

Vastleggen en implementeren architectuurprincipes incidenteel (TV 0.4) (€ 200.000)

We leggen onze architectuurprincipes voor onze data en informatie vast en implementeren. Op deze manier zijn we technisch voorbereid om data op een gemakkelijke manier beschikbaar te kunnen stellen aan onze organisatie, inwoners en ondernemers.

Nieuw financieel systeem: afgeronde implementatie (TV 0.4) (€ 175.000)

Met ingang van 1 januari 2024 zal de gemeente Overbetuwe overgaan naar een nieuw financieel systeem. De implementatie van dit pakket zal worden begeleid door de inhuur van een externe adviseur.

Mutaties reserves (TV 0.10) (- € 1.980.000 in 2023)

Dit bedrag betreft met name de onttrekking van € 1.965.000 uit de Reserve Tekorten Sociaal Domein.

V. Vergelijking met voorgaande begrotingsjaren

Vergelijking met voorgaande begrotingsjaren

Met ingang van de Begroting 2023 kent de gemeente Overbetuwe een nieuwe programma-indeling. Dit betekent dat de begrote lasten en baten van 2023 op programmaniveau niet goed vergelijkbaar zijn met de realisatie van 2021 en de begroting 2022. Wat wel mogelijk is, is om de vergelijking op taakveldniveau te doen. De taakvelden zijn voorgeschreven in het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV). Het totaal van de taakvelden sluit aan met de totale baten en lasten van de programma's. **Onderstaand is de vergelijking opgenomen op taakveldniveau.**

Met ingang van 2023 is op grond van de BBV een aantal wijzigingen doorgevoerd in het Hoofdtakveld Sociaal Domein. Er zijn een aantal taakvelden bijgekomen. Dit verklaart grotendeels de wijzigingen binnen dit Hoofdtakveld ten opzichte van voorgaande jaren.

(bedragen x € 1.000) (lasten = + en baten = -)	Realisatie 2021			Begroting na wijziging 2022 (t/m BMR1-2022)			Begroting 2023		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
TV0.1 Bestuur	2.094	-16	2.078	2.280	0	2.280	2.481	0	2.481
TV0.2 Burgerzaken	995	-598	397	1.023	-497	526	1.050	-500	550
TV0.4 Overhead	15.446	-8	15.438	16.916	-1	16.915	17.957	-1	17.956
TV0.5 Treasury	116	-951	-835	-799	-651	-1.450	-626	-599	-1.225
TV0.61 OZB woningen	380	-5.694	-5.314	300	-5.701	-5.401	302	-5.993	-5.691
TV0.62 OZB niet-woningen	88	-2.595	-2.507	42	-2.666	-2.624	42	-2.914	-2.872
TV0.64 Belastingen overig.	841	-4.357	-3.516	769	-1.156	-387	762	-1.180	-419
TV0.7 Alg. uitkering en overige uitk. Gemeentefonds	0	-75.385	-75.385	0	-76.260	-76.260	0	-81.389	-81.389
TV0.8 Overige baten en lasten	3.241	-3.012	229	4.096	-895	3.200	3.037	0	3.037
TV0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	447	-17	429	20	0	20	15	0	15
TV0.10 Mutaties reserves	2.429	-5.176	-2.748	2.104	-8.609	-6.505	201	-2.694	-2.494
Totaal Hoofdtakveld 0 Bestuur en ondersteuning	26.075	-97.809	-71.734	26.750	-96.437	-69.687	25.221	-95.271	-70.051
TV1.1 Crisbeheersing en brandweer	2.404	-63	2.340	2.957	0	2.957	3.124	0	3.124
TV1.2 Openbare orde en veiligheid	1.567	-101	1.466	1.203	-124	1.078	1.302	-126	1.177
Totaal Hoofdtakveld 1 Veiligheid	3.971	-164	3.807	4.160	-124	4.035	4.427	-126	4.301
									0
TV2.1 Verkeer en vervoer	5.028	-104	4.924	5.365	-26	5.340	5.920	-26	5.894
TV2.2 Parkeren	168	0	168	151	0	151	177	0	177
TV2.5 Openbaar vervoer	136	-26	110	252	0	252	76	0	76
Totaal Hoofdtakveld 2 Verkeer en vervoer	5.332	-130	5.202	5.769	-26	5.743	6.173	-26	6.147
									0
TV3.1 Economische ontwikkeling	260	-26	235	278	0	278	503	0	503
TV3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	1.389	-164	1.225	231	-136	95	129	-115	14
TV3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	159	-159	0	179	-176	2	184	-177	7
Totaal Hoofdtakveld 3 Economie	1.808	-349	1.459	689	-313	376	817	-293	524
TV4.1 Openbaar basisonderwijs	43	0	43	9	0	9	0	0	0
TV4.2 Onderwijshuisvesting	2.753	-10	2.742	3.311	-9	3.302	3.416	-9	3.407
TV4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	2.948	-452	2.496	3.162	-435	2.727	3.333	-435	2.899

Totaal Hoofdtakveld 4 Onderwijs	5.743	-462	5.281	6.482	-444	6.038	6.750	-444	6.306
TV5.1 Sportbeleid en activering	621	23	644	720	0	720	454	0	454
TV5.2 Sportaccommodaties	2.598	-1.221	1.378	4.063	-1.146	2.917	3.067	-1.146	1.922
TV5.3 Cultuurpresentatie, - productie en participatie	462	-27	435	540	0	540	455	0	455
TV5.5 Cultureel erfgoed	184	-36	149	208	0	208	217	0	217
TV5.6 Media	955	-23	932	1.119	-24	1.095	969	-24	945
TV5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	4.014	-185	3.829	4.305	-177	4.128	4.177	-177	4.001
Totaal Hoofdtakveld 5 Sport, cultuur en recreatie	8.834	-1.468	7.366	10.955	-1.347	9.608	9.340	-1.347	7.993
TV6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	6.370	-1.796	4.574	6.785	-1.489	5.297	6.118	-1.489	4.630
TV6.2 Wijkteams	1.286	-2	1.284	1.691	0	1.691	0	0	0
TV6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	0	0	0	0	0	0	3.854	0	3.854
TV6.3 Inkomensregelingen	11.473	-9.529	1.944	11.198	-9.365	1.834	11.751	-8.812	2.939
TV6.4 Begeleide participatie	3.866	0	3.866	3.693	0	3.693	0	0	0
TV6.4 WSW en beschut werk	0	0	0	0	0	0	3.582	0	3.582
TV6.5 Arbeidsparticipatie	1.405	-70	1.336	1.431	-143	1.288	1.275	0	1.275
TV6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	2.226	-19	2.207	2.200	0	2.200	3.185	-358	2.828
TV6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	6.838	-451	6.386	7.506	-311	7.195			0
TV6.71a Huishoudelijke hulp (WMO)	0	0	0	0	0	0	3.813	0	3.813
TV6.71b Begeleiding (WMO)	0	0	0	0	0	0	3.040	0	3.040
TV6.71c Dagbesteding (WMO)	0	0	0	0	0	0	478	0	478
TV6.71d Overige maatwerkarrangementen (WMO)	0	0	0	0	0	0	33	0	33
TV6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	17.221	-108	17.113	15.824	0	15.824			0
TV6.72a Jeugdzorg begeleiding	0	0	0	0	0	0	846	0	846
TV6.72b Jeugdzorg behandeling	0	0	0	0	0	0	6.392	0	6.392
TV6.72c Jeugdhulp dagbesteding	0	0	0	0	0	0	3.067	0	3.067
TV6.72d Jeugdhulp zonder verblijf overig	0	0	0	0	0	0	92	0	92
TV6.73a Pleegzorg	0	0	0	0	0	0	362	0	362
TV6.73b Gezinsgericht	0	0	0	0	0	0	76	0	76
TV6.73c Jeugdhulp met verblijf overig	0	0	0	0	0	0	2.631	0	2.631
TV6.74a Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf	0	0	0	0	0	0	1.160	0	1.160
TV6.74b Jeugdhulp crisis/LTA.GGZ-verblijf	0	0	0	0	0	0	324	0	324

TV6.74c Gesloten plaatsing	0	0	0	0	0	0	53	0	53
TV6.81 Geëscaleerde zorg 18+	87	0	87	323	0	323			0
TV6.81a Beschermd wonen (WMO)	0	0	0	0	0	0	236	0	236
TV6.81b Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	0	0	0	0	0	0	83	0	83
TV 6.82 Geëscaleerde zorg 18-	1.438	-4	1.434	1.427	0	1.427			0
TV6.82a Jeugdbescherming	0	0	0	0	0	0	912	0	912
TV6.82b Jeugdreclassering	0	0	0	0	0	0	149	0	149
Totaal Hoofdtakveld 6 Sociaal domein	52.210	-11.979	40.230	52.077	-11.307	40.770	53.512	-10.658	42.854
TV7.1 Volksgezondheid	1.478	-10	1.468	1.583	-30	1.553	1.852	0	1.852
TV7.2 Riolering	1.943	-2.946	-1.003	2.297	-3.674	-1.376	2.436	-3.646	-1.210
TV7.3 Afval	4.697	-6.801	-2.104	4.960	-7.025	-2.065	5.198	-7.055	-1.858
TV7.4 Milieubeheer	1.840	-334	1.505	2.093	-81	2.012	2.268	-81	2.187
TV7.5 Begraafplaatsen	119	-85	34	77	-80	-3	73	-82	-9
Totaal Hoofdtakveld 7 Volksgezondheid en milieu	10.077	-10.176	-99	11.011	-10.889	122	11.827	-10.864	963
TV8.1 Ruimtelijke ordening	900	-237	663	631	-185	446	563	-190	374
TV8.2 Grondexploitatie (niet bedr.terr.)	774	-1.100	-326	539	-745	-206	484	-782	-298
TV8.3 Wonen en bouwen	4.359	-4.735	-376	2.132	-1.606	526	2.098	-1.211	886
Totaal Hoofdtakveld 8 Volkshuiv, RO en Sted. Vern.	6.033	-6.072	-39	3.302	-2.536	765	3.145	-2.183	963
Saldo takvelden	120.083	-128.610	-8.527	121.194	-123.423	-2.229	121.211	-121.211	0

#

op basis van de Tweede bestuursrapportage 2022 (raadsbehandeling op 15 november 2022) komt het verwachte resultaat 2022 uit op € 4,76 miljoen voordelig

VI. Reserves en Voorzieningen

Stand en verloop per reserve en voorziening

(bedragen x € 1.000)	Saldo 1-1-2023	Bij	Af	Saldo 1-1-2024	Bij	Af	Saldo 1-1-2025	Bij	Af	Saldo 1-1-2026	Bij	Af	Saldo 31-12-2026
Algemene Reserve	18.636	0	15	18.621	1.322	15	19.928	4.085	15	23.998	0	4.857	19.141
Bestemmingsreserves:													
- Kapitaallasten Ambtshuis	823	0	31	792	0	32	761	0	32	728	0	33	695
- Kapitaallasten Hockeycomplex	879	0	68	810	0	68	742	0	68	674	0	68	605
- Kapitaallasten Heteren-Centrum	3.626	0	178	3.448	0	178	3.270	0	178	3.091	0	178	2.913
- Kapitaallasten kunstgras Spero	207	0	24	183	0	24	158	0	24	134	0	24	109
- Kapitaallasten sporthal HPC	1.207	0	48	1.159	0	48	1.111	0	48	1.063	0	48	1.015
- Kapitaallasten tijdelijke huisvestingsmaatregelen	65	0	62	3	0	0	3	0	0	3	0	0	3
- Kapitaallasten P&R garage Elst	377	0	5	371	0	6	365	0	6	359	0	6	353
- Kapitaallasten huisvesting	721	0	27	695	0	27	667	0	28	640	0	28	611
- Kapitaallasten Bemmelseweg	485	0	9	476	0	9	467	0	9	458	0	9	449
- Kapitaallasten spookruisingen Elst Noord	2.710	0	50	2.660	0	51	2.609	0	51	2.558	0	52	2.506
- Bovenwijkse voorzieningen	3.057	pm	pm	3.057	pm	pm	3.057	pm	pm	3.057	pm	pm	3.057
- Vervanging materiaal Openbare Werken	2.151	90	212	2.029	90	189	1.930	90	187	1.832	90	189	1.732
- Woningbouw stadsregio	190	pm	pm	190	pm	pm	190	pm	pm	190	pm	pm	190
- Afslag 38 Elst/Oosterhout	2.523	pm	pm	2.523	pm	pm	2.523	pm	pm	2.523	pm	pm	2.523
- Tekorten Sociaal Domein	1.965	0	1.965	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
- Brede Scholen	229	111	0	340	111	0	451	111	0	562	111	0	673
- Aankoopregeling RTG	930	pm	pm	930	pm	pm	930	pm	pm	930	pm	pm	930
- Duurzaamheid	322	pm	pm	322	pm	pm	322	pm	pm	322	pm	pm	322
- Opbouw lokale infrastructuur beschermd wonen	416	pm	pm	416	pm	pm	416	pm	pm	416	pm	pm	416
Totaal bestemmingsreserves	22.884	201	2.679	20.405	201	632	19.974	201	633	19.541	201	638	19.104
Voorzieningen:													
- Wethouderspensioenen	6.500	0	282	6.218	0	282	5.936	0	282	5.654	0	282	5.373
- Nabestaandenpensioen	269	0	17	252	0	17	234	0	17	217	0	17	199
- Planschades	5	0	pm	5	0	pm	5	0	pm	5	0	pm	5
- Groot-onderhoud gemeentelijke accommodaties	3.143	437	774	2.805	437	134	3.109	437	486	3.060	437	723	2.774
- Groot-onderhoud brede scholen	834	141	482	493	141	92	543	141	351	333	141	137	337
- Riolering	8.727	0	1.821	6.906	0	1.355	5.551	0	1.428	4.123	0	1.526	2.597
Totaal voorzieningen	19.477	578	3.377	16.679	578	1.880	15.378	578	2.565	13.391	578	2.685	11.284

Prognose Algemene Reserve per 15 september 2022

Werkelijk saldo 31-12-2021 voor resultaatbestemming	9.344
Storting in AR vrij besteedbaar deel via bestemming rekeningresultaat 2021	6.142
Geormerkte storting in AR via bestemming rekeningresultaat 2021	820
Werkelijk saldo 1-1-2022 na resultaatbestemming	16.305
Verwacht begrotingsoverschot 2022 (o.b.v. 2e Berap 2022)	4.758
<u>Onttrekkingen:</u>	
- Dekking eenmalige posten jaarschijf 2022 (PNL 2020-2023)	-324
- Dekking inhaalafschrijving kunstgrasvelden	-990
- adm. en begrotingswijzigingen 2022 t/m raad mei 2022	-205
- restanten van claims uit voorgaande jaren (t/m 2021)	-1.991
- onttrekking geormerkte storting uit AR	-820
<u>Stortingen:</u>	
- (eenmalige) begrotingsposten 2022	1.903
Verwacht saldo 1-1-2023	18.636
Verwacht begrotingstekort 2023	0
<u>Onttrekkingen:</u>	0
- dekking eenmalige posten jaarschijf 2023	-15
<u>Stortingen:</u>	
- (eenmalige) begrotingsposten 2023	0
Verwacht saldo 1-1-2024	18.621
Verwacht begrotingsoverschot 2024	1.322
<u>Onttrekkingen:</u>	
- dekking eenmalige posten jaarschijf 2024	-15
<u>Stortingen:</u>	
- (eenmalige) begrotingsposten 2024	0
Verwacht saldo 1-1-2025	19.928
Verwacht begrotingsoverschot 2025	4.085
<u>Onttrekkingen:</u>	
- dekking eenmalige posten jaarschijf 2025	-15
<u>Stortingen:</u>	
- (eenmalige) begrotingsposten 2024	0
Verwacht saldo 1-1-2026	23.998
Verwacht begrotingsoverschot 2026	-4.857
<u>Onttrekkingen:</u>	
- PNL-bedrag posten jaarschijf 2026	0
<u>Stortingen:</u>	
- (eenmalige) begrotingsposten 2026	0
Verwacht saldo 31-12-2026	19.141

Structurele toevoegingen en onttrekkingen per reserve

(bedragen x € 1.000)	Saldo	1-	Bij	Af	Saldo	1-	Bij	Af	Saldo	1-	Bij	Af	Saldo	1-	Bij	Af	Saldo	31-
	1-2023				1-2024				1-2025				1-2026				12-2026	
BR kap.last. Ambtshuis	823	0	31		792	0	32		761	0	32		728	0	33		695	
BR kap.last. Hockeycomplex	879	0	68		810	0	68		742	0	68		674	0	68		605	
BR kap.last. Heteren-Centrum	3.626	0	178		3.448	0	178		3.270	0	178		3.091	0	178		2.913	
BR kap.last. kunstgras Spero	207	0	24		183	0	24		158	0	24		134	0	24		109	
BR kap.last. sporthal HPC	1.207	0	48		1.159	0	48		1.111	0	48		1.063	0	48		1.015	
BR kap.last. tijd. huisv.mastr.	65	0	62		3	0	0		3	0	0		3	0	0		3	
BR kap.last. P&R garage Elst	377	0	5		371	0	6		365	0	6		359	0	6		353	
BR kap.last. huisvesting	721	0	27		695	0	27		667	0	27		640	0	28		612	
BR kap.last. Bemmelseweg	485	0	9		476	0	9		467	0	9		458	0	9		449	
BR kap.last. Spoor kruisingen	2.710	0	50		2.660	0	51		2.609	0	51		2.558	0	52		2.506	
BR verv. materieel Openb. W.	2.151	90	212		2.029	90	189		1.930	90	187		1.832	90	189		1.732	
BR Brede Scholen	229	111	0		340	111	0		451	111	0		562	111	0		673	
Totale reserves	13.480	201	714		12.967	201	632		12.535	201	633		12.103	201	638		11.666	

VII. Arbeidskosten gerelateerde verplichtingen

Arbeidskosten gerelateerde verplichtingen

Algemeen:

Gemeenten dienen in de begroting in te gaan op de zogenaamde jaarlijks terugkerende aan arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume. Onder arbeidsrechtelijke verplichtingen worden verstaan de aanspraken op toekomstige uitkeringen door huidig dan wel voormalig personeel.

Het Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten (BBV) schrijft voor dat jaarlijkse arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume via de exploitatie moeten lopen. Deze personele lasten worden via de exploitatie verantwoord in het jaar waarin de uitbetaling plaatsvindt.

Uitwerking Overbetuwe:

O.a. verlofaanspraken en wachtgelduitkeringen worden ten laste van het personeelsbudget geboekt en daarmee dus via de exploitatie verantwoord in het jaar van uitbetaling.

Voor arbeidskosten gerelateerde verplichtingen waarvan het jaarlijkse bedrag geen gelijk volume heeft, zijn voorzieningen gevormd. Dit is het geval voor de wethouderspensioenen, het nabestaandenpensioen en de wachtgeldten voor voormalige wethouders.

VIII. Geprognosticeerde balans

Geprognosticeerde balans

BALANS PER 31 DECEMBER (bedragen x € 1.000)	2021	2022	2023	2024	2025	2026
ACTIVA						
Vaste activa						
Immateriële vaste activa	908	882	855	828	805	782
Materiële vaste activa	154.147	176.090	193.344	188.940	184.064	179.188
Financiële vaste activa	9.807	10.150	10.150	10.150	10.150	10.150
Totaal vaste activa	164.862	187.122	204.349	199.918	195.019	190.120
Vlottende activa						
Vorraden	2.272	4.523	4.523	4.523	4.523	4.523
Uitzettingen korter dan één jaar	5.925	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000
Overlopende activa	14.761	250	250	250	250	250
Liquide middelen	502	500	500	500	500	500
Totaal vlottende activa	23.460	6.273	6.273	6.273	6.273	6.273
Totaal activa	188.322	193.395	210.622	206.191	201.292	196.393
PASSIVA						
Vaste financieringsmiddelen						
Eigen vermogen	43.407	41.520	39.027	38.580	39.454	43.102
Verwacht resultaat				1.322	4.085	-4.857
Voorzieningen	23.017	23.427	20.628	19.327	17.341	15.234
Langlopende schulden	95.380	97.519	135.689	129.515	123.165	116.815
Totaal vaste financieringsmiddelen	161.804	162.467	195.344	188.744	184.045	170.294
Vlottende passiva						
Kortlopende schulden	12.791	18.463	13.102	13.102	14.102	14.102
Overlopende passiva	13.727	12.465	2.176	4.345	3.145	11.997
Totaal vlottende passiva	26.518	30.928	15.278	17.447	17.247	26.099
Totaal passiva	188.322	193.395	210.622	206.191	201.292	196.393

IX. EMU-saldo

EMU-saldo

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	2022 *	2023	2024	2025	2026
1. Balansmutaties in financiële vaste activa	343	0	0	0	0
2. Balansmutaties in financiële vlottende activa	-19.438	0	0	0	0
3. Balansmutaties in vaste schuld	2.139	38.170	-6.174	-6.350	-6.350
4. Balans mutaties in vlottende passiva	4.411	-15.651	2.169	-200	8.852
5. Eventuele boekwinst bij verkoop effecten en (im)materiële vaste activa	0	0	0	0	0
Berekend EMU-saldo	-25.645	-22.519	4.005	6.550	-2.502
EMU-saldo referentiewaarde	4.364	4.570	4.538	4.480	4.578
Vershil EMU-saldo en referentiewaarde	-30.009	-27.089	-533	2.070	-7.080

* Volgens realisatie tot en met augustus 2022, aangevuld met raming resterende periode

X. Nieuwe investeringen 2023-2026

Nieuwe investeringen 2023-2026

Nieuwe investeringen 2023-2026						
Nr.	Omschrijving	Jaar uitv.	Bruto inv. eenmalig	Reserves e.d.	Derden / grondexpl.	Netto inv. eenmalig
Programma 1. Duurzame en gezonde samenleving						
1.	<u>Nieuwbouw zwembad en overdekte sportaccommodatie</u>					
a.	Investeringsbedrag	2023	22.000.000			22.000.000
Programma 2. Leefbare en bereikbare samenleving						
2.	<u>Rehabilitatie Vogelzang Elst</u>					
a.	Jaarschijf 2023	2023	239.000	10.000	10.000	219.000
3.	<u>Revitalisering Centrumplan Driel</u>					
a.	Budget voor realisering jaarschijf 2025	2025	1.450.000			1.450.000
4.	<u>Optimale verbindingen tussen kernen/fietsagenda</u>					
a.	Jaarschijf 2023	2023	1.500.000			1.500.000
b.	Jaarschijf 2024	2024	500.000			500.000
c.	Jaarschijf 2025	2025	500.000			500.000
5.	<u>Ambitie Boven-Linge</u>					
a.	Jaarschijf 2023	2023	100.000			100.000
b.	Jaarschijf 2024	2024	250.000			250.000
c.	Jaarschijf 2025	2025	250.000			250.000
d.	Jaarschijf 2026	2026	250.000			250.000
Programma 3. Interactie met de samenleving						
-						
Programma 4. Inclusieve en participatiesamenleving						
-						
Programma 5. Werkende en lerende samenleving						

6.	<u>Vervangende nieuwbouw De Meeuwenberg Driel</u>				
a.	Investeringsbedrag 2023	2023	2.000.000		2.000.000
7.	<u>Vervangende nieuwbouw SamSam Oosterhout</u>				
a.	Investeringsbedrag	2023	3.732.000		3.732.000
8.	PO en VO school ontwikkeling en bouw				
a.	Investeringsbedrag 2023	2023	19.199.000		19.199.000
9.	Renovatie Ds. Van Lingeschool				
a.	Investeringsbedrag 2023	2023	2.471.000		2.471.000
Programma 6. Informatie en kennissamenleving					
-					
Programma 7. Financiën en bedrijfsvoering					
-					
Programma 8. Algemeen bestuur					
-					
Totalen			54.441.000	10.000	10.000
					54.421.000

XI. Baten en lasten per taakveld

Baten en lasten per taakveld

Lasten per taakveld (bedragen x € 1.000)	2023	2024	2025	2026
TV0.1 Bestuur	2.481	2.457	2.455	2.455
TV0.2 Burgerzaken	1.050	1.299	1.309	1.309
TV0.4 Overhead	17.957	17.820	17.604	17.510
TV0.5 Treasury	-626	-536	-475	-436
TV0.61 OZB woningen	302	302	302	302
TV0.62 OZB niet-woningen	42	42	42	42
TV0.64 Belastingen overig.	762	762	762	762
TV0.8 Overige baten en lasten	3.037	2.963	2.866	3.025
TV0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	15	10	10	10
TV0.10 Mutaties reserves	201	201	201	201
Totaal Hoofdtakveld 0 Bestuur en ondersteuning	25.221	25.320	25.076	25.180
TV1.1 Crisbeheersing en brandweer	3.124	3.108	3.108	3.108
TV1.2 Openbare orde en veiligheid	1.302	1.292	1.292	1.292
Totaal Hoofdtakveld 1 Veiligheid	4.427	4.401	4.401	4.401
TV2.1 Verkeer en vervoer	5.920	6.103	6.279	6.382
TV2.2 Parkeren	177	158	159	159
TV2.5 Openbaar vervoer	76	76	76	76
Totaal Hoofdtakveld 2 Verkeer en vervoer	6.173	6.337	6.514	6.618
TV3.1 Economische ontwikkeling	503	418	398	398
TV3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	129	129	129	129
TV3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	184	184	184	184
Totaal Hoofdtakveld 3 Economie	817	732	712	712
TV4.2 Onderwijshuisvesting	3.416	3.335	3.433	4.091
TV4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	3.333	3.334	3.519	3.614
Totaal Hoofdtakveld 4 Onderwijs	6.750	6.669	6.952	7.706
TV5.1 Sportbeleid en activering	454	394	394	394
TV5.2 Sportaccommodaties	3.067	2.811	2.810	3.592
TV5.3 Cultuurpresentatie, - productie en partic	455	435	435	435
TV5.5 Cultureel erfgoed	217	217	217	217
TV5.6 Media	969	969	969	970
TV5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	4.177	4.238	4.391	4.521
Totaal Hoofdtakveld 5 Sport, cultuur en recreatie	9.340	9.064	9.217	10.129
TV6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	6.118	6.573	6.565	6.570
TV6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	3.854	3.878	3.461	3.251
TV6.3 Inkomensregelingen	11.751	11.865	12.131	12.410
TV6.4 WSW en beschut werk	3.582	3.374	3.179	3.179
TV6.5 Arbeidsparticipatie	1.275	1.275	1.275	1.275
TV6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	3.185	3.249	3.294	3.295
TV6.71a Huishoudelijke hulp (WMO)	3.813	4.116	4.357	4.661
TV6.71b Begeleiding (WMO)	3.040	3.167	3.294	3.445
TV6.71c Dagbesteding (WMO)	478	499	521	548
TV6.71d Overige maatwerkarrangementen (WMO)	33	33	33	33
TV6.72a Jeugdzorg begeleiding	846	829	813	813
TV6.72b Jeugdzorg behandeling	6.392	5.802	4.493	4.493
TV6.72c Jeugdhulp dagbesteding	3.067	2.902	2.684	2.685
TV6.72d Jeugdhulp zonder verblijf overig	92	92	92	92

TV6.73a Pleegzorg	362	341	320	320
TV6.73b Gezinsgericht	76	76	76	76
TV6.73c Jeugdhulp met verblijf overig	2.631	2.446	2.262	2.262
TV6.74a Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf	1.160	1.092	1.004	1.004
TV6.74b Jeugdhulp crisis/LTA.GGZ-verblijf	324	305	286	286
TV6.74c Gesloten plaatsing	53	53	53	53
TV6.81a Beschermd wonen (WMO)	236	236	236	236
TV6.81b Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	83	83	83	83
TV6.82a Jeugdbescherming	912	907	902	902
TV6.82b Jeugdreclassering	149	149	148	148
Totaal Hoofdtaakveld 6 Sociaal domein	53.512	53.342	51.561	52.120
TV7.1 Volksgezondheid	1.852	1.852	1.802	1.802
TV7.2 Riolering	2.436	2.417	2.394	2.406
TV7.3 Afval	5.198	5.193	5.194	5.195
TV7.4 Milieubeheer	2.268	2.108	2.003	2.004
TV7.5 Begraafplaatsen	73	73	73	74
Totaal Hoofdtaakveld 7 Volksgezondheid en milieu	11.827	11.643	11.467	11.482
TV8.1 Ruimtelijke ordening	563	605	673	805
TV8.2 Grondexploitatie (niet bedr.terr.)	484	464	464	464
TV8.3 Wonen en bouwen	2.098	1.805	1.806	1.806
Totaal Hoofdtaakveld 8 Volkshuiv, RO en Sted. Vern.	3.145	2.875	2.944	3.076
Saldo taakvelden	121.211	120.384	118.842	121.422

Baten per taakveld (bedragen x € 1.000)	2023	2024	2025	2026
TV0.2 Burgerzaken	-500	-873	-873	-873
TV0.4 Overhead	-1	-1	-1	-1
TV0.5 Treasury	-599	-599	-599	-599
TV0.61 OZB woningen	-5.993	-6.110	-6.228	-6.228
TV0.62 OZB niet-woningen	-2.914	-2.968	-3.024	-3.024
TV0.64 Belastingen overig.	-1.180	-1.255	-1.250	-1.250
TV0.7 Alg. uitkering en overige uitk. gemeentefonds	-81.389	-83.080	-83.729	-77.193
TV0.8 Overige baten en lasten	0	0	-1	-1
TV0.10 Mutaties reserves	-2.694	-647	-648	-638
Totaal Hoofdtakveld 0 Bestuur en ondersteuning	-95.271	-95.534	-96.354	-89.807
TV1.2 Openbare orde en veiligheid	-126	-126	-126	-126
Totaal Hoofdtakveld 1 Veiligheid	-126	-126	-126	-126
TV2.1 Verkeer en vervoer	-26	-26	-26	-26
Totaal Hoofdtakveld 2 Verkeer en vervoer	-26	-26	-26	-26
TV3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-115	-115	-115	-115
TV3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-177	-177	-177	-177
Totaal Hoofdtakveld 3 Economie	-293	-293	-293	-293
TV4.2 Onderwijshuisvesting	-9	-9	-9	-9
TV4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-435	-435	-435	-435
Totaal Hoofdtakveld 4 Onderwijs	-444	-444	-444	-444
TV5.2 Sportaccommodaties	-1.146	-1.146	-1.146	-1.146
TV5.6 Media	-24	-24	-24	-24
TV5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-177	-197	-197	-197
Totaal Hoofdtakveld 5 Sport, cultuur en recreatie	-1.347	-1.367	-1.367	-1.367
TV6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-1.489	-1.542	-1.542	-1.442
TV6.3 Inkomensregelingen	-8.812	-8.960	-9.226	-9.506
TV6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-358	-367	-522	-538
Totaal Hoofdtakveld 6 Sociaal domein	-10.658	-10.870	-11.291	-11.486
TV7.2 Riolering	-3.646	-3.646	-3.646	-3.646
TV7.3 Afval	-7.055	-7.055	-7.055	-7.055
TV7.4 Milieubeheer	-81	-81	-81	-81
TV7.5 Begraafplaatsen	-82	-82	-82	-82
Totaal Hoofdtakveld 7 Volksgezondheid en milieu	-10.864	-10.864	-10.864	-10.864
TV8.1 Ruimtelijke ordening	-190	-190	-190	-190
TV8.2 Grondexploitatie (niet bedr.terr.)	-782	-782	-762	-752
TV8.3 Wonen en bouwen	-1.211	-1.211	-1.211	-1.211
Totaal Hoofdtakveld 8 Volkshuiv, RO en Sted. Vern.	-2.183	-2.183	-2.163	-2.153
Saldo taakvelden	-121.211	-121.706	-122.927	-116.565